

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra praktické teologie

Diplomová práce

**Teorie a praxe
pastorace seniorů**

Autor práce: Markéta Vlnatá
Studijní obor: Pastorační asistence
Forma studia: kombinovaná
Vedoucí práce: Mgr. Michal Opatrný, Dr.theol.

2009

Prohlašuji, že svoji bakalářskou – diplomovou práci jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

22.dubna 2009

Děkuji vedoucímu diplomové práce Mgr. Michalu Opatrnému, Dr. theol.
za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ÚVOD	6
1 UVEDENÍ DO PROBLEMATIKY	8
2 PASTORACE SENIORŮ V SOUČASNÉ LITERATUŘE	10
2.1 PASTORACE V POSTMODERNÍ SPOLEČNOSTI	10
2.1.1 <i>Farnost</i>	10
2.1.2 <i>Pastorační péče</i>	11
2.1.3 <i>Zhodnocení</i>	12
2.2 CESTY PASTORACE V PLURALITNÍ SPOLEČNOSTI	12
2.2.1 <i>Úkoly starší generace</i>	13
2.2.2 <i>Eucharistie nemocných</i>	13
2.2.3 <i>Zhodnocení</i>	14
2.3 MALÁ PŘÍRUČKA PASTORAČNÍ PÉČE PRO NEMOCNÉ	14
2.4 TEOLOGICKY MILOVAT CÍRKEV	17
2.5 STUDIJNÍ TEXTY Z PASTORÁLNÍ TEOLOGIE III.....	19
<i>Zhodnocení</i>	21
2.6 JAK SE VYROVNÁM SE STÁŘÍM?	21
<i>Zhodnocení</i>	22
2.7 PLNÝ ŽIVOT VE STÁŘÍ	23
<i>Zhodnocení</i>	25
2.8 NOVODOBÁ PÉČE O SENIORY	26
<i>Zhodnocení</i>	27
2.9 ČLOVEK, UTRPENIE, NEMOCNICA	28
<i>Zhodnocení</i>	30
3 PASTORACE SENIORŮ VE VYBRANÝCH CÍRKEVNÍCH DOKUMENTECH	31
3.1 ŽIVOT A POSLÁNÍ KŘESŤANŮ V CÍRKVI A VE SVĚTĚ	31
3.2 LIST PAPEŽE JANA PAVLA II. STARÝM LIDEM	32
4 CELKOVÉ ZHODNOCENÍ LITERATURY A CÍRKEVNÍCH DOKUMENTŮ	41
5 POJETÍ PASTORACE VE VYBRANÝCH DOKUMENTECH A PUBLIKACÍCH	42
5.1 DOKUMENT PLENÁRNÍHO SNĚMU	42
5.2 POJETÍ PASTORACE U A. OPATRNÉHO.....	43
5.3 POJEM PASTORACE U P. AMBROSE	45
5.4 SHRUTÍ.....	46
6 VÝZKUM V DOMOVECH PRO SENIORY	48
6.1 CÍLE VÝZKUMU A VÝBĚR ZAŘÍZENÍ	48
6.2 METODA SBĚRU DAT	48
6.3 VÝBĚR RESPONDENTŮ A VLASTNÍ REALIZACE VÝZKUMU	48
6.4 OKRUHY OTÁZEK	49
6.5 POPIS ODPOVĚDÍ.....	49
6.5.1 <i>Bohoslužby</i>	49
6.5.1.1 Respondenti z domovinky v Písku.....	50
6.5.1.2 Respondenti z domova sv. Anny Sousedovice.....	51
6.5.1.3 Respondenti z Domova pro seniory ve Veselí nad Lužnicí.....	52
6.5.2 <i>Svátky a pouti</i>	54
6.5.2.1 Respondenti z domovinky v Písku.....	54
6.5.2.2 Respondenti z domova sv. Anny Sousedovice.....	55
6.5.2.3 Respondenti z Domova pro seniory ve Veselí nad Lužnicí.....	56
6.5.3 <i>Společenství</i>	58
6.5.3.1 Respondenti z domovinky v Písku	58

6.5.3.2 Respondenti z domova sv. Anny Sousedovice.....	59
6.5.3.3 Respondenti z Domova pro seniory ve Veselí nad Lužnicí.....	59
6.5.4 <i>Návštěvy</i>	60
6.5.4.1 Respondenti z domovinky v Písku.....	61
6.5.4.2 Respondenti z domova sv. Anny Sousedovice.....	62
6.5.4.3 Respondenti z Domova pro seniory ve Veselí nad Lužnicí.....	63
6.5.5 <i>Duchovní četba a pořady</i>	64
6.5.5.1 Respondenti z domovinky v Písku.....	64
6.5.5.2 Respondenti z domova sv. Anny Sousedovice.....	65
6.5.5.3 Respondenti z Domova pro seniory ve Veselí nad Lužnicí.....	67
6.5.6 <i>Stačí to Vaší duchovní potřebě? Či byste přivítali ještě další aktivity? A jaké?</i>	68
6.5.6.1 Respondenti z domovinky v Písku.....	68
6.5.6.2 Respondenti z domova sv. Anny Sousedovice.....	69
6.5.6.3 Respondenti z Domova pro seniory ve Veselí nad Lužnicí.....	70
6.6 ANALÝZA.....	71
7 ZÁVĚR.....	74
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	76
SEZNAM PŘÍLOH.....	78
ROZHOVOR Č. 2:.....	85
ROZHOVOR Č. 4:.....	89
ABSTRAKT.....	108
ABSTRACT.....	109

Úvod

Za téma své diplomové práce jsem si vybrala pastorační péči seniorů. Toto téma jsem volila ze dvou důvodů. Tím prvním je, že studuji obor pastorační asistent. Druhým důvodem je má bývalá rodinná situace, kdy jsem se starala o svého dědečka v jeho velmi pokročilém věku. Tato má zkušenost mne přivedla na myšlenku, jak by pastorační péče měla být poskytována našim starším spoluobčanům.

Svoji diplomovou práci jsem koncipovala na dva velké celky. První věnuji teoretickému pojetí pastorační péče zaměřenému na seniory a ve druhém bych si chtěla ověřit v praxi, zda vůbec pastorační péče pro seniory funguje a pokud ano, tak jak.

V první části práce provedu reflexi odborné pastorální literatury, která by se pastorační péčí seniorů mohla zabývat, protože u nás žádná publikace zaměřená přímo na pastorační péči seniorů není k dispozici. Z této literatury bych se chtěla dozvědět, co je pastorační péče o seniory. K tomu mi poslouží tři základní části pastoračních příruček a jsou to knihy A. Opatrného Pastorační péče v postmoderní společnosti, Cesty pastorační péče v pluralitní společnosti a kniha P. Ambrose Teologicky milovat církev. A jiné publikace A. Opatrného Malá příručka pastorační péče o nemocné, Z. Fišera Plný život ve stáří, E. Rheinwaldové Novodobá péče o seniory a List papeže Jana Pavla II. Starým lidem. V této části diplomové práce bych chtěla zjistit, do jaké míry se odborná literatura pastorační péčí seniorů zabývá.

Cílem druhé části mé diplomové práce bude zjistit, jak probíhá pastorační péče seniorů v praxi. Svá zjištění získaná v první části diplomové práce si chci ověřit v praktické části. Tu bych pak chtěla koncipovat jako výpovědi několika seniorů, kteří žijí v různých zařízeních pro seniory. Poté bych se zaměřila na domy pro seniory, které jsou zřizovány církevními institucemi; a pastorační péčí, pokud v nich probíhá, srovnat se situací v necírkevních domech pro seniory. Tento výzkum pak může probíhat za předpokladu, že v domovech pro seniory se pastorační péčí alespoň z nějaké části věnují.

Pro svůj výzkum v praxi jsem se obrátila na tři instituce, které se zabývají péčí o seniory – Domov sv. Anny v Sousedovicích u Strakonice, který provozuje Charita ČR resp. Oblastní charita Strakonice, Městský domov pro seniory ve Veselí nad Lužnicí a domov pro seniory v Písku, jehož provozovatelem je Diakonie.

Tímto děkuji všem seniorům, kteří mi věnovali svůj čas a vedli se mnou rozhovor. Jsem za to moc ráda a děkuji.

1 Uvedení do problematiky

„Adventní úvaha na okraj pastorační seniorů“ je podtitulem tématu „Na stará kolena ke křížku“ otištěného v Perspektivách Katolického týdeníku. Článek se zabývá tím, jak funguje v dnešní době pastorační seniorů či spíše, jak nefunguje. Autorem je Petr Příhoda, který zde říká, že lidé v pokročilém věku častěji uvažují a přemýšlejí o životě, o víře, o Bohu a o kříži. Přemýšlejí o těchto problémech podstatně jinak, než když se nechali unášet starostmi běžného života, než když jim bylo čtyřicet let. V mládí si tuto otázku vůbec nekladli.¹

Příhoda zmiňuje německého pastoralistu Andreama Wittrahma, který se dlouhou dobu zabýval náboženskými postoji seniorů. Pomocí dotazníků zjistil, že mnozí lidé, kteří v mládí odložili víru, se po padesátce až na malé výjimky k této víře vrátili a dokonce vyhledali i církevní liturgii. Některé bohužel farní život moc neoslovil, a proto preferují spíše duchovní četbu či rozhlasové nebo televizní vysílání. Lidé, kteří vyrůstali v ateistickém prostředí, jsou přitahováni různými formami meditací, souznění s přírodou a často je jim blízká východní moudrost. Dále je patrné, že existuje skupina lidí, která ani „na stará kolena“ žádnou takovouto potřebu nemá, a tak se jí ani nezabývá.

Obrácení na víru často zapříčiní nějaké nezdary. Události, které změň život, ať už osobě samotné či jejím dětem nebo nejbližším. Může jít o úmrtí či vážné onemocnění, rozvod či jiné závažné události. Wittrahm zjistil, že v lidech nábožensky zpovrchnělých, ale ne ještě zcela vyhaslých se probouzí odpovědnost za víru vnoučat, ačkoliv předtím zanedbali víru svých dětí.

Příhoda říká, že u nás senioři často od dětství vyrůstali v prostředí, kde víru nepoznali. Často byla víra pokládána za přežitek, něco zbytečného a byla nahrazována jinými hmotnými věcmi.

Příhoda uvádí, že Wittrahmovy studie ukazují na to, že právě senioři hledají smysl života. A tak by zde mohla nastoupit pastorační seniorů, neboť tento člověk „má už také méně času a nejednou o tom dobře ví.“² Duch dnešní doby

---

¹ Srov. PŘÍHODA, P. Na stará kolena ke křížku. In *Perspektivy, Katolický týdeník*, 2006, roč. XVII, č. 50.

² Srov. PŘÍHODA, P. Na stará kolena ke křížku. In *Perspektivy, Katolický týdeník*, 2006, roč. XVII, č. 50.

jako by tyto lidi odsouval na okraj lidské společnosti, i když jsou tito lidé potřebnější než někteří z nás, protože jim zbývá málo času. Příhoda píše: „Pokud vím, není pastorece seniorů vypracovanou disciplínou, ale rozhodně je příležitostí, leckdy jen náhodnou, snadno přehlédnutelnou, ale slibnou.“³

---

³ Srov. PŘÍHODA, P Na stará kolena ke křížku. *In Perspektivy, Katolický týdeník*, 2006, roč. XVII, č. 50.

2 Pastorace seniorů v současné literatuře

Zdá se, že Petr Příhoda naráží na skutečnost, že pastorální teologie se nevěnuje pastorační práci seniorů, a tak v následujících bodech zkusím nahlédnout do české pastorálně teologické literatury. Půjde o publikace od A. Opatrného *Pastorace v postmoderní společnosti*, *Cesty pastorace v pluralitní společnosti*, *Malá příručka pastorační péče o nemocné* a knihu *Teologicky milovat církev*, jejímž autorem je Pavel Ambros. Dále chci zohlednit překlady pastorálně teologické literatury pocházející ze zahraničí. Budu sledovat téma pastorace seniorů a příbuzná témata, jako jsou například pastorace nemocných a pastorace umírajících.

2.1 Pastorace v postmoderní společnosti

V knize *Pastorace v postmoderní společnosti* není kapitola, která by se přímo věnovala seniorům, a tak projdeme jen kapitolu „Farnost“ s podtitulem „pastorační úkol farnosti“ a další dvě kapitoly „Co žádá a co bude žádat pastorace od kněze?“ a „Pastorační práce laiků“, které by mohly obsahovat zmínky o pastorační práci seniorů.

2.1.1 Farnost

Autor píše, že někdo za hlavní úkol považuje existenci farnosti – neboť tu „vždy byla a bude“. Jiný hledá v existenci farnosti pomoc na osobní cestě k víře či pomoc v nějaké nelehké životní situaci. Pro mnohé je existence farnosti (faráře, kostela) považována za nutné zajištění „duchovenských služeb“ jako je křest, svatba, pohřeb, mše za zemřelého, které jsou v jejich myšlenkách brány jako součást tzv. „občanské vybavenosti“. Pastorační úkoly farnosti se dnes a ani v minulosti neomezovaly jen na udílení svátostí a katecheze, ale správná pastorace má směřovat jak „dovnitř“ tak „vně“ církve.⁴ Takováto činnost je závislá na

---

⁴ Srov. OPATRŇÝ, A., *Pastorace v postmoderní společnosti*. s. 58.

kvalitě života farnosti, to znamená na vnitřních kvalitách jejích členů i skupin a na její velikosti.⁵

Dále se zde můžeme dočíst o „základních funkcích farnosti“.⁶ Mezi základní úkoly farnosti patří „klasické role křesťanů a církve.“ To znamená „podíl na Kristově úkolu kněžském, královském a prorockém či kérygma – leiturgia – martyria – diakonia – communio.“ Otázkou však je, zda v pastorální teologii, a to hlavně v té praktické části života farnosti, je realizace těchto úkolů více vázána na „úřad,“ tedy na činnost biskupa, kněze, jáhna nebo spíše na společenství farnosti. Mnoho autorů preferuje činnost a odpovědnost celé obce. Můžeme tedy říci, že farnost má tyto úkoly:

- bohoslužbu
- péči o své vlastní členy
- péči o potřebné, vlastní i cizí
- péči o šíření evangelia
- péči o veřejné věci
- péči o ty, kteří se životu farnosti vzdálili
- péči o to, co jsme zdědili

A potom můžeme posuzovat, jak a která farnost je či není soběstačná a kdy potřebuje pomoc k plnohodnotnému životu – rodit nové křesťany, ať už je to pomocí křtu nemluvňat či jinými způsoby.⁷

2.1.2 Pastorační péče

Dále se v knize *Pastorace v postmoderní společnosti* dovídáme, jak máme rozumět termínu pastorační péče. Je to práce kněze pro rozvoj života z víry těch, kteří jsou mu svěřeni a práce pro rozvoj života farní obce jakožto základní jednotky reprezentující církvev.

A tak při podrobnějším rozlišování sem můžeme řadit: práci pro aktivní jádro farnosti, práci rutinní (bohoslužby, péče o farní administrativu atd.), práci ve

---

⁵ Srov. OPATRŇY, A., *Pastorace v postmoderní společnosti*. s. 58.

⁶ Srov. OPATRŇY, A., *Pastorace v postmoderní společnosti*. s. 58-59.

⁷ Srov. OPATRŇY, A., *Pastorace v postmoderní společnosti*. s. 59.

prospěch těch, kteří jsou na okraji farnosti, doprovázení lidí v obtížných životních situacích a podílení se na evangelizaci.⁸

Takto je zde popsána práce kněze. Dále se zde autor zmiňuje o tom, jak má vypadat pastorační práce laiků. A. Opatrný píše, že „práci laiků můžeme vidět hlavně v těchto oblastech:

- vlastní rodina – výchova dětí k víře, péče o rodiče a prarodiče;
- katecheze dětí či dospělých;
- péče o nemocné – charitativní práce i pastorační rozhovory a doprovázení nemocných i jejich příbuzných a příp. služba eucharistií nemocným;
- služba Božímu slovu;
- liturgická služba;
- vedení pastoračních rozhovorů;
- doprovázení bližních v jejich životních těžkostech;
- svět, v němž je možné také potřebným pomáhat na cestě víry.“⁹

2.1.3 Zhodnocení

A. Opatrný se ve své knize tématu pastorační práce seniorů přímo nevěnuje, ale v kapitole o farnosti se zabývá její potřebností pro zajištění „duchovenských služeb.“ Farnost také považuje za nezbytnou součást lidského soužití. Dále se autor věnuje pastorační práci laiků, ve které zdůrazňuje důležitost péče rodiny o prarodiče, vedení pastoračních rozhovorů a doprovázení bližních v jejich životních těžkostech.

2.2 Cesty pastorační práce v pluralitní společnosti

V knize A. Opatrného *Cesty pastorační práce v pluralitní společnosti* jsem hledala totéž téma. V této knize mě zaujala II. kapitola, kde v podkapitole pod číslem 14.4. je diskutováno téma „Úkoly starší generace“ a dále pak ve III. kapitole 16.3. je psáno o „Eucharistii nemocných“.

---

⁸ Srov. OPATRNÝ, A., *Pastorační práce v postmoderní společnosti*. s. 80-81.

⁹ Srov. OPATRNÝ, A., *Pastorační práce v postmoderní společnosti*.s. 108.

2.2.1 Úkoly starší generace

Podkapitola týkající se úkolů starší generace mluví o tom, jaká je hlavní otázka pro starší generaci. Zda je to otázka starších dělat si starosti o mladé nebo se v rámci svých starostí ptát: „Co dělat sami se sebou?“ „Co z naší víry ob stojí v kritických očích mladých lidí?“¹⁰ Starší lidé mají zájem na růstu víry mladých a též i na dobrém vedení jejich života, ale přitom nemohou do mnoha věcí zasahovat.

Starší generace potřebuje mít hlavně silnou důvěru v Boží péči a vedení, která je účinnější než péče a vedení lidské. „Dle katechismu je snadné věřit více Bohu než sobě samému, ale v praktických otázkách života to může být pro člověka velmi obtížné.“¹¹ K důvěře v Boha patří i důvěra, že bludné a chybné cesty druhých lidí nemusí vést vždy ke katastrofám, ale mnohé z toho, co člověk pokazí, může být přetvořeno do stavu, který je přijatelný. Je zde řečeno, že starší členové farnosti by měli připustit to, že se jim mladí na dlouhá léta ztratí z očí, což nutně nemusí znamenat, že se ztratí Bohu či církvi.¹²

2.2.2 Eucharistie nemocných

V podkapitole s názvem „*Eucharistie nemocných*“ se hned v první větě uvádí: „Málokde lze zažít tak hluboký život z eucharistie jako u některých vážně nemocných osob.“¹³ Církev službu donášení eucharistie nemocným nesvěřuje jen kněžím a jáhnům, ale též i patřičně připraveným laikům, a tak se zvyšuje možnost častějšího přijímání v nemocnicích, domovech důchodců či domácnostech, což je velmi dobré. Pověření laici mají být k této službě dobře připraveni. To znamená, aby byli dobře poučeni a vyškoleni v patřičné úctě k tělu a krvi Páně, ale též i k úctě a vnímavosti vůči nemocným a starým osobám, kterým slouží. Pravidelné přinášení eucharistie vytváří zpravidla hlubší vztah mezi nemocným a tím, kdo mu slouží. Tudíž není tato služba pověřeného laika pouhým „donášením přijímání“, ale stává se tak pastorační službou, ve které je člověk nemocnému či

¹⁰ Srov. OPATRNÝ. A., *Cesty pastorační v pluralitní společnosti*.s. 145.

¹¹ Srov. OPATRNÝ. A., *Cesty pastorační v pluralitní společnosti*.s.146.

¹² Srov. OPATRNÝ. A., *Cesty pastorační v pluralitní společnosti*.s.146.

¹³ Srov. OPATRNÝ. A., *Cesty pastorační v pluralitní společnosti*.s.159.

starému člověku oporou, průvodcem v nemoci a často též i účinným podporovatelem víry.¹⁴

2.2.3 Zhodnocení

V knize je řešena problematika, kdy senioři považují za svůj úkol podílet se na růstu víry mladší generace, tudíž svých vnoučat, ale tento cíl nemohou ovlivnit. Dále se zde autor zmiňuje, jak by mělo fungovat donášení eucharistie nemocným, tedy i starým lidem a že starý člověk nejenže přijímá Tělo Kristovo, což je pro něj velkým darem, ale je také rád, že za ním někdo přijde a pohovoří s ním. A tak můžeme toto považovat za jistou formu pastorače seniorů.

2.3 Malá příručka pastorační péče pro nemocné

V *Malé příručce pastorační péče pro nemocné* od téhož autora se dovídáme mnoho zajímavých věcí. Např.: zde nacházíme jakousi definici, co je pastorační péče:

„Pastorační péčí o nemocné a trpící v širším slova smyslu rozumíme takové jednání s člověkem, ve kterém ho respektujeme v jeho jedinečnosti, přistupujeme k němu z pozice věřících křesťanů, doprovázíme ho v jeho nemoci, utrpení či umírání a pomáháme mu k lidsky důstojnému zvládnutí jeho životní situace, včetně smrti, a to na jemu dostupné úrovni víry.“¹⁵

Dle A. Opatrného je nejdůležitější kontakt s trpícím člověkem, který potřebuje druhého člověka a další osoby k zvládnutí své situace. Nemocný či starý člověk je plnoprávný a zodpovědný stejně jako ten, kdo jej doprovází. Oba by se měli navzájem respektovat, navzájem si mají co nabídnout, a tak se mohou i navzájem obohatit tím, co jeden svobodně předá a druhý též svobodně přijme. Oba si mají co nabídnout, jelikož každý z nich má za sebou svůj kus životní cesty. Křesťané mají podávat svědectví, a ne aby svou víru vnucovali a obtěžovali s ní. Křesťan by měl v nemocném člověku především vidět člověka Bohem

---

¹⁴ Srov. OPATRNÝ, A., *Cesty pastorače v pluralitní společnosti*. s.159-160.

¹⁵ Srov. OPATRNÝ, A., *Malá příručka pastorační péče o nemocné*. s. 5.

milovaného, člověka, o kterého Bůh pečuje – ať už o tom ten dotyčný ví a hlásí se k tomu nebo je mu to jedno, anebo dokonce o Bohu nechce ani slyšet. Doprovázející by se měl snažit, aby měl nemocného rád bez ohledu na to, jak se nemocný chová k němu a měl by se za něj modlit. Měl by toužit po tom, aby nemocný dychtil po poznání, aby se mu otevřel poklad evangelia, ale musí zcela respektovat cestu a rozhodnutí nemocného.¹⁶

Lidsky důstojné zvládnutí situace znamená často dlouhý vnitřní boj, u kterého může doprovázející asistovat, ale nemůže jej sám za doprovázeného vybojovat. Nemocný či umírající není člověkem s nějak redukováným lidstvím, není ani člověkem, který má nárok už jen na část lidských práv. Má nárok na respektování plnosti svého lidství až do samého konce života.¹⁷

Též pohled do evangelií ukazuje postoj Ježíšův, jak se k nemoci staví jako její odpůrce a nikomu nedoporučuje, aby v nemoci setrval. I přesto nám křesťanství ukazuje nemoc, bolest a smrt jako trvalé průvodce lidských, a tudíž i křesťanských životů, i přes všechna obdivuhodná a mimořádná uzdravení. Království Boží už je mezi námi, ale není tu nové nebe a nová země a ještě nejsme vzkříšeni, a tudíž je tu nemoc, bolest a smrt jako zkouška i jako šance. „Nemoc a utrpení vždy patřily k nejvážnějším problémům, které podrobují lidský život zkoušce. ... Velmi často nemoc vyvolává hledání Boha a návrat k němu“¹⁸

Nemoc i utrpení jsou cestou k obrácení. Často dochází i k tomu, že lze víru ztratit a to platí hlavně pro ty, kteří jsou svědky utrpení svých blízkých. Ježíš se nás snaží uzdravovat ve svátostech, ve kterých se nás dotýká, aby nás uzdravoval. Z křesťanského pohledu je nemoc nepřítel, který má svůj kořen v hříchu lidí. Proti nemoci je třeba bojovat a také je třeba nemocným v tomto boji pomáhat.¹⁹

Člověk nemocný se dívá na vše jinak než člověk zdravý. Neznamená to však, že člověk zdravý musí být šťastný a člověk nemocný nešťastný. Znamená to, že člověk zdravý by se měl snažit pochopit situaci nemocného, což není totéž jako s ním ve všem souhlasit. Má nás zajímat, jak se konkrétní nemocný dívá na

---

¹⁶ Srov. OPATRŇÝ. A., *Malá příručka pastorační péče o nemocné*. s. 6.

¹⁷ Srov. OPATRŇÝ. A., *Malá příručka pastorační péče o nemocné*. s. 7.

¹⁸ Srov. OPATRŇÝ. A., *Malá příručka pastorační péče o nemocné*. s. 8.

¹⁹ Srov. OPATRŇÝ. A., *Malá příručka pastorační péče o nemocné*. s. 9-10.

svou nemoc. Má nás zajímat a měli bychom se mu snažit porozumět. Měli bychom se snažit pochopit a přijímat postoj, který nemocný k nemoci zaujímá a snažit se mu pomoci k lidsky důstojnému překonávání a prožívání nemoci.²⁰

Každá nemoc a mnohdy nejenom nemoc člověka izoluje a člověk se může cítit sám jen se svou nemocí, což je pro něj velmi obtížné, a tak bychom měli mít na paměti to, že nemocný potřebuje mít nablízku především člověka. A to člověka, který mu bude naslouchat a bude jej chápat. Naše péče by měla mít meze a to zvláště při péči o staré a osamělé lidi. Potřebnému člověku je třeba postavit určité rozumné hranice. Ten, kdo má vlastní rodinu, nemá právo ji ve jménu péče o jiné lidi trvale zanedbávat nebo chtít od své rodiny obětavost na té úrovni, ke které se zavázal on sám, například je lepší určit pravidelné časy návštěv.²¹

Rozhovor je základním prostředkem pastorační péče. S nemocným je třeba především být, mít účast na jeho situaci a brát ho vážně. Člověk, který jde za nemocným, si nemá předem činit žádné představy o tom, jak by se měl nemocný chovat, jak by měl svou nemoc brát, co má a co nemá říkat, ale měl by být připraven naslouchat nemocnému a být mu v jeho situaci blízko. Například: Pozdrav a otázka: „Jak se cítíte ...“ může otevřít rozhovor. Měli bychom nemocnému dát příležitost, aby mluvil o tom, co má v sobě. Teprve tehdy, až nemocný řekne, co má na srdci, otevírá se cesta k oboustrannému rozhovoru.²² Jsou však situace, kdy na úzkost nemocného nemůžeme říci nic vhodného, ale pohlazení může znamenat více než jakákoli slova.²³

Odpuštění je osvobozujícím slovem. Nejdostupnějším osvobozujícím slovem je pravdivé ujištění o naší účasti v situaci nemocného, tedy jeho neponechání v osamění. Osvobozující řečí je řeč o Boží lásce k nám, ze které proudí odpuštění a spása.

Kristus říká: „Buďte milosrdní“ a „milujte své bližní jako sami sebe.“ Ale také říká: „Pravda vás osvobodí“. Tudíž pravda má zásadně přednost, ale nesmí

---

²⁰ Srov. OPATRŇÝ. A., *Malá příručka pastorační péče o nemocné*. s. 11-12.

²¹ Srov. OPATRŇÝ. A., *Malá příručka pastorační péče o nemocné*. s. 13.

²² Srov. OPATRŇÝ. A., *Malá příručka pastorační péče o nemocné*. s. 14-15.

²³ Srov. OPATRŇÝ. A., *Malá příručka pastorační péče o nemocné*. s. 16.

vyučovat lásku a milosrdenství. Křesťan, když už by měl být něčeho fanatikem, tak tedy „fanatikem zodpovědné lásky“.²⁴

Rozhovor o víře je vhodnější vést, až když jsme o něj požádáni, je to lepší než si připadat jako někdo, kdo víru dotyčnému vnucuje.

Cílem pastorační péče by mělo být: udělat něco pěkného pro Boha, tím, že člověku pomůžeme lidsky důstojně prožít jeho nemoc, utrpení a smrt. A pokud budeme opravdu dělat v péči o nemocné to, co dělat máme, tedy nemocné doprovázet vírou a s upřímnou láskou, bude z toho mít prospěch jak nemocný, tak i my sami a celá církev.

Duchovenská péče se děje v každé křesťanské církvi. Vždy je potřeba ve větší či menší míře působení duchovního. V katolické církvi má duchovní vůči nemocnému tři základní povinnosti: nepředstíranou blíženeckou lásku, svědectví Krista a službu slova, která vede k víře.²⁵

Zhodnocení

A. Opatrný v *Malé příručce pastorační péče pro nemocné* zmiňuje mnoho cenných rad v pastorační péči, je zde zmíněna i jakási definice pastorační péče o nemocné. Není zde přímo psáno o pastorační péči o seniory, ale nacházíme zde vlastně pravidla pro pastorační péči seniorů, pokud se jedná o nemocné či vážně nemocné seniory.

2.4 Teologicky milovat církev

V knize P. Ambrose *Teologicky milovat církev* se pokusím též vyhledat nějakou zmínku o pastorační péči seniorů. Tato kniha je rozdělena na dvě části: 1. cesty ortodoxie a 2. ortopraxe. Z kapitoly „Pastorální teologie jako teologie života“ v části první, Pavel Ambros píše, že pastorační péče staví na očekávání druhých a to tam, kde se rodí očekávání božskolidského života. Pastorační péče je hledání a zpřístupnění cest, které vedou k plnosti tolik očekávaného života s Bohem. Jádrem pastorační péče je proměna člověka, která umožňuje život s Bohem. Přináší

²⁴ Srov. OPATRNÝ. A., *Malá příručka pastorační péče o nemocné*. s. 20.

²⁵ Srov. OPATRNÝ. A., *Malá příručka pastorační péče o nemocné*. s. 22-23.

osobní i komunitní odpovědi víry, které rozvíjejí celý jeho život a doprovázejí veškeré rozhodování člověka.²⁶

V podkapitole „Úkoly pastorální teologie v blízké budoucnosti“ se píše, že povinností teologie je odpovídat na otázky dnešních lidí. A tak lze chápat pastorální teologii jako teologii nových odpovědí víry na zjevení Boží v podmínkách světa pro naši každodenní praxi. Vždy v sobě zahrnuje společenství věřících a jejich život ve světě. Úkolem pastorální teologie je doprovázet křesťana odpovědí víry v jeho každodenním životě.²⁷

V podkapitole „Pastorální psychologie“ autor uvádí, že je chápána jako duchovní či duševní pomoc. Uvádí zde pojem „psychologicky orientovaná duchovní péče“, kdy rozhovor je základním prostředkem pastorační, soustředí se na téma lidského hříchu a Boží milosti. Pastorační zde jde cestou od zvěstování k poradenství. Psychoterapeutické a skupinové terapie jsou přejímány z různých stran, jejich cílem je humanizace lidských prožitků a odstranění bolesti, které s sebou nesou.²⁸

V této knize se dovídáme o „Projevech duchovního života ve službě umírajícím“²⁹, ale přímo o pastorační seniorů není řeč. Autor se ptá, co je duchovní službou umírajícím a odpovídá, že je to pomoc člověku, kterému otevře vztah k Bohu. Pomoci mu, aby přijal to, jak se na něj Bůh dívá a aby Boží přítomnost prostoupila celý jeho život.³⁰ A dále se ptá: „Může člověk i v té nejvyšší formě lidského sdílení, jakou je hluboká osobní láska mezi lidmi, vstoupit a postarat se o druhého v tom, co je mu nejvládnější? Existuje v nás něco, co nemůžeme sdělit ani tomu nejmilovanějšímu člověku? Ano, takovou oblastí je umírání a smrt.“³¹

Zde můžeme rozlišovat dvě skupiny lidí. První jsou ti, kteří vnímají svou smrt jako nevyhnutelný úděl a jdou jí vstříc a druhou skupinou jsou ti, kteří smrt ze svého života vytěsňují, a když přijde, přijímají ji jako ortel.

---

²⁶ Srov. AMBROS. P., *Teologicky milovat církev*.s. 82-83.

²⁷ Srov. AMBROS. P., *Teologicky milovat církev*. s. 84.

²⁸ Srov. AMBROS. P., *Teologicky milovat církev*.s. 95.

²⁹ Srov. AMBROS. P., *Teologicky milovat církev*. s. 356.

³⁰ Srov. AMBROS. P., *Teologicky milovat církev*. s. 357.

³¹ Srov. AMBROS. P., *Teologicky milovat církev*. s. 357.

Co je tedy myšleno tou skutečnou péčí o duši bližního? Ten, kdo chce nabídnout umírajícímu či jakémukoli člověku duchovní péči, musí nejprve sám najít cestu k Bohu, aby mohl nalézt cestu do nitra bližního, kterou jde sám Bůh.³²

Duchovní služba umírajícím není založena na tom, co děláme, ale jakým způsobem to děláme. Základním prostředkem duchovní služby je modlitba, ta dává službě duchovní vidění, citění a účinnost, které se projevují ve věcech, kterými umírajícím pomáháme.³³

Zhodnocení

P. Ambros zde hovoří o tom, co je pastorec, dále že úkolem teologie je odpovídat lidem na otázky jejich života. Také se dovídáme, že v dnešní době je pastorační péče chápána jako duchovní pomoc. Zároveň jsou zde zmíněny projevy duchovního života ve službě umírajícím, a též je tento problém podrobněji probírán, ale samotnému tématu pastorační seniorů se P. Ambros nevěnuje.

2.5 Studijní texty z pastorační teologie III.

Ve *Studijních textech z pastorační teologie III.* s podtitulem *Služba nemocným* nacházíme přednášku na téma duchovní versus neduchovní, jejímž autorem je Pavel Ambros. Píše, že cílem jeho přednášky je ukázat na křesťanské pojetí duchovní skutečnosti a její vliv na každodenní službu nemocným a umírajícím.

Co rozumíme, když se řekne slovo „duchovní“? Často si pod tímto slovem představíme něco netělesného a nemateriálního, ale taktéž je možno chápat „duchovní“, ve smyslu něčeho přidaného či připojeného. Jako člověk, který žije dobrý život a přidává k němu něco navíc: modlitbu, náboženské zvyklosti, obřady a hodnoty. Takový člověk dává svému životu nejen duchovní rozměr, ale i nadpřirozený.³⁴

---

³² Srov. AMBROS. P., *Teologicky milovat církev*. s. 359.

³³ Srov. AMBROS. P. *Teologicky milovat církev* .s. 360.

³⁴ Srov. AMBROS. P. Duchovní - neduchovní. In *Studijní texty z pastorační teologie III. Služba nemocným* s. 6-7.

Člověk se rodí na svět se svou jedinečností, neopakovatelností a originalitou. Tu snad nejlépe vyjadřuje naše jméno. Naše jméno ukazuje stále na naši nezastupitelnost. Věříme a poznáváme, že snad v každém konkrétním člověku je skryta jiskra něčeho božského, vyjádřena naší intimitou. Při narození člověk přijímá velký dar – lidskou přirozenost, je v něm osoba již přítomna. Zároveň je však jeho velký úkol teprve před ním: stát se osobou.

Křesťanské pojetí duchovního života není založeno na dokonalosti přirozenosti, ale na dokonalosti vztahu. Vztah můžeme definovat jako hlubokou a naprostou úctu k jinakosti druhého, která nezávisí na naší vůli a přece nás spojuje nezrušitelným poutem, protože jejím garantem je láska.³⁵

Duchovní službou je nazývána taková pomoc člověku, která mu otevře vztah k Bohu. Osobní zkušenost je něco nezastupitelného a nepřenositelného. Mnohé můžeme sdílet v pracovním kolektivu. Společná práce je důležitou lidskou zkušeností a my tak můžeme mnohé osobní zkušenosti sdílet. Tato práce může sloužit k vytváření všeobecně platných duchovních hodnot ve vědě, umění, práci. A tak se vytváří společenství ducha. A když se nám povede najít někoho, komu se můžeme svěřit, dáme tomu druhému možnost vstoupit do naší intimity a dáme mu tak porozumět, co je navenek lidem skryté. Odhalujeme to nejhlubší a nejskrytější v nás takovým způsobem, že ten druhý už není cizincem, ale hovoříme o společenství lásky.³⁶

Ambros se ptá, zda může člověk vstoupit do života druhého tak hluboko, že napomůže, aby se druhý rozhodl v absolutní svobodě svěřit svůj život do Božích rukou? A odpovídá, že my víme, že se můžeme pokusit člověka ovlivnit z vnějšku, ale to není duchovní služba, ale náboženská manipulace. Když se věřící křesťan o něco takového pokouší, často říká, že je to jeho povinností. Kdyby však toto přemlouvání dělal kvůli splnění své povinnosti, tak to dělá kvůli sobě a tak to, co činí, nemůže být nazýváno duchovní službou. Co tedy máme na mysli, když se mluví o té pravé péči o duši bližního? Na to odpovídá, že mezi mnou a umírajícím

---

³⁵ Srov. AMBROS. P. Duchovní - neduchovní. In *Studijní texty z pastorální teologie III. Služba nemocným* s. 8-9.

³⁶ Srov. AMBROS. P. Duchovní - neduchovní. In *Studijní texty z pastorální teologie III. Služba nemocným*. s. 12.

je propast, kterou nemůže žádný člověk překonat. Nikdo z nás nemůže ani v té největší lásce zaujmout místo toho, kdo umírá. To je ta bariéra, kterou cítíme my sami, ale i umírající. Je to ta hranice, kde člověk rozhoduje o tom, jaký smysl svého života přijme. Do nejskrytějších hlubin člověka, kam může vstoupit člověk sám a kam může nechat vstoupit Boha, můžeme vstoupit prostřednictvím našeho vztahu k Bohu.³⁷

Je zde řečeno, že ten, kdo chce nabídnout umírajícímu (kterémukoliv jinému člověku) duchovní péči, sám musí najít cestu k Bohu a onu Boží cestu do nitra bližního. Toto vše se děje v lásce, která je do nás vlita skrze Ducha svatého, jenž nám byl dán skrze Ježíše Krista. Taková láska je spoluúčastí na Boží péči o spásu druhých.³⁸

Zhodnocení

Autor zde vysvětluje, co znamená slovo duchovní, co je duchovní služba. Dále se ptá, zda v nás existuje něco, co nemůžeme sdělit druhému člověku, a odpovídá, že ano – je to umírání a smrt, což bylo zmíněno v předešlé knize *Teologicky milovat církev*, kde je tato problematika ještě více probrána, samotná pastorační práce seniorů však není přímo zmíněna, ale je zde popsána „metoda“ pastorační práce s trpícím. Tou „metodou“ je: najít cestu do nitra člověka skrze cestu, kterou tam vstupuje Bůh.

2.6 Jak se vyrovnám se stářím?

Mnoho starších lidí si klade otázku *Jak se jen vyrovnám se svým vlastním stářím?* Co mohu udělat, abych se alespoň trochu vypořádal se vším, co mne trápí a tísní a ponižuje?“ Autor, zde píše, že jistě už lidem, pro které je tato kniha určena, tyto otázky nejednou přišly na mysl – na procházce, v kostele či v noci,

---

³⁷ Srov. AMBROS. P. Duchovní - neduchovní. In *Studijní texty z pastorální teologie III. Služba nemocným*. s. 13.

³⁸ Srov. AMBROS. P. Duchovní - neduchovní. In *Studijní texty z pastorální teologie III. Služba nemocným*. s. 13.

když nemohli spát. Přání autorů je, aby tato kniha dala pár podnětů k otázkám, které jsou zde pokládány.³⁹

Tato kniha je členěna do deseti kapitol, každá kapitola se věnuje určitému tématu a dále je členěna ještě na několik dalších témat, které zde autor rozebírá. Jsou zde kapitoly jako: „Mějme v srdci trošku humoru“, „Žijme každý přítomný den“, „Cvičme se v čekání“ „Přenecháme se zcela Bohu“, „Nikdy nezapomínejme na modlitbu“ „V křesťanské naději přijměme smrt.“ Kniha už dle názvu je určena pro starší lidi, aby našli rady, jak se bez problémů vyrovnat se stářím.⁴⁰

Autoři si jsou zcela vědomi toho, že ze seniorů nemohou jen tak odváť všechna břemena a duševní utrpení. Pro tuto situaci neexistuje žádný jistý recept, jak píše ani „žádná kuchařka“ a zdaleka ne vše a ne pro každého bude platit vše stejným způsobem či v tomtéž pořadí. Autoři zde uvádějí rady, které načerpali z dlouholetého setkávání se starými lidmi a touto cestou chtějí přivést k zamyšlení, a též se chtějí pokusit pomoci seniorům, aby se dokázali přenést přes nejednu těžkost. Vrcholným poznáním těchto otázek je: Stáří lze správně prožít jen tehdy, pokud jej chápeme jako konečnou přípravu na život s Bohem. Stárnoucí člověk vstupuje do stále větší osamělosti a právě v této osamělosti ho Bůh očekává.⁴¹ „To nejhlubší, co dovedeme, my křesťané, o stáří říci: Je to příprava a cesta k věčnému životu.“⁴²

Zhodnocení

Tato kniha by měla pomoci starým lidem v jejich stáří a přispět k tomu, aby se necítili opuštěni a aby se vždy mohli spoléhat na Boha, který je stále s člověkem, ať se děje, co se děje. Jen si to člověk mnohdy neuvědomuje. Jinak zde člověk najde i modlitby a příběhy ze života, které obšťastní jeho duši. A tak by měl na svět po přečtení této knihy pohlížet s nadhledem a elánem do života. Kniha samotná je pastorační seniorů a po přečtení z ní může senior načerpat mnoho rad a potěšení pro svou duši.

---

³⁹ Srov. ABELN. R., KNER. A., *Jak se vyrovnám se stářím?* s. 4.

⁴⁰ Srov. ABELN. R., KNER. A., *Jak se vyrovnám se stářím?* s. 4.

⁴¹ Srov. ABELN. R., KNER. A., *Jak se vyrovnám se stářím?* s. 5.

⁴² ABELN. R., KNER. A., *Jak se vyrovnám se stářím?* s. 5.

2.7 Plný život ve stáří

Knihy je určena dříve narozeným. V první části si můžeme přečíst, jak můžeme žít živěji svou vírou, jak pro Boha tak i pro sebe, ale i pro radost, krásu, druhé lidi a též i pro dobro a zdraví. V druhé části se můžeme dozvědět o tom, jak se vyrovnat s nemocí, utrpením a smrtí. To nás může nabádat k tomu, abychom o tom všem přemýšleli a byli poučeni. Vlastní text autora je propojen s články známých duchovních autorů.

Stáří je korunou životních etap. Je možné v něm sklízet výsledky toho, co jsme se naučili a prožili, ale i to, co jsme vykonali a čeho jsme dosáhli a vytrpěli.⁴³

V druhé kapitole s názvem *Pro čínorodost* je obsažen text s podnadpisem *Stárnutí očima Bible* dle dopisu seniorům Bernarda Langeho, který zde píše, že Bible se zabývá seniory a jejich rozmanitými osudy příležitostně. Vysoké stáří je zde považováno za zvláštní Stvořitelství dar nebo plod bohulibého života. Bible uvádí fakt, že vysoké stáří není samozřejmostí, ale zvláštním Božím darem a požehnáním. Bible také starým lidem připisuje zvláštní rozumnost a to praktickou i duchovní. Ovšem v Bibli je zmíněno i stáří jako břemeno.⁴⁴

Dále pod nadpisem „*Nejlepší léta*“ je zde rada seniorům, aby v důchodu věnovali část svého času hře. Dále jsou vybízeni k tomu, aby cestovali, četli a o přečteném hovořili s druhými a aby přemýšleli.

Seniory udržuje při svěžesti to, pokud může dělat užitečnou a potřebnou činnost a může-li být dle svých zkušeností druhým k užitku, může dělat předmanželského poradce či radit druhým seniorům atd.⁴⁵

Kapitola *Naši vrstevníci* píše o seniorech, kteří stíhají mnoho a jsou pro druhé přínosem. „Není to ovšem jejich zásluha ani výsledek jejich vlastního úsilí – je to jen z milosti Boží, je to dar Boží!“⁴⁶ A o Boží dar smí člověk pouze pokorně prosit. Dle odborníků je 50% lidí schopno vykonávat své původní povolání do 69 let a 25% lidí ještě po sedmdesátce. A následuje několik příkladů

---

⁴³ Srov. FIŠER, Z. *Plný život ve stáří*. s.11.

⁴⁴ Srov. FIŠER, Z. *Plný život ve stáří*. s. 21.

⁴⁵ Srov. FIŠER, Z. *Plný život ve stáří*. s. 22-23.

⁴⁶ Srov. FIŠER, Z. *Plný život ve stáří*. s.24.

těchto schopných seniorů. Autor zmiňuje například Josefa Volejníka, který ve svých 81 letech dirigoval pěveckou schólu při papežské mši u příležitosti svatořečení blahoslavené Zdislavy a blahoslaveného Jana Sarkandra. Aktivní životy seniorů uvedené v této části by měly sloužit pro inspiraci jejich vrstevníků.⁴⁷

Pod další kapitolou s názvem *Nebeští ochránci* je zde uveden kardinál Josef Beran, který v poslední den svého života z posledních sil koncebroval mši svatou. Dalším, který je zde zmíněn, je sv. Albert Veliký, který ve svých 84 letech se vydal na cestu z Kolína nad Rýnem do Paříže, aby tam hájil nauku svého zesnulého žáka Tomáše Akvinského.⁴⁸ Dále jsou zde uvedeny *Litanie k svatým seniorům* např. „sv. Anežko Česká, oroduj za nás; sv. Filipe Neri, oroduj za nás; sv. Petře Chrysolitu, oroduj za nás atd. Všichni svatí pokročilého věku, orodujte za nás. Všichni svatí vyššího věku, vyprošujte nám, abychom svůj věk prožívali podle Boží vůle, a tak dozrávali ke svatosti. Amen.“⁴⁹

A pod posledním podnadpisem v této kapitole se skrývá otázka *Jak se zapojovat do apoštolské činnosti*. Je zde zmíněno to nejdůležitější, co potřebujeme, modlit se, aby nás Bůh vedl svým svatým Duchem, abychom sledovali vždy jeho vůli a ne svoji. Je zde zmíněno, že můžeme s nezištnou láskou sloužit druhým lidem na poli evangelizace a charitativní činnosti, což může v důchodu vypadat zhruba takto:

- nabídnout své schopnosti duchovnímu správci ve farnosti
- zapojit se do modlitebního či biblického kroužku, popř. ho sami zorganizovat
- nabídnout svou pomoc při administrativních pracích apod.
- pracovat s dětmi a mládeží, navštěvovat osamělé, nemocné nebo ty, kteří žijí v domově důchodců atd.
- přemýšlet o jiných svých možnostech

---

⁴⁷ Srov. FIŠER, Z. *Plný život ve stáří*. s. 24-33.

⁴⁸ Srov. FIŠER, Z. *Plný život ve stáří*. s. 34-35.

⁴⁹ FIŠER, Z. *Plný život ve stáří*. s. 36.

Ale hlavně rozdávat radost, lásku, pomoc dle příležitosti a potřeby.⁵⁰

Autor se zde dále zamýšlí nad významem nemoci a utrpení v našem životě. Píše, že školou k pochopení hodnot vlastního života může být pro nás nemoc. Nemoc nám totiž může dát impuls k přehodnocení dosavadního života. Také se mnohdy stává cestou k odvratu od zla a hříchu. Napomáhá nám najít přednost duševna a ducha před tělem a tělesností. Nemoc nám dává též poznání sebe samého, abychom si vážili daru života a zdraví.⁵¹

Dále píše, že nemoc je také i šancí k posílení pevné vůle, ke schopnosti vyrovnávat se s tím, co je nepříjemné a těžké, učí ke statečnosti i tomu, jak čelit bolesti. Nemoc probouzí v člověku smysl pro soucit s trpícím a odnaučuje sobectví.⁵²

Ježíš žádá po nemocných, aby věřili. Je s nimi solidární a to až do té míry, že se s nimi přímo ztotožňuje: „Cokoli učiníte nejposlednějšímu z mých bratří, mně jste učinili.“ A k nim patří právě i nemocní.⁵³

Stárnutí je umění, ale ne každý ho ovládá. Utrpení chce Bůh proměnit v požehnání a v něco krásného. Všichni, kdo mají rádi Krista, jsou ve stáří formováni radostí: Brzo se budu moci odebrat domů k tomu, jehož miluji, brzo ho uvidím, budu ve svém věčném domově, v království pokoje, lásky a radosti.⁵⁴

Zhodnocení

Tato kniha obsahuje jedenáct kapitol, které mají svůj vlastní název a dávají nám vždy určitý pohled na probíranou věc. Můžeme se zde dočíst nejen o tom, co znamená a co přináší nemoc a utrpení člověku a v čem nám může být prospěšná, ale i mnohé další a pro seniory obohacující texty a myšlenky různých autorů. Utrpení chce Bůh proměnit v požehnání a v něco pro nás dobrého a požehnaného. Tak je třeba vidět i utrpení z druhé strany, ne tedy jen jeho negativní stránku.

---

⁵⁰ Srov. FIŠER, Z. *Plný život ve stáří*. s. 37-38.

⁵¹ Srov. FIŠER, Z. *Plný život ve stáří*. s. 144.

⁵² Srov. FIŠER, Z. *Plný život ve stáří*. s. 144.

⁵³ Srov. FIŠER, Z. *Plný život ve stáří*. s. 144.

⁵⁴ Srov. FIŠER, Z. *Plný život ve stáří*. s. 156.

2.8 Novodobá péče o seniory

Tato kniha je zaměřena na to, aby si pracovníci domovů pro seniory a široká veřejnost rozšířili povědomí o tom, že stáří lze prožít smysluplně a aktivně a to i v zařízeních, která pečují o seniory.

Je zde zmíněna studie, která prokázala, že dokud staří lidé zůstávali až do smrti váženými občany, byl nízký výskyt srdečních a jiných onemocnění. Avšak se změnami životního stylu se zvyklosti změnily. A tak dnešní realitou je ta skutečnost, že senioři se na stará kolena stěhují do nových domovů. Do domovů, které jim nabízejí nejen důstojné bydlení a nutnou zdravotní péči, ale i moderní prevenci patologického chátrání, a to jak fyzického tak duševního. Měly by jim dávat radost a motivaci k životu, ale také jim pomáhat žít, bavit se, mít se na co a z čeho těšit. Domov by jim měl také pomáhat naplňovat dlouhé dny, které nehybní senioři často odevzdají svému osudu, čekají pouze na jídlo a na léky. Pozornost se věnuje jejich nemocím, ale ne jim samotným.⁵⁵

Často jsou senioři v těchto zařízeních odsouzeni ke stresu z nudy a nedostatku aktivit, a tak není divu, že mnozí z nich musí čelit apatii a depresi. Můžeme říci, že se mnohá zařízení pro seniory stávají jen jakousi čekárnou na smrt, která pro mnohé z nich bývá vykoupením.

V moderním přístupu ke stárnutí a k péči o seniory se můžeme setkat s dynamickou teorií stárnutí, která na člověka hledí jako na komplexní dynamický proces, který má do jisté míry schopnost regenerace.

Stejnou měrou by mělo být pečováno jak o fyzické, mentální tak i duchovní potřeby člověka. Každému obyvateli domova by měla být poskytována individuální péče. Také je důležité, aby o seniora bylo pečováno tak, aby jeho lidská důstojnost a hodnota nebyly narušeny a aby se cítil spokojeně a klidně.

Je třeba udělat jistý krok kupředu, hlavně v našem myšlení nebo v myšlení těch, kteří budou pečovat a pečují o seniory. Změny v myšlení by měly hlavně spočívat v tom, že začneme přemýšlet o člověku jako o biologicko-fyziologicko-socio-psychologickém celku a takto k němu začneme přistupovat. A dle tohoto

---

⁵⁵ Srov. RHEINWALDOVÁ, E., *Novodobá péče o seniory*. s. 10.

nového modelu by pak měla fungovat i péče. K takovému novému myšlení však musí být lidé školeni a cvičeni.⁵⁶

Požadavkem kvalitní péče o seniory je, že musí vycházet hlavně z potřeb obyvatel domova. Každý program by měl obsahovat trochu zábavy a trochu terapeutického účinku, protože jedině ty aktivity, které uspokojí plně potřeby obyvatel, jsou účinné a vyhledávané.⁵⁷

Ve stáří je vždy nutné hledat pozitivní aspekty a vyhnout se negativním představám o stárnutí, které vedou k obavám a strachu.

Je zde uvedena další zajímavá studie, která potvrdila, že očekávání opravdu ovlivňuje stárnutí. A to tak, že nepříjemné symptomy stáří se objevují u těch, kteří si myslí, že mají život za sebou a čekají na sestup začínající penzí a končící smrtí. Naopak zdravější a plni energie jsou ti, kteří o létech nepřemýšlejí, jsou aktivní a věří, že na ně ještě mnoho příjemných životních zážitků čeká. Také mnoho fyziologů a lékařů se shoduje v tom, že činnost, i když namáhavá, vede v každém věku ke zdraví. Právě činností se udržujeme v chodu.⁵⁸

„Zdravé stáří je krásné jako jakékoli jiné údobí života. Cílem zařízení pro staré lidi by mělo být jim takové stáří umožnit.“⁵⁹

Dále se kniha věnuje tématům, jako je: Vytváření zábavně-terapeutických programů, Motivace k účasti obyvatele na programu, Vliv prostředí na starého člověka a mnoha dalším tématům týkajících se tohoto problému.

Zhodnocení

V této knize se můžeme dočíst, co je důležité v zařízeních, která se starají o seniory. Jde hlavně o to, aby se změnila péče o tyto seniory. Ta změna by měla především proběhnout ve vědomí a v chování personálu, hlavně na něm záleží, jak se starému člověku bude žít v domovech, kde takový personál pracuje a pečuje o seniory. Každý ze seniorů by měl mít příležitost k dobře prožitému stáří a neměl by to být jen čas čekání na smrt, jak je psáno výše.

---

⁵⁶ Srov. RHEINWALDOVÁ, E., *Novodobá péče o seniory*. s. 11.

⁵⁷ Srov. RHEINWALDOVÁ, E., *Novodobá péče o seniory*. s. 13.

⁵⁸ Srov. RHEINWALDOVÁ, E., *Novodobá péče o seniory*. s. 15.

⁵⁹ Srov. RHEINWALDOVÁ, E., *Novodobá péče o seniory*. s. 19.

Autorka zde nastínila, jak vypadá péče v mnohých domovech pro seniory, kde se nedbá o duševní a duchovní stránku člověka, ale když už tak jen o stránku tělesnou. Jde tedy o uspokojení těch nejaktuálnějších potřeb, ale potřeb, které jsou mnohdy považovány jako druhotné. A to je třeba změnit a zlepšit. Je třeba dbát i o tu duchovní stránku člověka, která ho pozvedá a udržuje při životě.

Tato kniha nás nabádá k tomu, aby cílem zařízení pro seniory bylo umožnit a dopřát jim stáří, které by bylo krásné jako jakékoli jiné období jejich života.

2.9 Človek, utrpenie, nemocnica

Duchovní rozměr utrpení byl už analyzován z různých pohledů v mnoha pracích. Dle Frankla je jedno jisté: Každý, kdo je schopný osvojit si pozitivní a hrdinský postoj i vůči negativním skutečnostem ze strany osudu, nachází velké zadostiučinění v tom, že neztratil úctu sám před sebou. Je možné důstojně snášet i samotnou bolest.⁶⁰

Člověk má právo nejen na život, radost, práci, pokoj a ostatní osobní hodnoty, ale má právo snášet i bolest, má odpovědnost za osobní rozhodnutí a důstojné prožití i takového života, který se jeví jako bezvýznamný.

Člověk se konfrontuje sám se sebou hlavně v utrpení. Právě v něm se může objevit jeho velikost, protože utrpení je jakýsi poplatek za osobní růst a dozrávání.⁶¹

Někteří lidé mají tendenci zdůrazňovat nesmyslnost utrpení v situacích, v kterých se zdá lidský život obětí hry náhodných okolností. Jiní jsou přesvědčeni o tom, že utrpení protičečí tvrzení o stvoření světa, protože vše, co bylo stvořeno, shledal Bůh jako „dobré“ a první lidi shledal jako „velmi dobré“.

Člověk cítí, že je na světě pro radost a štěstí, i když se ve skutečnosti setkává s různými formami utrpení.

Více než pro svou nesmyslnost je utrpení obviňováno pro svou nespravedlnost. Trpící člověk se dost často cítí nespravedlivě postižen a pokouší

---

⁶⁰ Srov. ĎAČOK. J. *Človek, utrpenie, nemocnica*. s. 22.

⁶¹ Srov. ĎAČOK. J. *Človek, utrpenie, nemocnica*. s. 22.

se svalit odpovědnost na Boha. Dá se říci, že dnešní společnost klade důraz na svobodný a aktivní pohled na člověka, který má ke skutečnosti přístup pozitivní. Člověk chce mít jistotu. Ta se zakládá na skutečnostech, které můžeme ověřit zkušeností.⁶²

V důsledku se pak utrpení vidí jako výzva a úloha pro svobodu. V dnešní společnosti a kultuře je možné vidět postoje, které jsou v rozporu s tím, co jsme naznačili výše: jedná se o vyhýbání se a o útek před utrpením. Výsledkem této skutečnosti je například narůstající počet sebevražd, drogová závislost, alkoholismus a duševní choroby.⁶³

O životě se dá pochopit více, až když přijmeme i otázku smrti, která se ohlašuje v mnohých bolestných zkušenostech lidské existence.⁶⁴

Utrpení připomíná člověku jeho omezenost a křehkost, pomáhá mu uvědomit si základní pravdu, že si nepatříme, nemáme se v moci a neexistujeme na základě našeho osobního rozhodnutí. Znakem toho je, že naše existence má přesně vymezený počátek a konec. A tak utrpení připomíná základní pravdu, která je zapsána jak do našeho těla, tak i do naší duše.⁶⁵

Je zde zmíněn list Salvifici Doloris, který chce poukázat na pravdu o spásonosném významu utrpení. Tento list má transcendentální charakter hlavně v tom, že člověk je „povolaný překonat sám sebe“ a k tomu má přispět i utrpení. Transcendentální charakter se zdůvodňuje i tím, že člověk se považuje za bytost, která je otevřena na transcendentního osobního Boha.⁶⁶

Utrpení plní v životě člověka toto poslání: je příležitostí pro vlastní výchovu a pro plnější zralost a dokonalost a to lze shrnout do dvou závěrů:

- dokonalost člověka či jeho spása spočívá na úplném rozvoji osobní existence
- dokonalost svobodná odpověď ve víře, poslušnost vůči vůli Otce, která se završila v lásce.⁶⁷

---

⁶² Srov. ĎAČOK. J. *Človek, utrpenie, nemocnica*. s. 25.

⁶³ Srov. ĎAČOK. J. *Človek, utrpenie, nemocnica*. s. 26.

⁶⁴ Srov. ĎAČOK. J. *Človek, utrpenie, nemocnica*. s. 32.

⁶⁵ Srov. ĎAČOK. J. *Človek, utrpenie, nemocnica*. s. 37.

⁶⁶ Srov. ĎAČOK. J. *Človek, utrpenie, nemocnica*. s. 64.

⁶⁷ Srov. ĎAČOK. J. *Človek, utrpenie, nemocnica*. s. 65.

Dnes se hovoří o „pastoraci zdraví“, tímto termínem se chápe činnost církve, která je zaměřena na podporu a zdraví jednotlivce a celé společnosti. Tento objemný svět zdraví v sobě zahrnuje jednotlivé nemocné, jejich rodiny, společenství, prostředí a vztahuje se na nejdůležitější události lidského života, které začínají narozením a končí smrtí.⁶⁸

Mezi činitele, kteří stěžují pastorační působení, patří například nedostatek kněží, negativní představy o knězi, zvyk chápat ho jako posla smrti a volat ho, až když se už nic nedá dělat a nezájem o svátosti.

Objevuje se však i nový model pastoračního pracovníka, který v sobě ukrývá laskavou velkodušnost a profesionální působení. Má schopnost být zprostředkovatelem vzájemných vztahů, smíření a odpuštění, je nositelem lidského pokoje a účinným spolupracovníkem s jinými.⁶⁹

Hlavní etickou a pastorační normou v péči o nemocné je zachování důstojnosti člověka.⁷⁰

Zhodnocení

I v této knize se probírá téma utrpení, kterým člověk v životě prochází, ale ve kterém je vždy vidět naděje a spása, kterou nám Pán slíbil. Dá se říci, že každý člověk, který je na světě, buď prošel, nebo projde utrpením. Utrpení není jen tak něco, ale je to i určitá škola pro každého jednotlivce. Dále se zde zabývá tématem „pastorace zdraví“, což je pojem, pod kterým je třeba si představit jakoukoli pastorační určenou nemocnému člověku. V této knize se probírá hlavně pastorace nemocných a trpících, ale jen nepřímo pastorace seniorů.

---

⁶⁸ Srov. ĎAČOK, J. *Člověk, utrpenie, nemocnica*. s. 69.

⁶⁹ Srov. ĎAČOK, J. *Člověk, utrpenie, nemocnica*. s. 74.

⁷⁰ Srov. ĎAČOK, J. *Člověk, utrpenie, nemocnica*. s. 153.

3 Pastorace seniorů ve vybraných církevních dokumentech

Z církevních dokumentů, v nichž je problematika pastorace seniorů zmiňována, je uveden v první řadě dokument plenárního sněmu *Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě*, a dále *List papeže Jana Pavla II. starým lidem*.

3.1 *Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě*

V tomto závěrečném dokumentu Plenárního sněmu katolické církve ČR můžeme nalézt kapitolu, která se nazývá Pastorace nemocných a seniorů. Píše se zde, že nemocní a staří lidé jsou významným pokladem církve. V mnohých těžkostech je jejich trpělivost mnohdy hrdinským svěděním víry a jejich modlitby a oběti jsou nenahraditelnými kořeny aktivního života církve. Právě v pastoraci nemocných a seniorů se může dokázat nezištnost služby a eschatologická naděje, kterou církev zvěstuje. Jejím smyslem je vnášet křesťanský pohled na nemoc a stáří, ale také pomoc v péči o zdraví a v neposlední řadě v zápolení s nemocí a prožití aktivního a smysluplného stáří.⁷¹

Dále je zde řečeno, že tato pastorace seniorů a nemocných je součástí farní pastorace. Nezřídka vyrůstá i z mimořádných charismat, uzdravování či z prostého přijetí zvláštních milostí Ducha svatého, které uschopňují jednotlivé členy církve a některá společenství křesťanů prospívat více nemocným a potřebným. Pastorační vize nesmí zapomínat na nemocné a seniory, protože oni jsou součástí pastoračního úsilí církve.

Pastorace seniorů a nemocných není totéž. Senioři jsou mnohdy nejaktivnějšími členy farního společenství. Jejich víra je prověřená těžkostmi života, mnohdy i bohatá na osobní zkušenost. Může být zdrojem svědectví, ale i nástrojem k evangelizaci.⁷²

Církvi se podařilo zřídit fungující strukturu zařízení Charit v České republice. Ale počáteční nadšení církve vymizelo a objevuje se tvrdá realita, která

---

⁷¹ Srov. *Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě*, čl. 198.

⁷² Srov. *Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě*, čl. 199.

ukazuje na to, že církvi není dovoleno ekonomicky zajistit náročné fungování zařízení s akutní péčí, když roste poptávka stárnoucí generace po zařízeních s geriatrickou a paliativní péčí a s duchovní službou. Vybudování a provoz několika hospiců a domů pokojného stáří je s výbornou pověstí, avšak stojí velké oběti. Přesto sněm vyzývá k další této bohubilé činnosti.⁷³

Sněm také vyzývá diecézní synody a vzdělávací instituce, jak nejlépe vyjít vstříc stárnoucím lidem v České republice. Říká, že je potřeba připravit kněze a jáhny pro speciální práci v nemocnicích a utvářet mnoho pastoračních pomocníků pro časově náročné úkoly služby nemocným ve farnostech, zdravotnických a sociálních zařízeních. Sněm tvrdí, že tato služba nemocným, seniorům a zdravotnímu personálu potřebuje promyšlený systém supervize spojený s duchovním doprovázením.⁷⁴

Zhodnocení

Je zde patrné, že plenární sněm neopomněl zmínit pastorační seniorů. Říká zde, jak jsou cenní senioři a také vyzývá k větší spolupráci s nimi. Sněm také rozlišuje mezi pastorační seniorů a nemocných. Můžeme zde vidět krok vpřed pro pastorační seniorů, ale sněm bohužel nebyl více konkrétní.

3.2 List papeže Jana Pavla II. starým lidem

Kapitola bude členěna dle pořadí článků, tak jak jsou uvedeny v *Listu papeže Jana Pavla II. starým lidem*.

Organizace Spojených Národů věnovala rok 1999 starým lidem, aby tak obrátila pozornost celé společnosti na situaci těch, kteří kvůli tíži věku musí mnohdy čelit různým a těžkým problémům.

Listem chtěl papež vyjádřit duchovní blízkost jako ten, kdo s každým rokem hlouběji proniká životním obdobím a uvědomuje si potřebu bezprostředního styku se svými vrstevníky, aby dohromady přemýšleli

---

⁷³ Srov. Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě. čl. 200.

⁷⁴ Srov. Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě. čl. 201.

o společných zkušenostech a dívali se na vše z pohledu Boha, který nám dává lásku.⁷⁵

Soužení a trápení sužuje každého člověka dost často. Někdy jde o problémy a utrpení, která vyzývají k tvrdé zkoušce psychofyzickou odolností a otrásají mnohdy i samotnou vírou.

Jan Pavel II. konstatuje, že zkušenost říká, že právě každodenní utrpení přispívá s milostí Boží k vytrvávání člověka a zoceluje jeho charakter.⁷⁶

Autor se obrací ke starým lidem, kteří již mají dlouhou cestu za sebou. Může také mluvit o sobě, když hovoří ke svým vrstevníkům. Jan Pavel II. říká svým vrstevníkům, že náš život byl prozřetelností vepsán do 20. stol., které zdědilo složité minulosti a stalo se svědkem mnoha zvláštních událostí. Uvažováním o 20. století popisuje kontext pastorace seniorů, kteří v tomto století prožili svůj život.

Stalo se však i mnohé pozitivní, ale je pravdou a bylo by špatné zapomínat na to, že se staly mnohé nespravedlnosti a utrpení, které zasáhly do života mnoha milionů lidí, např. konflikty, které se děly v různých světadílech kvůli územním sporům či nenávisti mezi jednotlivými etniky.

Za další neméně závažné prohřešky lze považovat podmínky krajní chudoby v sociálních vrstvách, rasovou diskriminaci a porušování lidských práv. První světová válka a druhá světová válka přinesly krutost a nenávist. Vrhly se na bezbranné obyvatelstvo a vyhladily celé generace. Poté byl zahájen nesnadný proces dialogu a smíření, zaměřený na nastolení solidárního a klidného soužití mezi národy. Bohužel je stále mnoho národů, které jsou ještě daleko od toho, aby okusily dobrodiní pokoje a svobody.⁷⁷

Ale viděli jsme však i kladná znamení, která jsou pro nás zdrojem naděje pro třetí tisíciletí. Vzrostlo vědomí všeobecných lidských práv. Také se rozvinul smysl pro právo národů, plné uznání kulturní identity a respektování menšin. Vzrůst vnímání hodnoty demokracie. Velkým Božím darem je, že se náboženství pokoušejí o dialog, který je stavebním prvkem pokoje a jednoty světa. K jistému

---

⁷⁵ Srov. JAN PAVEL II. *List papeže Jana Pavla II. starým lidem*. čl. 1.

⁷⁶ Srov. JAN PAVEL II. *List papeže Jana Pavla II. starým lidem*. čl. 2.

⁷⁷ Srov. JAN PAVEL II. *List papeže Jana Pavla II. starým lidem*. čl. 3.

pokroku došlo i ve vědomí o důstojnosti ženy. Ekologie je také jednou z oblastí, kde je vidět pokrok. Je mnoho toho, za co můžeme děkovat Bohu.

Dále svatý otec píše, že ze zkoušek, kterými prošla jeho generace, vychází světlo, které je schopné prozářit roky našeho stáří. A tím je potvrzena křesťanská zásada: „Strasti nejenže neničí naději, ale jsou jejím základem.“⁷⁸

Podzim života

Svatý otec si zde klade otázku, co je stáří? Odpovídá, že se o něm mluví jako o podzimu života. Biorytmy člověka a přírodní cykly, jejichž součástí je člověk, jsou si velmi podobné. Člověk se od toho odlišuje, protože je osobou. Je stvořen k obrazu Božímu, je uvědomělý a odpovědný. I ve svém duchovním životě prožívá různá období.

Dle sv. Efréma Syrského i stáří má svá bohatství, protože jak říká sv. Jeroným stáří „prohlubuje zkušenosti,“ protože „čas je velký učitel.“⁷⁹

Staří lidé ve SZ

Písmo si uchovává kladný pohled na hodnotu života. Člověk je vždy „stvořen k Božímu obrazu“ a každý věk má svou krásu a své úkoly. Pokročilý věk nachází v Božím slově velké ocenění dokonce tak, že v dlouhém věku vidí znamení Boží přízně. Např.: u Abraháma je výsada stáří zdůrazněna tím, že dostal příslib: Učiním Tě velkým národem...

Dalším je Mojžíš, který je hodně stár, když jej Pán pověří vyvést Izrael. Tyto velké skutky nepatří jeho mládí, ale rokům jeho stáří. A další příklad pro staré lidi, který svatý otec uvádí, je životní osud Tobíáše, který byl pokorný a odvážně bojoval za Boží zákon pro pomoc potřebným. Trpělivě snášel slepotu a rozhodující byl pro něj zásah Božího anděla. Ale také uvádí osud Elezarův, jehož mučednictví je svědectvím mimořádné velkodušnosti a statečnosti.⁸⁰

---

⁷⁸ Srov. JAN PAVEL II. *List papeže Jana Pavla II. starým lidem*. čl. 4.

⁷⁹ Srov. JAN PAVEL II. *List papeže Jana Pavla II. starým lidem*. čl. 5.

⁸⁰ Srov. JAN PAVEL II. *List papeže Jana Pavla II. starým lidem*. čl. 6.

Starší lidé v NZ

V Lk evangeliu je ukázán manželský pár „pokročilého věku“: Alžběta a Zachariáš. Ve svém milosrdenství jim Pán dává potomka. Je to úžasná dvojice starých lidí, kteří jsou proniknuti hlubokým duchem modlitby.

Josef a Maria se setkávají se starcem Simonem, když jdou obětovat Pánu svého prvorozeného syna, ten vezme dítě do náruče a vebí Boha a povolává: „Nyní můžeš, Pane, propustit svého služebníka podle svého slova v pokoji ...“ (Lk 2,29) Vedle něj vidíme vytrvalou návštěvnici chrámu Annu, které se při té příležitosti dostalo radosti uvidět Ježíše.

Nikodém je starcem a váženým členem velerady, za Ježíšem přichází v noci. Kristus mu zjeví, že je Boží syn, který přišel spasit svět (Jan 3, 1–21). Setkáváme se s Nikodémem také ve chvíli, kdy je Kristovo tělo ukládáno do hrobu. Nese s sebou směs myrhy a aloe a přemůže strach a ukáže se jako učedník Ukřižovaného (19, 38–40).

Tato svědectví nám připomínají, že Pán od každého v jakémkoli věku žádá, aby přispěl svou hřivnou, protože služba evangeliu není otázkou věku.

Jan Pavel píše i o Petrovi a uvádí zde, co mu jednou řekl Ježíš: „Dokud jsi byl mladší, sám ses přepásával a chodils, kam jsi chtěl. Ale až zestárneš, vztáhneš ruce, a jiný tě přepásá a povede, kam nechceš“ (Jan 21,18). A říká zde, že se ho tato slova týkají a vyvolávají v něm silnou touhu vztáhnout ruce ke Kristu v poslušnosti k jeho výzvě: „Následuj mě!“ (Jan 21,19)⁸¹

Žalm 92 (Ž 92 13.15-16) je souhrnem krásných svědectví starých osob, která jsou v Bibli. Praví: „Spravedlivý roste jako palma, rozrůstá se jako libanonský cedr... ještě v šedinách ponosou plody, zůstanou statní a svěží, aby hlásali, že Hospodin je přímý“

Sv. Pavel v listu Titovi poznamenává: „... starší muži mají být střídmi, vážní, umět se ovládat, zdraví ve víře, lásce a trpělivosti. Taktéž i o starších

---

⁸¹ Srov. JAN PAVEL II. *List papeže Jana Pavla II. starým lidem*. čl. 7.

ženách praví, že mají být v chování důstojné, ..., učitelky v dobrém, mají vést mladé ženy k tomu, aby měly rády svého muže i své děti.“ (Tit 2,2-5)

Svatý otec píše, že stáří se tedy předkládá ve světle učení a v jazyku Bible jako „příznivý čas“ k dovršení lidského dobrodružství a zapadá do Božího záměru s každým člověkem jako čas, do něhož se všechno sbíhá, aby člověk mohl lépe pochopit smysl života a dosáhnout „moudrosti srdce“. Kniha moudrosti praví „ctihodné stáří nezáleží v dlouhém věku, ani se neměří počtem let. Ty pravé šediny pro člověka je rozumnost a život bez poskvrny je ten pravý dlouhý věk“ (Moudr 4,8-9). Svátý otec dále píše, že stáří je právě tou konečnou etapou lidské zralosti a výrazem Božího požehnání.⁸²

Strážci kolektivní paměti

V minulých dobách se chovala velká úcta ke starším lidem. Svátý otec zmiňuje například básníka Ovidia „Velká byla kdysi úcta před šedivou hlavou.“ Nebo Focilides (řecký básník): „Měj úctu k bílým vlasům: vzdávej moudrému starci tytéž pocty, jaké vyhrazuješ pro svého otce.“ Svátý otec dále píše o dnešní situaci, kde zjišťujeme, že u některých národů je stáří ve vážnosti a je oceňováno, u jiných je tomu právě naopak, protože na první místo kladou užitečnost a produktivitu člověka. Následkem toho pak dochází k pohrdání třetím či čtvrtým věkem a samotní staří lidé jsou vedeni přemýšlet nad tím, zda jejich život je ještě k něčemu užitečný. Poté také dochází k tomu, že se propaguje eutanazie jako řešení obtížných situací. Eutanazie však u mnoha lidí ztratila přívlastek hrůzy, kterou vzbuzuje v duších vnímajících úctu k životu. Svátý otec píše o možnosti, že při těžkých nemocích s nesnesitelnými bolestmi jsou trýzněné osoby pokoušeny zoufalstvím a ti, kteří je mají rádi nebo ti, kteří o ně pečují, se mohou pod vlivem mylně chápaného soucitu cítit nabádání k tomu, aby za rozumné řešení považovali „sladkou smrt.“ Mravní zákon požaduje pouze takové léčení, které patří k normálním požadavkům lékařské péče. Eutanazie je nepřijatelným aktem, porušením Božího zákona, urážkou důstojnosti lidské osoby.⁸³ Je potřeba

---

⁸² Srov. JAN PAVEL II. *List papeže Jana Pavla II. starým lidem*. čl. 8.

⁸³ Srov. JAN PAVEL II. *List papeže Jana Pavla II. starým lidem*. čl. 9.

najít ten správný úhel pohledu na život jako celek. Dle Jana Pavla II. je tím správným úhlem pohledu věčnost. Uvádí zde myšlenku, že každé období života je přípravou na věčnost. A právě tak i stáří má v tomto procesu dozrávání člověka na cestě k věčnosti svou roli, přináší užitek právě té sociální skupině, ve které starý člověk žije.

Staří lidé napomáhají tomu, že na pozemské události nahlíží s větší moudrostí, protože to, co prožili, je naplnilo jistou zkušeností a zralostí. Jsou strážci kolektivní paměti a tudíž i výsadní vykladaatelé souhrnu ideálů a obecných hodnot, které vedou společenské soužití. Jejich vyloučení by znamenalo ve jménu modernosti odmítnout minulost, ve které jsou zasazeny kořeny přítomnosti. Staří lidé jsou díky své vyzrálé zkušenosti schopni předávat mladým cenné rady a poučení. Aspekty lidské křehkosti se tak stávají výzvou ke vzájemné závislosti a nezbytné solidaritě, která spojuje generace mezi sebou, protože každý člověk potřebuje druhého a obohacuje se dary a charismaty všech.⁸⁴

„Cti otce svého i matku svou“

Jan Pavel II. k tomuto tématu píše, že pro národy, na které měla vliv Bible, bylo během staletí opěrným bodem přikázání desatera: „Cti otce svého i matku svou“, a to byla povinnost všeobecně uznávaná. Z důsledného plnění tohoto přikázání pak vytryskla nejen láska dětí k rodičům, ale projevilo se i silné pouto mezi generacemi. Kde je přikázání přijímáno a věrně dodržováno, tam starší generace ví, že jí nehrozí nebezpečí, že by byla považována za neúčinné a překážející břemeno.⁸⁵

Cituje zde: „Před šedinami povstaň a starci vzdej poctu.“ (Lv 19,32) Mít v úctě staré lidi zahrnuje trojí povinnost k nim, a to přijetí, péči o ně a ocenění jejich schopností. Dále se dovídáme, že v národech hospodářsky pokročilejších se prosazuje náležitá tendence umožňující těm, kteří jsou pokročilého věku, stárnout důstojně, bez obav, že už nejsou k ničemu dobří. Je potřeba objasnit, že plně k lidské civilizaci patří úcta ke starším lidem a láska k nim, aby se navzdory

---

⁸⁴ Srov. JAN PAVEL II. *List papeže Jana Pavla II. starým lidem*. čl. 10.

⁸⁵ Srov. JAN PAVEL II. *List papeže Jana Pavla II. starým lidem*. čl. 11.

ubývání sil cítili být živou součástí společnosti. Zde svatý otec cituje Cicera, který poznamenal, že „břemeno věku je lehčí pro toho, kdo cítí, že ho mladí respektují a milují.“ Staří lidé po fyzické stránce mají zapotřebí pomoci. Stejně tak je pravdou, že ve svém pokročilém věku mohou být oporou pro kroky mladých, kteří se ocitají na prahu života, aby vyzkoušeli jeho cesty.

Vybízí zde mladé, aby byli starým lidem nablízku, a říká, že staří lidé pro mladé mohou představovat mnohem víc, než si dokáží představit. Píše zde, jak o tom hovoří kniha Sirachovec: „Nestraň se rozhovorů starců, kteří se též učili od svých otců“ „Ocitneš-li se v zástupu starších, rozpozněj, kdo je z nich moudrý, a toho se přidrž“, protože starce „ozdobí moudrost“⁸⁶

Svatý otec dále píše, že v mnohých rodinách vnukové dostávají první základy víry od prarodičů. Avšak jejich bohulibý přínos se může rozšířit do mnoha jiných oblastí. Mnoho lidí nachází pochopení a posilu právě u starých lidí, kteří jsou jejich cennými rádci, tichými společníky v modlitbách, svědci utrpení přijatého s trpělivou odevzdaností.

Pro starého člověka je místem k prožívání jeho stáří prostředí, kde se cítí „doma“, tedy mezi příbuznými, přáteli a hlavně, kde může v mnohém posloužit. S rostoucím prodloužením průměrného věku narůstá i skupina starých lidí, a tak stoupá i naléhavost vytvoření takové kultury, která stáří přijímá a váží si ho, neodsouvá ho na okraj společnosti. Ideálem zůstává přebývání starého člověka v rodině se zárukou účinné sociální pomoci v souladu s rostoucími potřebami, které vyžadují nástup do domova seniorů, aby se starší člověk mohl těšit ze společnosti dalších lidí a využívat odborné péče. Svatý otec říká, že takovéto instituce jsou prospěšné, mohou s jednotlivými starými lidmi ze strany rodiny, přátel, farního společenství napomáhat tomu, aby se cítili být milováni a pro společnost ještě užiteční.

Svatý otec píše: „Milování staří lidé, kteří žijete ve stísněných podmínkách, ať už kvůli zdraví či z jiných důvodů, jsem vám nablízku svou láskou. Pokud Bůh dopustí naše utrpení kvůli nemoci, osamocení či z jiných důvodů spojených s pokročilým věkem, dá nám vždy milost a sílu, abychom se

---

⁸⁶ Srov. JAN PAVEL II. *List papeže Jana Pavla II. starým lidem*. čl. 12.

s větší láskou spojili s obětí Syna a intenzivněji se podíleli na jeho spásonosném plánu.“⁸⁷

Hranice mezi životem a smrtí prochází naším společenstvím a neúprosně se přibližuje ke každému z nás. Pokud je život putováním do nebeské vlasti, je stáří údobím, v němž se s větší samozřejmostí hledí na práh věčnosti.⁸⁸ I my staří jen těžko přijímáme výhled na tento přechod.

Víra osvěcuje tajemství smrti a prostupuje stáří vnitřním pokojem, a tak není již stáří považováno za utrpení v podobě čekání na ničící událost, ale je prožíváno jako slibné přibližování se k cíli plné zralosti. Dále svatý otec píše, že stáří jsou léta, která je třeba prožívat v důvěrné odevzdanosti do rukou Boha, starostlivého a milosrdného Otce; je to údobí, které je třeba tvořivě využít k prohloubení duchovního života skrze intenzivnější modlitbu a skrze prokazování skutků lásky bratřím. Říká, že chválu si zaslouží všechny společenské iniciativy, které starým lidem umožňují, aby se fyzicky, intelektuálně a společensky rozvíjeli, aby se stávali užitečnými tím, že jsou ochotni dát druhým svůj čas, své vlastní schopnosti a svou zkušenost. Tak se zachovává a roste chuť k životu, základnímu Božímu daru.⁸⁹

Svatý otec zde připomíná modlitbu, kterou kněz recituje po slavení eucharistické oběti: *In hora morfia meae voca me, et iube me venire ad te* – v hodinu mé smrti zavolej a přikaž, abych přišel k tobě. Je to modlitba křesťanské naděje, jež nic neubírá na radosti nynější hodině, zatímco budoucnost svěřuje do ochrany Boží dobrotě.⁹⁰

„Iube me venire ad te!“ „Přikaž mi, abych přišel k tobě!“ To je nejhlubší touha lidského srdce, i u toho, kdo si toho není vědom.

Zhodnocení

Myšlenky a úvahy svatého otce Jana Pavla II. o stáří, které shrnul v tomto dopise starým lidem, jsou pastorační seniorů, neboť senioři hlouběji pronikají

---

⁸⁷ JAN PAVEL II. *List papeže Jana Pavla II. starým lidem*. čl. 13.

⁸⁸ Srov. JAN PAVEL II. *List papeže Jana Pavla II. starým lidem*. čl. 13.

⁸⁹ Srov. JAN PAVEL II. *List papeže Jana Pavla II. starým lidem*. čl. 16.

⁹⁰ Srov. JAN PAVEL II. *List papeže Jana Pavla II. starým lidem*. čl. 17.

životem a uvědomují si nutnost vztahu s vrstevníky, aby společně přemýšleli o zkušenostech a dívali se na vše z božího pohledu. Je třeba mít na mysli, že starý člověk zde není jen proto, že už není potřeba a je na obtíž, ba právě naopak. Je si třeba uvědomovat, že tito lidé nám mohou v lecčems ještě být nápomocní a jejich rady a naslouchání nám může být k užitku. Jen je třeba to mít na vědomí a starých lidí si vážit a být jim nablízku, jak v rodinách a různých společenstvích tak i v domovech, kde tito lidé žijí.

4 Celkové zhodnocení literatury a církevních dokumentů

Po rozborech pastorálně teologických knih jsem došla k závěru, že se ani jedna nevěnuje přímo pastoraci seniorů. Nejbližším tématem, které zde nacházíme, je téma věnující se lidem nemocným a trpícím (na okraji farnosti, společnosti). Ale nelze spojovat pastoraci seniorů a pastoraci nemocných, naopak je zde na místě odlišovat je, jako to dělá dokument Plenárního sněmu (srov.kap.3.1).

Dalším faktem, který vyplývá z tohoto rozboru knih, je, že publikace od Jana Pavla II. *Dopis starým lidem* (srov.kap.3.2), dále kniha *Jak se vyrovnám se stářím* od Abelna a Knera (srov.kap.2.6) a v neposlední řadě i kniha *Plný život ve stáří* od Fišera (srov.kap.2.7) jsou knihy určené pro seniory a provází je na cestě stářím a snaží se jim být nápomocné. Tyto knihy jsou tak svým specifickým způsobem pastorací seniorů. Připomínám zejména výzvu Jana Pavla II., kde píše, že stáří jsou léta, která je třeba prožívat v důvěrné odevzdanosti do rukou Boha, starostlivého a milosrdného Otce; je to údobí, které je třeba tvořivě využít k prohloubení duchovního života skrze intenzivnější modlitbu a skrze prokazování skutků lásky bratřím (srov.kap.3.2).

Zdá se, že pastorece seniorů jako by v teorii neexistovala a nepraktikovala se. Tedy nebýt tří knih, které jsem zmínila výše a dále dokumentu Plenárního sněmu, který rozlišuje pastoraci seniorů a nemocných.

5 Pojetí pastorační péče ve vybraných dokumentech a publikacích

V publikacích není přesně popsáno, co je to pastorační péče seniorů, a tak budu muset zjistit, zda má pastorační péče v domovech určitá specifika. Proto nejprve ve stručnosti popíšu, co je pastorační péče a srovnám to s výzkumem a to mi poslouží i k formulování otázek pro výzkum. Použiji přitom již zmíněné publikace: *Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě*, *Pastorační péče v postmoderní společnosti*, *Malá příručka pastorační péče o nemocné a Teologicky milovat církve*.

5.1 Dokument Plenárního sněmu

V dokumentu Plenárního sněmu *Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě* čteme, že v dnešní době přijímáme hlavní informace o pastorační péči z dokumentů II. vatikánského koncilu. Kde jsme vyzýváni k tomu, abychom si přisvojili a aplikovali především dvě hlediska koncilu, která můžeme najít v pastorační konstituci *Gaudium et spes*.⁹¹

„Radost a naděje, smutek a úzkost lidí naší doby, zvláště chudých a všech, kteří nějak trpí, je i radostí a nadějí, smutkem a úzkostí Kristových učedníků a není nic opravdu lidského, co by nenašlo v jejich srdci odezvu.“⁹²

„Církev není vedena žádným pozemským zájmem, ale snaží se jen o jedno: Pod vedením Ducha utěšitele pokračuje v díle Krista, jenž přišel na svět, aby vydal svědectví pravdě, aby spasil, ne soudil, aby sloužil, ne aby si nechal sloužit. Aby církev splnila tento úkol, musí neustále zkoumat znamení doby a vykládat je ve světle evangelia, aby mohla každé generaci přiměřeným způsobem odpovídat na věčné otázky, které si lidé kladou.“⁹³

Dokument Plenárního sněmu konstatuje, že tato slova koncilu jsou stále platná a že my jsme si vědomi toho, že svět, ve kterém žijeme a v němž se pastorační péče koná a bude konat, se neobyčejně rychle a prudce změnil a nadále se rychle mění. „Měníme svět a společnost. Jeden svět ustupuje a druhý se začíná

⁹¹ Srov. *Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě*. čl.148.

⁹² GS. Srov. *Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě*. čl.149.

⁹³ GS. Srov. *Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě*. čl. 150.

objevovat, aniž by existoval jakýkoli předem stanovený model pro jeho budování.“⁹⁴ Sněm říká, že tato skutečnost klade naší práci určité hranice a to takové, že uvažujeme o pastoraci ve světě dneška, který v celé šíři nemůžeme plně reflektovat, a zítřka, který zcela neznáme. Nabádá k tomu, že je třeba vyhnout se pokušení řešit pastorační otázky způsobem, který předpokládá, že existuje svět včerejška, v němž se bude odehrávat naše pastorece.⁹⁵

5.2 Pojetí pastorece u A. Opatrného

V knize *Pastorece v postmoderní společnosti* od A. Opatrného najdeme kapitolu Pastorece a pastorální teologie, kde jsem se soustředila hlavně na kapitolu s názvem: *Co rozumíme pastoračí*.

Autor zde píše, že když mluvíme o pastoraci, nemáme na mysli jen známé úseky pastorece jako je udílení svátostí, péče o nemocné či duchovní vedení, ale máme na mysli pastoraci v duchu 2. vatikánského koncilu a všech jeho dekretů a konstitucí. Tím je myšleno působení církve z inspirace evangelia jak interní tak externí. Interní je rozuměna pastorece věřících v užším slova smyslu a externí je míněna pastorece jak péče o obecné blaho, tak péče o ty, kdo stojí na okraji církve.⁹⁶

Současně autor uvádí, že pastorece znamená zabývání se lidmi v konkrétních životních podmínkách a jejím „posláním je řešit konkrétní problémy konkrétních lidí ve světle a síle evangelia.“⁹⁷ Zdůrazňuje právě první větu konstituce *Gaudium et spes*⁹⁸, která se má uplatňovat. „Radost a naděje, smutek i úzkost lidí naší doby, zvláště trpících a chudých, je radostí i nadějí, smutkem i úzkostí učedníků Kristových ...“⁹⁹

---

⁹⁴ Srov. *Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě*. čl. 151.

⁹⁵ Srov. *Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě*. čl. 151.

⁹⁶ Srov. OPATRŇÝ. A., *Pastorece v postmoderní společnosti*. s. 9.

⁹⁷ OPATRŇÝ. A., *Pastorece v postmoderní společnosti*. s. 9.

⁹⁸ Srov. OPATRŇÝ. A., *Pastorece v postmoderní společnosti*. s. 9.

⁹⁹ GS 1, Srov. OPATRŇÝ. A., *Pastorece v postmoderní společnosti*. s. 9.

Z toho vyplývá, že pastorec by měla znát:

- problémy a očekávání lidí
- odpověď evangelia
- směr cesty, po níž máme lidi doprovázet
- metody, kterými realizuje své úkoly.¹⁰⁰

Autor píše, že je potřeba těchto věcí, aby se toto mohlo uskutečnit:

- dobrá znalost lidí a jejich problémů s přihlédnutím k situaci sociální (město, venkov) a osobní (staří, mladí, studující, rozvedení atp.)
- dobrá znalost současných odpovědí církve na problémy lidí
- analýza minulosti a současnosti – poznání jací jsme, čím jsme ovlivněni, co si s sebou neseme jako bohatství i zátěž
- vize konkrétního života církve – poznání cest, po kterých je třeba jít
- až na konci celého procesu je třeba formulovat praktická, pastorační, právní a organizační opatření¹⁰¹

A. Opatrný toto shrnuje v tom, že potřebujeme v církvi dobře poznat, kdo jsme, kam jdeme, kam chceme jít a co máme udělat pro to, abychom poznaným směrem jít mohli – avšak toto není pastorec, ale předpoklady pro pastorec. Zmiňuje také to, že pokud se to nepovede, upadneme do stále hrozícího nebezpečí, že budeme zaměňovat přání za skutečnost; budeme přinášet odpovědi na otázky, které si lidé nekladou, a nebudeme odpovídat na otázky skutečné atp.¹⁰²

Dále se tomu, co je pastorec věnuje A. Opatrný v příručce *Pastorec v méně obvyklých situacích*, kde nacházíme nadpis Pastorační rozhovor jako základní forma pastorační péče. Píše zde, že pastorační rozhovor lze právem

---

¹⁰⁰ Srov. OPATRNÝ. A., *Pastorec v postmoderní společnosti*. s. 9.

¹⁰¹ Srov. OPATRNÝ. A., *Pastorec v postmoderní společnosti*. s. 10.

¹⁰² Srov. OPATRNÝ. A., *Pastorec v postmoderní společnosti*. s. 10.

považovat za nejobvyklejší a nejužívanější prostředek pastoračního působení. Pastorační rozhovor je rozhovor, který vychází ze situace, přání a potřeb toho, komu je poskytována pastorační péče. Cílem rozhovoru není ani tak vyřešení problému, ale snaha dát člověku najevo, že od této chvíle nezůstává se svým problémem sám, protože v pastorujícím našel spojence a skrze něj, aby našel spojence v Bohu. Rozhovor má přispět k lidsky důstojnému zvládnutí situace na úrovni víry klienta a má být podporou jejího dalšího růstu. Cílem rozhovoru je pomoc klientovi v situaci či stavu, který on považuje za obtížný. Autor zmiňuje, že pastorační rozhovor může být vhodný jako rozhovor mezi čtyřma očima tak i rozhovor ve skupině, protože jsou témata, která se snáze probírají ve společenství, ale tím není uzavřena možnost rozhovoru mezi čtyřma očima, neboť existují témata, o kterých člověk ve společenství raději mlčí.¹⁰³

Předkládá nám několik dalších cest pastorage a to například:

- pobyt v duchovně inspirujícím prostředí
- exercicie
- poutě
- četba.¹⁰⁴

5.3 Pojem pastorage u P. Ambrose

V knize P. Ambrose *Teologicky milovat církev*, zmíněné výše, najdeme v druhé části knihy první kapitoly, kde se nám autor snaží nastínit fakt, že pastorage je konkrétní způsob Božího pronikání do dějin, neboť „pastoraci dává smysl láska Boží, Srdce Syna a působení Ducha“ jak přímo zní nadpis této kapitoly. Tvrdost srdce nám nedovolí vidět v pastoraci konkrétní způsob Božího pronikání do dějin. Až láska dává pastoraci konečný smysl, láska k Bohu a láska ke spáse lidí.¹⁰⁵

V páté kapitole se autor zabývá pastoračním úkolem či službou. Píše, že pastorační službou nám byl svěřen úkol odhalit milosrdnou lásku Syna Božího

---

¹⁰³ Srov. OPATRŇY. A., *Malá příručka pastorační péče o nemocné*. s. 7-9.

¹⁰⁴ Srov. OPATRŇY. A., *Malá příručka pastorační péče o nemocné*. s. 9-10.

¹⁰⁵ Srov. AMBROS. P., *Teologicky milovat církev*.s. 105-106.

k lidem, jak nám ji zjevuje církev a on sám. Tento úkol má kontemplativní a apoštolskou dimenzi. Vždy je pastorační služba spojena s osobním vztahem a s důvěrnou lidskou rovinou a blízkostí.¹⁰⁶

Pastorační úkol, který máme uskutečnit, – můžeme nazvat pastorační pedagogikou, která se zdá být jednoduchá: ukáže cestu k vnitřnímu poznání Krista, vytyčí dráhu k setkání, při němž přítel hovoří s přítelem a Bůh mu sám otevírá srdce, aby s ním mohl svobodně a důvěrně hovořit, aby mu mohl lásku opětovat a dokonce dávat náhradu za ty, kdo nemilují, i když jsou milováni.¹⁰⁷ Jádrem této pastorační pedagogiky je spolupráce člověka s Božím konáním. Člověk v Bohu dovrší to, co mu bylo pastorační službou svěřeno. Jde např.: o katecheze jako dialog, svátosti jako prostředek stálého růstu, důležitost osobních odpovědí člověka.¹⁰⁸

Pastorační služba se nikdy nemůže vnucovat, neboť jejím prostřednictvím chce spása mírně a jemně vniknout do srdcí. P. Ambros píše, že pastore je nesena zásadou: pevní v zásadách, vlídní ve způsobech jednání. Protože láska se pevnosti, pravdivosti a nároku nebojí, spíše je očekává. Dále autor píše, že pastore je místem přizpůsobování a znovuzískání pokorného postoje stále se znovu učit jak mohu více milovat. Odstraňuje překážky mezi Bohem a člověkem, aby připravila místo pro působení samotného Ducha svatého. Poté se pastore stává vylitím Ducha.¹⁰⁹

5.4 Shrnutí

Po rozboru pro nás dostupné odborné literatury, která nenabízí kompletní informace o tom, co to je a jak probíhá pastore seniorů, je třeba na základě vymezení pojmu pastore zkoumat její konkrétní podoby v zařízeních pro seniory.

---

¹⁰⁶ Srov. AMBROS. P., *Teologicky milovat církev*.s. 108-109.

¹⁰⁷ Srov. AMBROS. P., *Teologicky milovat církev*.s. 110.

¹⁰⁸ Srov. AMBROS. P., *Teologicky milovat církev*.s. 110.

¹⁰⁹ Srov. AMBROS. P., *Teologicky milovat církev*.s. 111.

Klasicky se pastorec realizuje slavením bohoslužeb a svátostí, ale jak zmiňuje dokument Plenárního sněmu (kap.5.1) i A. Opatrný v knize Pastorec v postmoderní společnosti (kap.5.2), je pastorec po II. vatikánském koncilu širší. Slavení svátostí a bohoslužeb, které nám spolu s dalšími možnými cestami přibližuje A. Opatrný v příručce Pastorec v méně obvyklých situacích (kap.5.2), nám poskytují podklad pro to, abychom se v rámci této práce ptali, zda se v domovech pro seniory tyto konkrétní věci dějí. Dále P. Ambros říká, že v pastoreci jde hlavně o stránku duchovní či spirituální a jde právě o pomoc ve spirituálních obtížích seniorů (kap.5.3).

Tento exkurz, co rozumíme pojmem pastorec, nám poskytuje podklad pro to, abychom se ptali, zda se v domovech tyto konkrétní věci realizují.

Proto se chci v druhé části mé diplomové práce podívat do praxe a pokusit se zjistit, jak je pastorec seniorů funkční v zařízeních určených právě seniorům.

6 Výzkum v domovech pro seniory

6.1 Cíle výzkumu a výběr zařízení

Hlavním cílem anonymního výzkumu bylo zjistit od klientů, kteří žijí v domovech pro seniory, jak tam probíhá pastorence seniorů. Navštívila jsem:

- středisko Blanka - Domovinka, provozovatelem je Diakonie Českobratrské církve evangelické, Jiráskovo nábřeží 2443, Písek
- Dům klidného stáří sv. Anny, provozovatelem je Oblastní charita Strakonice, Sousedovice 40, Strakonice
- Domov pro seniory, provozovatelem je město Veselí nad Lužnicí, K Zastávce 647, Veselí nad Lužnicí,

Mým cílem bylo zjistit, jak v těchto domovech pro seniory funguje pastorence seniorů. S předpokladem, že když je zřizovatelem Diakonie a Charita měla by být v domově aktivnější pastorence seniorů než v domově zřízeném městem.

6.2 Metoda sběru dat

Ve výzkumu pro svou diplomovou práci jsem použila metodu rozhovoru. Sestavila jsem si šest okruhů otázek, které jsou uvedeny v příloze č. 2.

Otázky jsou voleny otevřené, aby měli respondenti větší možnost vyjádření.

6.3 Výběr respondentů a vlastní realizace výzkumu

Sběr dat formou rozhovorů s respondenty proběhl v jednotlivých dnech. 19. června 2008 jsem navštívila Domovinku v Písku, Domov v Sousedovicích 1. července 2008 a Domov ve Veselí nad Lužnicí 9. července 2008.

V průzkumu bylo osloveno devět klientů z uvedených domovů pro seniory po třech v každém domově. Výzkumné šetření nenarušilo vlastní běh domovů,

doba šetření byla stanovena na základě dohody s řediteli domovů. Rozhovor trval v rozsahu 25-60 minut.

V úvodu výzkumu byla respondentům poskytnuta instrukce, jaké otázky strukturovaný rozhovor obsahuje a informace o cíli šetření. Respondenti odpovídali na dotazy anonymně.

Výběr respondentů probíhal tak, že jsem sestavila dopis (příloha 1), který jsem zaslala ředitelům domovů a požádala je o přečtení seniorům. Poté mi ředitelé zaslali jména seniorů, kteří byli ochotni se zúčastnit rozhovoru, a já jsem si náhodně zvolila tři jména z každého domova.

Rozhovor jsem zadávala osobně. Na dotazy z něj odpovídalo devět seniorů, z toho osm bylo žen a jeden muž. V průběhu sběru dat byla prováděna kontrola získaných dat a kontrola úplnosti.

6.4 Okruhy otázek

Pro výzkumný rozhovor jsem si stanovila několik okruhů. Témata okruhů se odvíjejí především z knih A. Opatrného Pastorce v postmoderní společnosti a P. Ambrose Teologicky milovat církve, kteří zde vysvětlují, v čem konkrétně spočívá pastore: okruhy se tedy zabývají bohoslužbami, svátky a poutěmi, společenstvím, duchovními návštěvami, duchovní četbou a pořady a poslední okruh se zabývá uspokojením duchovních potřeb a přivítáním dalších aktivit.

6.5 Popis odpovědí

6.5.1. Bohoslužby

Máte zde nějakou kapli, kde se můžete scházet k bohoslužbám?

Konají se u Vás v domově bohoslužby? Účastníte se jich? Jak často? Kolik se Vás setkává na bohoslužbě?

6.5.1.1 Respondenti z domovinky v Písku

Respondent hovořil o tom, kdy mají bohoslužby a že je římskokatolického vyznání, když v domově v kterém žije, jsou vyznání jiného.

„K nám sem chodí pan farář. Každou středu. Každý týden ve středu. Já jsem u římskokatolické víry a oni jsou, nejsou římskokatolíci, ale evangelíci. Včera tady byl nějaký mladík a ten byl, já jsem myslela, že když ho sem přivedl pan Nečil, tak že je u evangelický. Takže prý byl u víry bratrský, no ale já jsem u římskokatolický od narození, já jsem křtěná, biřmovaná v kostele jsem měla svatbu.“¹¹⁰

„Pravidelně každou středu. Střídají se nám sem. Každou středu přijde jeden pan farář. A jeden tady taky je, podává nám a říkají mu jáhen. Máme tady v domově máme pouze pana faráře každou středu. Scházíme se tady v jídelně a zpíváme, je nás tam hromada. Rádi tam chodíme, zpíváme. Od 9:30 – 10:30-10:45.“¹¹¹

Respondent odpovídal na otázky, které mu byly položeny a hovořil o tom, že kdo má zájem o duchovní život, tak se účastní bohoslužeb.

„No jistě, máme. A kaple to není, je to jídelna. Tam dole ta veliká místnost. Je tam místa dost pro nás akorát.“¹¹²

„Ano, účastním se. Každý týden ve středu. Bývá nás tam tak 30, 35 ke 40. Kdo může, tak většinou jde a trošku má zájem o ten život duchovní.“¹¹³

Respondent hovořil o tom, že je důležité modlit se a je jedno kde. A také hovořil o tom, jak bychom se měli modlit.

„Scházíme se na jídelně, to není kaple, ale to je jedno, prostor je k rozjímání. Je třeba za ten prostor a za to než má být to shromáždění, abychom se modlili, aby Duch svatý měl přístup k člověku, aby nás osvítil, než se začneme modlit, abychom se mohli soustředit. Musíme prosit: „Odpusť nám, Pane, naše

---

¹¹⁰ Příloha 3, rozhovor č. 1

¹¹¹ Příloha 3, rozhovor č. 1

¹¹² Příloha 3, rozhovor č. 2

¹¹³ Příloha 3, rozhovor č. 2

viny“, je to také v Otčenáši napsáno. Tak to se modlíme dost často, vezmeme se za ruce a kolikrát se ta modlitba říká tak rychle, že člověk nemůže kolikrát pojmout všechno, co ty slova obsahují.“¹¹⁴

„Jednou týdně. Hodně, nevím na počet kolik, ale přes 20 určitě.“¹¹⁵

6.5.1.2 Respondenti z domova sv. Anny Sousedovice

Respondent hovořil o tom, že mají svou kapličku a že si ji moc považují, ale i o tom jak v dětství chodívali pěšky do kostela a jak byl plný. Také respondent zmínil to, že v domově nemají žádnou bohoslužbu a to když má pan farář jiné povinnosti. Tak že asi už dvakrát bohoslužbu neměli.

„To víte, to je naše kaplička, to mi si považujeme. A kdybyste viděla, co jsem tam všechno našla, všechno to, co tam je s těma krajkami a všechno jsem tam panu faráři, všechno jsem tam našla já. Ale vyšívat ne. Taky je tam vyšívaný, ale to já ne, já tak šikovná nejsem. No, scházíme se tam, to víte, už od mého dětství už mě tahali do kostela, to jsem tenkrát ještě taky nechtěla a bylo to daleko, to jsme chodili hodinu tam a hodinu nazpátek a tam jsme museli hodinu stát, jako děti bylo nám to dlouhý, a tenkrát byl ten kostel tak nabytý, že jste si nemohla sednout, tak jsme se váleli po mamince, ta už toho měla plný zuby. Každý týden máme bohoslužbu, ale taky se stane, tuhle byl v těch Lurdech pan farář, tak to nebylo anebo má taky nějaké povinnosti jiný, tak asi dvakrát už vynechal. Ale já jsem byla na té operaci, tak chodil za mnou se svátostí. Tak potom už jsem šla o těch holích, jsem tam přeci došla a on byl, tak šťastný, že už jsem tam dole.“¹¹⁶

„Každý čtvrtek. Ale nedělní poslouchám tady, to mám rádio, jinak ho neposlouchám, ale v neděli ho vytáhnu, natáhnu a posloucháme ještě s jednou paní.“¹¹⁷

„To víte, přijde nemoc, ale někdy je nás plná kaple, ještě přijdou třeba nějaký ti sousedi, moje švagrová sem chodí pravidelně. No, někdy je nás plná kaple, ty vozíčkáři to zaplní a potom už, když přijdou nějaký navíc, tak oni sedí

---

¹¹⁴ Příloha 3, rozhovor č. 3

¹¹⁵ Příloha 3, rozhovor č. 3

¹¹⁶ Příloha 3, rozhovor č. 4

¹¹⁷ Příloha 3, rozhovor č. 4

v jídelně a je to spojený. Nevím, kolik nás tam tak sedí, tak přes 12, nevím, to je s nemocí, víte.“¹¹⁸

Respondent kromě odpovědí na mé otázky hovořil i o tom, jak je vše pěkné, nejen bohoslužba, ale i domov a to jak je o ně pěkně postaráno.

„Ano, máme. Ano, konají se bohoslužby. Účastním se jich každý týden ve čtvrtek, je tady mše ve 14 hod odpoledne, tak pro mě sestřičky přijdou, já špatně chodím, tak musím tam na vozíku a ve 14 hod odpoledne máme bohoslužbu. Je to hodinu, je to pěkný, chodím i k přijímání. I to tělo se tak nějak zklidní, jsme už starý, tak se rádi modlíme. Schází se nás tam hodně 10–15. Je tady pěkně, pěkně tady o nás pečují. .... se opravdu postarali o ty starý lidi.“¹¹⁹

Respondent odpovídal pouze na mé otázky.

„Ano, je tady místnost vyhrazená. Půl je vysvěcená za účelem konání mše svatý. Každý čtvrtek máme mši svatou. Účastním se pravidelně jednou týdně, každý čtvrtek. Setkává se nás tam, tak 20.“¹²⁰

6.5.1.3 Respondenti z Domova pro seniory ve Veselí nad Lužnicí

Respondent hovořil o tom, že přímo kapli nemají, ale že mají knihovnu, kde se prostor pro konání bohoslužby vždy upraví.

„No, kapli nemáme, ale máme knihovnu a tam máme prostě takový koutek, kde se to nechá upravit vždycky a rozestavět židle, že to je jako kaple. A kaple do budoucna prý má být. A bohoslužby tady máme každých 14 dnů. A bývá nás tam dost, tak kolem 20.“¹²¹

Respondent hovořil o tom, že bohoslužby mají 1krát za 14dní , ale ne pravidelně. Ale když nemají bohoslužby, tak zpívají mariánské písně a modlí se

---

¹¹⁸ Příloha 3, rozhovor č. 4

¹¹⁹ Příloha 3, rozhovor č. 5

¹²⁰ Příloha 3, rozhovor č. 6

¹²¹ Příloha 3, rozhovor č. 7

růženec. Ale také hovořil o tom, že lidé mají malý zájem o víru a že do kostela se má chodit kvůli vlastní duši a ne kvůli něčemu jinému.

„No, tak tady je na 2. patře a jsou tu bohoslužby jednou za 14 dnů, ale pravidelně ne, protože pan děkan má veliký rajon a někdy se mu to nehodí. Tak teď jsme tu neměli asi měsíc. Takže to úterý, když tady bývá, tak potom tam máme společný růženec. Posledně tady byli taky ten pan, jak se jmenuje nevím a hraje na varhany a tak nám taky hrál všechny ty mariánské a nakonec takovou tu starou „Sbohem má radosti“ a ta pani jeho zase předčítala k tomu tajemství bolestnému růženci, to co se říká a předčítala to, aby ty lidi věděli, o čem se vlastně jedná. Jednou za 14 dní v úterý v 16 hodin. Já jsem tam vždycky, ale moc tam není lidí, malý zájem. No, je nás tam asi, tak kolem 15. Jedné pani jsem povídala: „Vy nejedete, ona že ne, proč nejedete, vždyť věřící jste“. „Tak proč nechodíte?“ „Protože jak dělali v těch kostelích ty úpravy a obrácení, mě se to nelíbilo, tak jsem přestala chodit.“ Já jsem jí říkala: „Paní, tam nechodíte kvůli nějakým úpravám, ale kvůli vlastní duši,“ tak ona se otočila a šla pryč. Je to pravda, tak když je tam nějaká úprava, to se dělá pořád, že se něco přeměňuje a ona kvůli tomu přestala chodit do kostela, ale to je jenom důvod, u ní nebyla víra, kdyby měla opravdu víru, tak tam jde kvůli své vlastní duši a ne kvůli nějakým úpravám.“¹²²

„Bývá tady mše jednou za 14 dní a bývá to tady na 1. patře, jak je knihovna a někdy to bývá u Františka, oni se střídají. Včera měla být tady, ale nebyla, asi nebyl ten kněz, pan děkan nebyl doma, tak nebyla, měli nějaký růženec. Každých čtrnáct dní, ale vždycky tam nejsem. Chodívali jsme tam s jedním pánem, a jelikož potom zemřel, tak mi to tam připadá samotnému mezi nimi. Ale někdy tam jdu taky, je to tam dost malý a potom když je tam více lidí a ty vozíčkáři, tak se tam toho moc nevejde.“¹²³

---

¹²² Příloha 3, rozhovor č. 8

¹²³ Příloha 3, rozhovor č. 9

Shrnutí

Z odpovědí respondentů na tento okruh otázek vyplývá, že v každém domově se konají bohoslužby, většinou jednou za týden nebo za čtrnáct dní. Respondenti se jich obvykle účastní. Respondenti se snažili odhadnout počet zúčastněných na bohoslužbách, tipovali v rozsahu 10–20 návštěvníků bohoslužby.

6.5.2 Svátky a pouti

Máte možnost zúčastnit se poutí? Měli jste možnost navštívit nějaká poutní místa?

Jaké svátky slavíte zde v domově? (adventní, vánoční, postní, velikonoční) Jak to probíhá?

6.5.2.1 Respondenti z domovinky v Písku

Respondent odpovídal, že se poutí účastnit nemůže kvůli zdravotnímu stavu a když se slaví svátky, tak dle toho zpívají písně.

„Já nemůžu, poněvadž jsem uvázaná na vozejku, poněvadž špatně chodím, a když mě povodějí, tak abych nepadla.“¹²⁴

„Podle toho zpíváme taky písničky. Když jsou vánoce, když je advent. Sejdeme se v té jídelně. Pečeme cukroví.“¹²⁵

Respondent odpovídá, že se poutí účastnit nemůže. Ale ten kdo může, tak jezdí a pak jim o tom povědí.

„Mají možnost, kdo může, ale já už nemůžu. Mají možnost. Na Svatý Hoře byli a tak vyjíždějí sem tam. Auto mají tady k dispozici. Co se pořádají třeba jako v tom Elemu tuhle bylo nějaké to modlení za Písek a tak kdo má možnost tak se tam nějak dostane nebo je tam dovezou nebo prostě jim zase povědí ti, co tam byli, co se tam dělo. Tohle bylo to modlení za Písek ne v Elemu, ale u Svaté Trojice. Já toho moc nepojezdila a nepochodila, ale zvou a vím, že chodí a jezdí.“¹²⁶

---

¹²⁴ Příloha 3, rozhovor č. 1

¹²⁵ Příloha 3, rozhovor č. 1

¹²⁶ Příloha 3, rozhovor č. 2

Respondent odpovídal, že dříve chodili na poutě, ale nyní už ne, též kvůli zdravotnímu stavu.

„Já ne. Já na poutě ne, ve škole jsme chodili, já jako katolička, tak jsme chodili, tak jsem chodívala taky. Ale dnes už nemůžu nikam dojít.“¹²⁷

6.5.2.2 Respondenti z domova sv. Anny Sousedovice

Respondent hovořil o tom, že dnes už na poutě nechodí, ale jako mladí to chodívali na Svatou Horu, ale zmiňuje i to že se u nich v domově loni slavila pouť k sv. Anně. Dále hovořil o tom, že člověk, který opravdu věří, tak slaví všechny svátky.

„Tady už ne. Chodívali jsme, co bylo moje poutní místo, bylo na Svatou Horu několikrát, ale to jsme šli nejdříve dvě hodiny pěšky, potom jsme jeli vlakem do Příbrami a z Příbrami jsme šli tamtou chodbou, no a potom jsme se modlili všechny schody, to bylo Otčenášů, no a po poledni nebo po druhé hodině jsme šli na požehnání a potom už jsme chvátali domů. No a přišla jsem domů po tmě a ze tmy jsem šla a bylo to v létě. My jsme neměli motorku ani auto a tak jsem k sv. Anně, to bylo takový. Já jsem tam chodila šít do toho Kraselova a tak jsme šili na tu pouť těm nevěstám a těm babičkám, tak jsem tam taky ráda chodila na pouť ke sv. Anně. Tady z domova jezdili nebo byli ještě loňského roku na pouť k svaté Anně. Tady v domově máme taky pouť dole v kapliče i koláče dostaneme.“¹²⁸

„My, kteří opravdu věříme tak všechny, všechny. Teďko bude Cyrila a Metoděje a Jana Husa a nevím, jdu teď na vyšetření, zítra, tak nevím, jestli přijdu a tak už jsem o tom uvažovala, jestli bych tam někde mohla vidět ten Velehrad. Ten jsem musela každý rok v televizi vidět. Ráda bych to chtěla vidět.“¹²⁹

Respondent mluvil o tom, že není v domově dlouho a tak, že zatím nikde nebyl, ale také hovořil o tom, že vše co se konalo v domově se dělo v budově.

---

¹²⁷ Příloha 3, rozhovor č. 3

¹²⁸ Příloha 3, rozhovor č. 4

¹²⁹ Příloha 3, rozhovor č. 4

„Tady co jsme, tak špatně chodíme, já tu jsem teprve půl roku, tak to tak nemohu posoudit, já jsem nikde na žádných místech nebyla ještě. Všechno se tady koná v budově, ředitelka je tady hodná. Byli tady, když bylo výročí v Sousedovicích, tak nám sem pozvala harmonikáře, bylo to tady veselý, byli jsme veselý všichni. Taky sem zvou děti, básničky říkají, zpívají. Starají se tady v Sousedovicích moc dobře.“¹³⁰

„Slaví se tady všechno. No hlavně jsou tady ty bohoslužby. Já jsem tady ještě na ty svátky nebyla na Velikonoce, tak to nemohu posoudit. Ale paní ředitelka se tady o to moc stará, je taky pobožná a je hodná.“

Respondent hovořil o mnoha nabídkách zúčastnit se poutí, ale více se nerozpovídal. Pokračoval, jak se zde slaví svátky Vánoce a Velikonoce. Odpověď ukončil tak, že kdo má zájem o duchovní život, tak se ho účastní.

„No, nabídek bylo hodně, ale zdravotní stav většinou nedovoluje se zúčastnit poutí na těch význačných poutních místech. Začnu Vánocemi – slavnostní večere, poté většinou si každý jde po svém nebo to obstarává televize, že si pouštíme pořady. Jsme zasvěceni do celého toho obřadu těch Vánoc. Velikonoce – taky, protože my starší jsme spíše duchovně založení, tak to dodržujeme ke zpovědi chodíme v postě před Velikonocemi. No, tak je vše v pořádku. Co se týče duchovního života, tak kdo chce a má k tomu vztah tak se jistě zúčastňuje všeho.“¹³¹

6.5.2.3 Respondenti z Domova pro seniory ve Veselí nad Lužnicí

Respondent hovořil o tom, že zde žádná pout' zatím neprobíhala, ale že je ta šance ji uskutečnit, protože vyjíždí i na jiné výlety. Také hovořil o společném slavení svátků a ještě jedenkrát zmiňoval, že bohoslužbu mají jen jednou za 14dní.

„No, tak zatím ne. Ale myslí, že do budoucna by to mohlo být, protože jsme dostali auto, tak vyjíždíme na výlety, tak když si naplánujeme nějakou pout', tak nás tam určitě vezmou.“¹³²

---

¹³⁰ Příloha 3, rozhovor č. 5

¹³¹ Příloha 3, rozhovor č.6

¹³² Příloha 3, rozhovor č.6

„No, docela hezky. Vždycky nám upraví jídelnu jako jeden stůl, abychom byli všichni pohromadě, dostaneme taky nějaké ty dárečky. Bohoslužbu máme jen, jak to vyjde jednou za těch 14 dní, jinak nemá pan děkan čas, protože má jiné farnosti.“¹³³

Respondent vzpomínal hlavně na mládí, jak chodívali na poutě. Nejen o svátcích chybí respondentovi bohoslužby, když byl doma, bylo to jiné.

„No, tak tady už nemůžu, ale jezdívali jsme na Svatou horu a taky na Velehradě jsme byli a na Lomečku a pak jsme u nás chodívali do Řítmova a do Chlumu, pěšky jako děti. V Řítmově jsme chodili po těch křížových cestách, tam byla ta křížová cesta stejná, jako jí šel Pán Ježíš. Četla jsem nějakou brožurku, že je to prý úplně ta samá jako v Palestině.“¹³⁴

„Tak tady se slaví tak nějak ty Vánoce a Velikonoce, tak tady je to složitý. Do kostela to máte daleko a ty bohoslužby jsou tu jen jednou za čtrnáct dní. To víte, když jsem byla doma, tak jsme měli kostel. Já jsem se starala o kostel 40 let. Ráda jsem to dělala.“¹³⁵

Respondent hovořil, že poutě ani žádná poutní místa nenavštívil. Ale kdyby chtěl jít na pout', tak jde. O svátcích hovořil tak, že je spokojen tam, kde je. A kdo chce, tak jde do kostela a více se nerozpovídal.

„Ne to ne. Tuhle jsme měli jen soutěž v Táboře. A v pondělí jsme byli na Hluboké. No a na pout', když bych šel, tak to nahlásím sestřičkám a jdu.“¹³⁶

„No, jak to probíhá? No, kdo chce, tak jde do kostela. No, já jsem většinou tady. Někdo jede domů. Já nikoho nemám jenom dceru, syn nám tragicky odešel a manželka mi zemřela potom za rok, tak já se domů netáhnu. Jsem radši tady. Mně se to tady líbí a lepšího si přát nemůžu.“¹³⁷

---

¹³³ Příloha 3, rozhovor č. 7

¹³⁴ Příloha 3, rozhovor č. 8

¹³⁵ Příloha 3, rozhovor č. 8

¹³⁶ Příloha 3, rozhovor č. 9

¹³⁷ Příloha 3, rozhovor č. 9

Shrnutí

Po shrnutí odpovědí na dané otázky se dovídáme, že svátky v zařízeních pro seniory se konají a slaví. Většinou je společné setkání, ale slavnostní bohoslužba zde většinou není, jelikož mají určené dny ke konání bohoslužeb. Na téma poutí respondenti odpovídali, že v mládí většinou na poutě chodívali, ale nyní jim stáří a nemoc mnohdy nedovoluje se účastnit poutí, ale ani se nezmiňovali o tom, že by se teď konaly, krom jednoho respondenta.

6.5.3 Společenství

Fungují zde nějaká společenství (např. růženec či jiná)? Jaká?

6.5.3.1 Respondenti z domovinky v Písku

Respondent neuváděl žádná společenství, pouze svou individuální modlitbu.

„Já se modlím sama. Já se modlím každý večer za své děti, za svou rodinu“¹³⁸

Respondent nevěděl o žádných společenstvích, která by se konala v domově.

„To už asi ne. Já o ničem nevím. Oni tam mají programy, ale nějaká společenství to ne.“¹³⁹

Respondent společenství neuváděl a růženec zásadně odmítal.

„Ne. Já růženec ne, nikdy ne, protože to je mnohomluvnost a to je nesmysl to nepatří do duchovního života. Je třeba modlit se, vždy se modlete, ale abych se modlila jedno a to samý pořád dokola, to ne.“¹⁴⁰

---

¹³⁸ Příloha 3, rozhovor č. 1

¹³⁹ Příloha 3, rozhovor č. 2

¹⁴⁰ Příloha 3, rozhovor č. 3

6.5.3.2 Respondenti z domova sv. Anny Sousedovice

Respondent pohovořil o tom, kdy a jak se modlí růženec. Dále se rozpovídal k pátému okruhu, tak jsem to tam přesunula.

„Každý pondělí se modlíme růženeček. Ta naše Andulička, ta umí zpívat, my umíme hučet, ne taky někteří umí zpívat, tak zpíváme a potom se pomodlíme všechny modlitbičky Pod Ochranu Tvou, Zdrávas Královno, Věřím v Boha, Andělíčku, Anděl Páně a to všechno se modlíme a poté jdeme k obědu.“¹⁴¹

Respondent pověděl, že společenství jako je růženec, mají i zpívánky. Hovořil o tom, že je to individuální rozhodnutí účastnit se růžence, hovořil tak že staří lidé už nic nepotřebují jen tu potěchu duše.

Zpívánky se tady konají. Každé pondělí sestřička dole z klubovny má růženec, tak se tam scházíme buď tam dole v klubovně, nebo tady v místnosti, kde se s námi modlí růženec, kdo chce, přijde, nikoho nenutí, nikoho nezve. Kdo nemůže, tak ho přiveze, pomůže mu. Je to tu pěkný. Bohoslužby opravdu se tu konají. A ty starý lidi už to potřebují, co jiného než se pomodlit, než tu útěchu pro duši.“¹⁴²

Respondent jiné společenství než růženec neuváděl.

„Jo, růženec. Růženec se modlíme jednou týdně, dle toho jaké je období. Říkám, člověk, který je duchovně založený a má vztah k tomu, tak jsme na výsost spokojený, že se můžeme tomu věnovat.“¹⁴³

6.5.3.3 Respondenti z Domova pro seniory ve Veselí nad Lužnicí

Respondent uváděl společenství růžence a zpívání jedenkrát za 14 dní.

„No, to právě míváme jednou za 14 dní mši a mezitím ten týden si děláme jako takovou pobožnost, modlíme se růženec a zpíváme. Vede to takový pán, on už je slepý, je to profesor hudby, umí hrát na hodně nástrojů, hraje na ten klávesový

---

¹⁴¹ Příloha 3, rozhovor č. 4

¹⁴² Příloha 3, rozhovor č. 5

¹⁴³ Příloha 3, rozhovor č. 6

nástroj, chodí s ním jeho paní, která hezky zpívá, no a ty to vedou. Je to moc hezký. ¹⁴⁴

Respondent též uváděl společenství růžence právě v týdnu, kdy není bohoslužba a jinak, že se modlí každý sám.

„Růženec je tu, když tady není ta bohoslužba, tak se tam modlí růženec. A jinak každý soukromně, kdo chce. Někdy jsme se ho taky modlili před bohoslužbami, když jsou ty mariánské měsíce, to je květen a říjen. ¹⁴⁵

Respondent hovořil o společenství růžence, ale neuvádí, že by se ho účastnil.

„Ano, včera ho měli právě. Vede to nějaká paní Voborníková, teď tu není, tak to včera vedla paní Pětnicová. Včera na tom byli, ano. ¹⁴⁶

Shrnutí

První tři respondenti odpovídali, že společenství, jako je růženec, se u nich v domově nevede a žádná jiná společenství zde ani nefungují. Ostatní respondenti říkají, že růženec i jiná společenství, jako jsou zpívánky a dívání se na film s duchovní tematikou, to se u nich v domově koná.

6.5.4 Návštěvy

Navštěvuje Vás někdo např. nějaký duchovní? Jak často máte příležitost mluvit s duchovním?

Hovoří s Vámi personál o náboženství?

---

¹⁴⁴ Příloha 3, rozhovor č. 7

¹⁴⁵ Příloha 3, rozhovor č. 8

¹⁴⁶ Příloha 3, rozhovor č. 9

6.5.4.1 Respondenti z domovinky v Písku

Respondent uváděl, že pan farář za nimi chodívá. Také zmiňoval to, že rád chodíval do kostela a rád zpíval a to mu vydrželo do dnes. Personál prý s nimi o náboženství nehovoří.

„Pan farář za námi chodí, u zpovědi jsem byla, co jsem tady 3 roky tak pokaždé. Já jsem u římskokatolické víry, tak já jsem chodila vždycky. Ráda jsem chodila do kostela, ráda jsem zpívala. Tak vždycky chtějí na mně nějakou písničku zazpívat, tak podle toho jaký je to pan farář. Když je to pan farář římskokatolický, tak zpívám o Panence Marii a když je to evangelický pan farář, oni nevěří v Pannu Marii, tak spíš jako zpívám o Pánu Ježíši.“¹⁴⁷ „O náboženství? Ani bych nemohla říct na to nic, že by s námi personál hovořil.“¹⁴⁸

Respondent uváděl, že jej několikrát navštívil farář evangelické církve a že si povídali. O personálu uváděl, že o náboženství hovoří, ale že se všemi to nejde.

„S panem Nečilem církve evangelické, co tohle je jejich, tak ten tady u mě několikrát byl a povídali jsme si, to jsem měla. On byl hodný a šikovný na všechno. Jenomže má čtyři děti a byt malinkatý a málo lidí na mši, říká, jak ho to deprimuje, taky tam má 6 lidí na mši, on káže naprázdno, je to bývalá nějaká sokolovna nebo tělocvična, je to strašně veliký já tam jednou byla. On káže pro 6 lidí v takových velkých prostorách pro 6 lidí, že to na něj působí špatně, no to dá rozum, on je budějovičák a teď se uvolnilo místo v Budějovicích, a jeho pani také, a tak půjdou zpět do Budějovic, tak přišel ten jeden nový, ten se představoval, ale mši ještě neměl jako, jestli se tomu dá říci mše.“¹⁴⁹

„Ano, některý personál má zájem. Některá, mužský ne, těch je tu pár a ještě jsem se s nimi nějak neskamarádila, ale nehovoří. Ale jako personál, kdo má zájem, tak hovoříme, se všemi to taky nejde.“¹⁵⁰

---

¹⁴⁷ Příloha 3, rozhovor č. 1

¹⁴⁸ Příloha 3, rozhovor č. 1

¹⁴⁹ Příloha 3, rozhovor č. 2

¹⁵⁰ Příloha 3, rozhovor č. 2

Respondent uváděl, že má možnost pohovořit si s duchovním při shromáždění a také, když jej navštíví. O personálu a tématu náboženství se respondent vyjádřil tak, že personál na toto téma hovoří málo.

„Když máme shromáždění, tak máme možnost pohovořit s duchovním. Taky sem za mnou přijdou, pohovoříme, ten kazatel s manželkou, mají chlapečka, taky sem přijdou. Ale kdykoliv můžete přijít. Abych řekla pravdu, personál s námi mluví málo. Já spíš navedu k rozhovoru. Někteří se rozhovoří.“¹⁵¹

6.5.4.2 Respondenti z domova sv. Anny Sousedovice

Respondent uváděl, že pan farář za nimi docházel, respondent se z toho těšil. O personálu se vyjádřil kladně, že s nimi o náboženství hovoří.

„No, tak s tím našim panem farářem, co jsme měli toho starého, to byl náš Otec, za toho se modlím už tolik let a on na tom byl tak špatně a on už zase chodí. Když ho vidím, toho pana faráře, tak to je někdo, to není obyčejný člověk, takový usměvavý, ale člověk málo slyší a to je velká chyba. Na silvestrovské rozloučení s rokem nám udělali překvapení, pozvali faráře Viktora i toho našeho pana faráře, oni tu byli dva, tak to bylo hezký. On nás poznal a viděl, tak to bylo tak hezký, já byla tak šťastná.“¹⁵²

„Taky, taky. O náboženství každopádně. No i o Lurdech. To co nám říkal, ten náš farář v kostele, tak to mi si ještě pamatujeme, ten měl dar od Pána Boha, přišel do kostela a všichni byli jeho a pro každého měl úsměv a slovo. Já se za něj modlím denně, nezapomenu na něj.“¹⁵³

Respondent hovořil o knězi, který za nimi jezdí, ale sám s ním ještě nehovořil a s personálem také zatím na náboženské téma nerozmlouvali.

---

¹⁵¹ Příloha 3, rozhovor č. 3

¹⁵² Příloha 3, rozhovor č. 4

¹⁵³ Příloha 3, rozhovor č. 4

„Každý týden je tady ta mše, to přijede pan kněz ze Strakonice. Koná mši, zpívá se, modlí se. Povídá nám, ale zatím jsem s ním sama nehovořila. Personál? Zatím ne.“¹⁵⁴

Respondent uváděl, že si mohou pohovořit s knězem po bohoslužbě a i se vyzpovídat. Náboženského rozhovoru s personálem se nebojí hlavně, když bude mít nějaký vztah k duchovnímu životu.

„To je právě problém, jak říkám po mši svaté si můžeme pohovořit s panem a zpověď nám poskytne taky a všechno.“¹⁵⁵

„No, pokud se v personálu najde osoba, která má vztah k duchovnímu životu, tak určitě.“¹⁵⁶

6.5.4.3 Respondenti z Domova pro seniory ve Veselí nad Lužnicí

Respondent stručně odpověděl, že kněze zavolají na přání a personál že s nimi o náboženských tématech nehovoří.

„No, když si to přejeme, tak můžeme. Na přání. Personál? To ne.“¹⁵⁷

Respondent odpověděl, tak že za ním jezdívá pan farář od něj z domova.

Respondent se divil tomu, že personál nemá zájem o náboženský rozhovor.

„Jo, jezdí sem za mnou, teď tady byl za mnou pan děkan od nás z Lišova, jmenuje se Doležal, tak sem občas jezdívá ve čtvrtek. U nás ve Štěpánovicích už není pan farář.“¹⁵⁸

„Personál, ne žádný zájem nemá. Taky se tomu divím, protože jsou tady samý staří lidé a tak by už potřebovali se připravovat na tu věčnost. Žádný zájem.“¹⁵⁹

---

¹⁵⁴ Příloha 3, rozhovor č. 5

¹⁵⁵ Příloha 3, rozhovor č. 6

¹⁵⁶ Příloha 3, rozhovor č. 6

¹⁵⁷ Příloha 3, rozhovor č. 7

¹⁵⁸ Příloha 3, rozhovor č. 8

¹⁵⁹ Příloha 3, rozhovor č. 8

Respondent uváděl, že každých 14 dní za nimi dochází farář. O personálu uváděl, že některý s nimi hovoří o náboženství a jiný ne.

„No, chodí tu, každých těch 14 dní sem chodí. Mluvit s ním můžeme, kdo chce tak klidně. Personál některý s námi hovoří, abych řekl pravdu a jiný ne, že jsou nevěřící.“¹⁶⁰

Shrnutí

Duchovní návštěvy a rozhovory ve většině domovů fungují po pravidelných bohoslužbách, pokud o ně respondenti stojí. Anebo pokud udržují kontakt z předešlých let s duchovním z farnosti, ve které žili. Respondenti se neshodují v tom, že personál s nimi o náboženství hovoří.

6.5.5 Duchovní četba a pořady

Čtete nějaké noviny, časopisy či knihy nebo posloucháte nějaké konkrétní pořady v televizi? Např. přenosy bohoslužeb, poselství svatého Otce

Vede u vás personál společnou nebo individuální četbu s duchovní tematikou?

6.5.5.1 Respondenti z domovinky v Písku

Respondent uváděl, že se dívají na televizi, ale personál, že s nimi žádnou četbu s duchovní tematikou nevede.

„Posloucháme televizi, ale dříve jsem neměla možnost poslouchat televizi.“¹⁶¹

„Ne, to ne.“¹⁶²

Respondent hovořil o tom, že poslouchá televizi a rádio, ale číst, že to moc ne. O tom, zda jim personál předčítá knihy s duchovní tematikou, přímo nevěděl, takže pouze usuzoval.

---

¹⁶⁰ Příloha 3, rozhovor č. 9

¹⁶¹ Příloha 3, rozhovor č. 1

¹⁶² Příloha 3, rozhovor č. 1

„No, poslouchám, když je v televizi něco pěkného a v neděli ty bohoslužby v 9 hodin na Praze 2. No to poslouchám. Ale, jsem na tom bídně, číst můžu jen přes lupu, tak já teď už nečtu. Já mám modlení, každý den se modlím a to už umím skoro nazpaměť. Ale když chci, hodně chci, trvá mi to sice dlouho, tak si něco přečtu. Já se nenudím, já mám pořád nějakou činnost nebo alespoň myšlenkovou nebo ležím a přemýšlím.“¹⁶³

„Možná tam dole někdy jim něco přečte, protože ta co to tam vede je taky věřící. Takže tam asi přečte taky.“¹⁶⁴

Respondent hovořil o tom, že poslouchá jakékoli nedělní bohoslužby. Noviny nečte, pouze Bibli. O personálu nevěděl, zda jim čte články s duchovní tematikou.

„Když je něco, tak posloucháme. Taky poslouchám v neděli bohoslužbu z rádia. Ať je to co chce, ale já říkám, když se hlásí Slovo Boží, tak je to dobrý. Co se mi nelíbí, tak to vypustím. No, ale jako kazatele z novin to ne, z novin ne. Když je bohoslužba tak se čte Slovo Boží to jo, Bible ano, ale z novin ne.“¹⁶⁵

„To asi ne, spíš jen články z novin, ale to není s duchovní tematikou. Já si čtu sama z bible. Od začátku, pozastavím se nad tím a přemýšlím o tom.“¹⁶⁶

6.5.5.2 Respondenti z domova sv. Anny Sousedovice

Respondent hovořil o tom, že čte články Katolického týdeníku, ale také si občas přečte nějakou knihu, na televizi se dívá pouze na pořady s duchovní tematikou. Personál jim nečte duchovní literaturu, pouze když byl nemocen.

„Půjčuji si katolický týdeník od pí. V. a pak to spolu konzultujeme, řeknu jí, ať si to přečte v tom modrém rámečku a pak mi řekne jaké o tom má smýšlení. No, a knížky to jsem četla ještě doma o té Bernardetě, doma jsem brávala ty katolický. Teď jsem tady měla Růženec Panny Marie, nebo jak se ta knížka jmenuje. Občas si něco přečtu, ale už moc nevidím po té operaci, ale když si

---

¹⁶³ Příloha 3, rozhovor č. 2

¹⁶⁴ Příloha 3, rozhovor č. 2

¹⁶⁵ Příloha 3, rozhovor č. 3

¹⁶⁶ Příloha 3, rozhovor č. 3

*rozsvítím světlo, tak něco přečtu. Na televizi se nedívám vůbec, ani jsem si jí sem nevzala, ale snažíme se na ten Velehrad a na Boží hod vánoční, Půlnoční. Letos jsem byla už nějaká špatná, tak jsem to nedokoukala. Ale jinak, jak jsou pobožnosti v televizi to je naše.*¹⁶⁷

*V neděli tu mši svatou, jak je osm hodin, vyndám rádičko a už posloucháme. Pořád jsme poslouchali jen tu katolickou, tuhle jsem si řekla, že budu poslouchat každou pokavaď mi to zdraví dovolí, budeme poslouchat každou. A já jsem poslouchala metodějskou tuhle a to bylo, tak hezký. Koho by to nezajímalo, mě jo.*¹⁶⁸

*„Ne to nám nečtou. Ale jak jsem hodně stonala, tak jsem říkala paní N., že bych tak ráda slyšela něco o Panně Marii Medžugorské. Tak ona mě přišla přečíst a já jsem pak trošičku ožila. Ale ta paní, co nám tady hraje na pianino, mi tuhle říkala, že mi přijde přečíst něco hezkého, tak nevím kdy to bude, snad se dočkám, budu čekat. Jako děti jsme četli Svatou horu, tu jsme odbírali, už když jsme byli malí, tak jsme to měli rádi, tak což teď.*¹⁶⁹

Respondent hovořil o tom, že zrovna sledovali film o Panně Marii. Povídal také o Aničce, která je nabádá k tomu duchovnímu životu.

*„Zrovna včera jsme měli puštěnou televizi film o Panně Marii, již druhý díl. Anička z klubovny, tak ta hodně se s námi modlí, ta Anička ta nás má na starosti, ta se s námi modlí ten růženec, filmy nám pouští, připravuje nás na tu mši, říká nám, dnes půjdete k přijímání, dnes půjdete ke zpovědi, tak nás k tomu nabádá.*¹⁷⁰

*„Ano. Objednává nám kalendáře. Připravuje nás na tu mši.*¹⁷¹

Respondent odpovídal, jaké konkrétní pořady sleduje a o personálu hovořil, že jim číst nemůže.

---

¹⁶⁷ Příloha 3, rozhovor č. 4

¹⁶⁸ Příloha 3, rozhovor č. 4

¹⁶⁹ Příloha 3, rozhovor č. 4

¹⁷⁰ Příloha 3, rozhovor č. 5

¹⁷¹ Příloha 3, rozhovor č. 5

„Ano, cesty víry, Křesťanský magazín – to je naše oblíbený. A knížky taky s náboženskou tematikou – to nám Anička obstarává. Bohoslužby – Velehrad a ty poutě tam, to sledujeme, a když tady svatý otec byl, tak ty všechny přenosy jsme také sledovali.“¹⁷²

„Personál nám nemůže číst, protože je hodně zaneprázdněný. Ale teď právě sledujeme film z Lurd, teď zrovna včera jsme měli druhý díl, vždycky po týdnu. Tak si tam pookřejeme.“¹⁷³

6.5.5.3 Respondenti z Domova pro seniory ve Veselí nad Lužnicí

Respondent uváděl, že poslouchá bohoslužbu, čte knihy a dvakrát přečetl Bibli. O personálu uváděl, že jim nečte.

„V neděli poslouchám mši, protože do kostela dojít nemůžu. Knih mám spoustu a bibli jsem dvakrát přelouskala. Personál to ne.“¹⁷⁴

Respondent hovořil o tom, že si půjčuje časopis a katolický týdeník a čte i knihy, na televizi se též dívá. O personálu tvrdil, že jim nečte.

„Jo, tak to si tady půjčuji, ten časopis Regina někdy taky ten katolický týdeník a tady mám ještě tři díly knihy od toho Vrby tam je taky náboženství, ale má tam velice bujnou fantazii. Ale už špatně vidím, tak toho moc nepřečtu. Na televizi se taky dívám, když tam něco dávají, ale zajímalo by mě to.“¹⁷⁵

„Personál to asi ne, já tam nechodívám, protože už taky málo slyším, ale to asi ne.“¹⁷⁶

Respondent odpovídal jednoduše, že články s duchovní tematikou nečte a o personálu říkal s nejistotou, že snad paní V. to vede.

---

¹⁷² Příloha 3, rozhovor č. 6

¹⁷³ Příloha 3, rozhovor č. 6

¹⁷⁴ Příloha 3, rozhovor č. 7

¹⁷⁵ Příloha 3, rozhovor č. 8

¹⁷⁶ Příloha 3, rozhovor č. 8

„To ne. To jediné přečtu články z těch novin – to bývá v těch Veselských novinách.“¹⁷⁷

„Asi ta paní Voborníková ta to tam vede.“¹⁷⁸

Shrnutí

Respondenti se až na výjimky shodují v tom, že buďto se dívají na křesťanské pořady v televizi, popřípadě poslouchají rádio, které vysílá nedělní bohoslužbu, protože oni se jí jinak nemají možnost zúčastnit. I přesto, že většina z respondentů již špatně vidí, mnozí z nich se snaží přečíst si něco s duchovní tematikou. Obyvatelé domovů se též shodují v tom, že jim personál nečte texty s duchovní tematikou.

6.5.6 Stačí to Vaší duchovní potřebě? Či byste přivítali ještě další aktivity? A jaké?

6.5.6.1 Respondenti z domovinky v Písku

Respondent odpovídal tak, že by mohli vyjet na hřbitov, jinak že je spokojen.

„Rádi nás vozí na výlety třeba, nebo když bychom mohli jet na hřbitov domů, pan farář, že má auto, že by nás dovezl, přivezl. Jinak se mi tady líbí.“¹⁷⁹

Respondent uváděl, že je se vším spokojen a o nic dalšího už nestojí, že to už je pro mladý.

„Já ne už. Já o další nestojím. Protože oni už další jsou zbytečné. Když věříte, tak to máte jedno, jestli věříte na posteli nebo támhle, když Vám povídá, to co už dávno víte, že jo. To už pro mě není, to je pro mladý, že jo aby pokračovali. Mít Boha v sobě, být s ním, chodit s ním, to je důležitý, mít Boha pořád v sobě

---

¹⁷⁷ Příloha 3, rozhovor č. 9

¹⁷⁸ Příloha 3, rozhovor č. 9

¹⁷⁹ Příloha 3, rozhovor č. 1

tady ve vnitř – tak hezky to řekl, mnohem lépe, než já, to jsem si říkala, chlapče ty jsi, ale chytrý, ne chytrý, ale moudrý.“¹⁸⁰

Respondent je spokojen, hovořil o tom, že Slovo Boží i shromáždění má, tak mu nic nechybí.

*„Mě tady nechybí nic. Slovo Boží tady mám a to shromáždění je tady také, takže mi tu nic nechybí.“*¹⁸¹

6.5.6.2 Respondenti z domova sv. Anny Sousedovice

Respondent hovořil o tom, že to jeho potřebě stačí a o tom jak a co a za koho se modlí.

„Já si myslím, že na tu bídu těch kněží, jsme šťastní, že nám přijde jednou za týden ve čtvrtek a tu druhou si poslechneme v rádiu. Mojí potřebě si myslím, že by to stačilo, modlíme se každý den, někdy musíme začít ráno, abychom to do večera stihli, a tuhle mám, co se modlím pravidelně každé ráno, jak vstanu, to jsou prosby k Svatému Duchu a k prosbě k Panence Marii, tak to si musím každé ráno přečíst. Dále prosby k Pražskému Jezulátku, to když jdu na tu operaci nebo někam pryč, tak si to během dne devětkrát po hodině přečtu. To, co nám nemohou oni dát, nemůžou už víc. Já myslím, že ta jedna mše svatá v týdnu, že nám musí postačit a kdo touží po nějakým tom, ať si to přečte. Taky nejsem dokonalá, to jsou dokonalejší, já si myslím, že mi to tak nějak musí stačit do té smrti, abychom si nějakou tu cestičku vyšlapali. To víte, za nás už se nikdo modlit nebude a tak si to musíme nadehnat za živa. Přes den, nějaký ten růženeček se pomodlíme a potom navečer ještě poděkování všechny ty modlitbičky musím a potom toho mám ještě spoustu, za toho pana faráře ten je první, který je v pořadí potom mám za ty moje nejmilejší a drahý, potom mám za ty všechny tety, které už tam odešli před námi, potom mám za dušičky v očištění, protože na ty už nikdo nevzpomíná a naposled mám za ty všechny, kteří za mnou chodí a mají mě rádi a jejich hodně. A tak si myslím, že to za ně stojí děkovat za ně, že obětují tu cestu za mnou.

---

¹⁸⁰ Příloha 3, rozhovor č. 2

¹⁸¹ Příloha 3, rozhovor č. 3

V prosbách k Duchu svatému jsou prosby i za ty co si to nezaslouží, ale aby byli lepšími.“¹⁸²

Respondent hovořil o tom, že jsou spokojení a víc nic nepotřebují, hlavně že mají nějakou „útěchu duše.

„To nám stačí úplně, jsme už starý. Mě je 85, tak to už stačí. Už nám to tak nemyslí, abychom tak přemýšleli o tom, jsme spokojený, co máme. Tady ukončíme ten svůj život a pěkně, to můžeme říct, ... se opravdu postarali o ty staré lidi dobře, jak čistotou, tak duchovně, víc nepotřebujeme v těch našich letech, už nám to tak nemyslí. To víte, domov to nenahradí, ale je tu moc dobře postaráno. Hanit nic nemůžu. A je to dobře, že tady zavedli mši a takový to pro starý lidi. Kněz za námi přijde do budovy, nás dovezou do místnosti, kdo může, dojde a tak nějakou útěchu duše máme.“¹⁸³

Respondent též uváděl, že mu to vše stačí a že je sám se sebou srovnán a že s ním Pán snad bude spokojen.

„Ano, mě to stačí. Já se sama sebou také zaobírám a co se týče toho duchovna, tak jsem sama se sebou už jako taková srovnaná. Nejsem, tak duchovně dokonalá, ale mám to prostě v sobě a říkám si, že Pán to všechno vidí, jak jsem žila a že bude se mnou spokojený.“¹⁸⁴

6.5.6.3 Respondenti z Domova pro seniory ve Veselí nad Lužnicí

Respondent se vyjádřil tak, že by uvítal návštěvy na poutní místa.

„Já mohu mluvit jenom za sebe. Já bych uvítala, kdybychom navštěvovali ty poutní místa, jo. Třeba kdybychom vyjeli na Svatou Horu nebo na Hosín. To by bylo příjemný, to bych přivítala.“¹⁸⁵

Respondent by chtěl i jiné aktivity, má mnoho idejí, jen je třeba je uskutečnit.

---

¹⁸² Příloha 3, rozhovor č. 4

¹⁸³ Příloha 3, rozhovor č. 5

¹⁸⁴ Příloha 3, rozhovor č. 6

¹⁸⁵ Příloha 3, rozhovor č. 7

„No, to je samozřejmý, že bych chtěla, jenže když ti druhý nemají zájem a kvůli jednotlivcům těžko by to uplatňovali a prosazovali. Snad by zájem byl. To víte, to by si museli udělat tady průzkum sami. Na ty bohoslužby nás také moc nechodí, většinou jsou tam na vozíčkách a ty jsou hluchý a to je složitý tady to. A měli by dát nějaký námět z náboženského života a dle toho bychom si vybrali. No jinak nevím.“¹⁸⁶

Poslední respondent o duchovních aktivitách nehovořil, zřejmě nepochopil, oč se jedná.

Shrnutí

Většina respondentů odpovídala, že jsou se vším spokojeni a že jim nic nechybí. Pouze několik z oslovených odpovědělo, že by přivítali, kdyby mohli vyjet na nějaká poutní místa anebo by přivítali nějaká témata s duchovní tematikou.

6.6 Analýza

Z odpovědí respondentů je vidět, že senioři o pastoraci jeví zájem a že je u nich v domovech vítána, ať už jde o domov pro seniory, který je zřízen církevní či necírkevní institucí.

V praxi pastore seniorů vypadá tak, že se v domovech pro seniory, a to v každém, který jsem ve svém výzkumu navštívila, konají bohoslužby. I když mnohdy nemají vlastní kapli, tak bohoslužby jsou jim slouženy ve vyhrazené místnosti, kterou je jídelna nebo knihovna.

Ve většině zařízení pro seniory se bohoslužby slouží pravidelně, pokud nemá místní farář jiné aktivity. Dále pastore probíhá jako slavení svátků, zejména vánočních a velikonočních. Kdy senioři společně usedají k jednomu

---

¹⁸⁶ Příloha 3, rozhovor č. 8

stolu, a poté mají většinou individuální program, který zahrnuje sledování televize, především sváteční bohoslužby.

V některých domovech mají senioři možnost, pokud jim to dovolí zdravotní stav, navštěvovat poutní místa.

V městském Domově pro seniory ve Veselí nad Lužnicí a v Domově sv. Anny v Sousedovicích u Strakonice fungují pravidelné společenství, kde se modlí růženec či zpívají náboženské písně. Naproti tomu v písecké Domovince společenství jako je růženec neprobíhají, každý z dotazovaných respondentů se věnuje své individuální modlitbě. Pokud mají senioři zájem, mohou po bohoslužbě hovořit s duchovním otcem individuálně.

Respondenti ze všech mnou navštívených domovů se shodli na tom, že s nimi personál o náboženství nehovoří. Dále si oslovení respondenti čtou duchovní literaturu, poslouchají náboženská vysílání z rádia a sledují duchovní pořady v televizi dle vlastní potřeby a svého uvážení.

Na otázku, zda seniorům to vše stačí jejich duchovní potřebě nebo by přivítali ještě nějaké aktivity, odpovídali, že jsou spokojeni a někteří z nich uvedli, že by přivítali nějaké výjezdy na poutní místa popřípadě i nějaká duchovní témata, která by naplňovala jejich čas trávený v domovech.

Senioři sami od sebe přímo neuvedli, že by jim chyběly nedělní bohoslužby, ale je to možné vypožorovat z odpovědí na mé otázky, protože respondenti si v neděli pouštějí alespoň rádio, které jim zprostředkuje bohoslužbu, když se jí nemohou účastnit sami.

Srovnávací tabulka

Otázky z teorie	Domovinka Písek	Domov sv. Anny Sousedovice	Domov Veselí nad Lužnicí
Bohoslužby	ano	ano	ano
Poutě	ne	ano	ne
Svátky	ano	ano	ano
Společenství	ne	ano	ano
Návštěvy	ano	ano	ano
Personál hovoří o náboženství	ano	ano	ne
Duchovní četba a pořady	ano	ano	ano
Vede personál četbu s duchovní tematikou?	ne	ano	ne
Stačí to Vaší duchovní potřebě?	ano	ano	ano

7 Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo zpracovat téma pastorační práce seniorů. V teoretické části jsem se věnovala rozboru pro mě dostupné literatury z oblasti pastorační práce. Domnívala jsem se, že získám více odborné literatury a dalších pro mě dostupných knih a jiných publikací, které se tímto tématem zabývají. Ve skutečnosti se mé domněnky nenaplnily. Pastorační práce seniorů jako by v literatuře neexistovala. Spíše se zabývá nemocnými a trpícími lidmi, což nelze zaměňovat s pastorační prací seniorů. Pouze publikace od Jana Pavla II. *Dopis starým lidem* a knihy *Jak se vyrovnám se stářím* a *Plný život ve stáří* jsou svým specifickým způsobem pastorační práce seniorů.

Jelikož se literatura nezmiňuje o pastorační práci seniorů, proto jsem se věnovala pastorační práci seniorů v praxi.

Pro svůj výzkum jsem zvolila strukturovaný rozhovor, kde jsem stanovila šest okruhů otázek. Tímto způsobem výzkumného strukturovaného rozhovoru jsem si chtěla odpovědět na otázku, jak probíhá pastorační práce seniorů v praxi.

Při výzkumných rozhovorech jsem zjistila, že v každém z domovů, ať už je zřízen církevní institucí či necírkevní, se snaží zajišťovat pravidelné bohoslužby. Po každé z bohoslužeb mohou respondenti hovořit s duchovním, pokud o to sami projeví zájem.

Stejně jako bohoslužby se v každém z uvedených domovů slaví svátky vánoční či velikonoční. Adventní a postní doba se v domovech moc neudržívá, záleží na každém ze seniorů, jak tyto doby prožívá.

Také chybí větší možnost zúčastňovat se poutí pro ty seniory, kteří by měli zájem a chtěli by se těchto poutí účastnit. Dále si myslím, že by měl být kladen větší důraz na prožívání svátků, kdy lidé, kteří obývají stejný domov mohou společně trávit tento sváteční čas.

Společenství jako setkávání ve skupině za účelem modlení se růžence či zpívání náboženských písní fungují v domově sv. Anny v Sousedovicích. V městském domově ve Veselí nad Lužnicí funguje takovéto společenství místo bohoslužby, když se nekoná.

Tady se mi dostává na mysl otázka, proč se personál více nevěnuje seniorům? Nemá čas, jak mnozí senioři uváděli. A tak kdyby vše bylo ideální a šlo to udělat, jak by člověk chtěl a mnil, do každého z domovů bych dosadila jednoho člověka, který by se mohl věnovat jen seniorům a jejich pastorači.

Má očekávání se během psaní mé diplomové práce měnila, nevěděla jsem, co mám čekat od rozboru literatury. Předpokládala jsem, že se knihy budou více zabývat pastoračí seniorů a budu jich mít k dispozici nepřeberné množství, ale realita byla jiná.

Při výzkumných rozhovorech, které jsem natáčela na diktafon a poté je přepisovala, jsem také nevěděla, co od seniorů, které navštívím, mohu čekat, jaká bude jejich reakce, zda vůbec budou chtít se mnou hovořit. Ale skutečnost byla ta, že snad každý ze seniorů se mnou hovořil rád a neodpovídal jen na otázky, na které jsem se jich ptala. Dalo by se říci, že senioři byli rádi, že mohou se mnou hovořit a myslím, že i jejich pocity byli blažené nejen, že si se mnou povídají, ale i to, že tím že si se mnou povídají, jsou užiteční. A ti, kteří se více rozpovídali, možná měli ten pocit, že jim někdo naslouchá a oni mu to mohou svěřit.

Psaní diplomové práce a hlavně ta část, kdy jsem hovořila se seniory, mi dala hodně a snad v budoucnu se mi povede pracovat právě se seniory.

Seznam použitých zdrojů

Církevní dokumenty

Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě. Závěrečný dokument plenárního sněmu katolické církve v ČR. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. ISBN 978-80-7195-162-9.

List papeže Jana Pavla II. Starým lidem. Praha: sekretariát České Biskupské konference. 1999.

Monografie a sborníky

ABELN, R., KNER, A. *Jak se vyrovnám se stářím?.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995. ISBN 80-7192-005-3.

AMBROS, P. a kolektiv. *Studijní texty z pastorální teologie III. Služba nemocným.* Olomouc: Centrum Aletti, 2002. ISBN 80-86045-93-5.

AMBROS, P. *Teologicky milovat církev.* Olomouc: Centrum Aletti, 2003. ISBN 80-86715-11-6.

ĐAČOK, J. *Člověk, utrpenie, nemocnica.* Dialogy: Dobrá kniha 2000. ISBN 80-7141-300-3.

FIŠER, Z. *Plný život ve stáří.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999. ISBN 80-7192-381-8.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace.* Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

OPATRNÝ, A. *Pastorace v postmoderní společnosti.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001. ISBN 80-7192-557-8.

OPATRNÝ, A. *Cesty pastorace v pluralitní společnosti.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství. 2006. ISBN 80-7192-930-1.

OPATRNÝ, A. *Malá příručka pastorační péče o nemocné.* Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském. 1995.

RHEINWALDOVÁ, E. *Novodobá péče o seniory.* Grada Publishing, 1999. ISBN 80-7169-828-8.

Články v periodických

PŘÍHODA, P. Na stará kolena ke křížku. *In Perspektivy, Katolický týdeník*, 2006, roč. XVII, č. 50.

Seznam příloh

Příloha 1: Dopis do domovů

Příloha 2: Osnova rozhovoru

Příloha 3: Otázky a celé odpovědi seniorů

Příloha 1: Dopis do domovů

Dobrý den,

dovolte, abych se představila. Mé jméno je Markéta Vlnatá a jsem studentkou dálkového studia na Teologické fakultě v Českých Budějovicích a nyní jsem v 5. ročníku a tak píši diplomovou práci a to na téma Pastorage seniorů. A po konzultaci s mým vedoucím práce Dr. Opatrným mi bylo doporučeno se s Vámi domluvit, zda by bylo možné říci o mém výzkumu seniorům, kteří žijí ve Vašem domově a to například při pravidelné bohoslužbě, která se koná u Vás v domově. Ten, kdo by se chtěl ze seniorů zúčastnit mého výzkumu, by se přihlásil a poté byste mi poslali jmenný seznam seniorů a já bych si z něj náhodně vybrala 4-6 obyvatel Vašeho domova, se kterými bych si pohovořila. Je třeba seniory ujistit, že výzkum bude anonymní a bude sloužit pouze pro mou diplomovou práci a rozhovor bude nahráván na diktafon a měl by trvat asi tak 30 min až 1 hodinu. Byla bych ráda, kdybyste mi doporučili vhodný den či hodinu k návštěvě Vašeho zařízení pro seniory. Chtěla bych požádat přímo Vás o informování seniorů ve Vašem domově.

Shrnutí:

Co je potřeba říci seniorům:

- rozhovor na téma pastorage seniorů
- senioři se mohou přihlásit k výzkumu u ředitele domova
- výzkum anonymní pouze pro diplom. práci
- rozhovor bude nahráván na diktafon
- doba trvání 30min až 1 hodinu

Mnohokrát děkuji.

S pozdravem a přáním všeho dobrého

Markéta Vlnatá

Příloha 2: Osnova rozhovoru

Výzva.

Dobrý den, mé jméno je Markéta Vlnatá a jsem studentkou TF JU. Přijela jsem za Vámi ohledně mé diplomové práce. Byla bych moc ráda, kdybych se od Vás dověděla, jak to tady u Vás v domově funguje. Hlavně, jak zde v domově probíhá pastore. Abychom se k něčemu dostali, tak nám k tomu poslouží otázky, které jsem si pro Vás předem připravila.

Okruhy otázek:

1. Bohoslužby

- Máte zde nějakou kapli, kde se můžete scházet k bohoslužbám?
- Konají se u Vás v domově bohoslužby? Účastníte se jich? Jak často?
- Kolik se Vás setkává na bohoslužbě?

2. Svátky a pouti

- Máte možnost zúčastnit se poutí? Měli jste možnost navštívit nějaká poutní místa?
- Jaké svátky slavíte zde v domově? (adventní, vánoční, postní, velikonoční)
- Jak to probíhá?

3. Společenství

- Fungují zde nějaká společenství (např. růženec či jiná)? Jaká?

4. Návštěvy

- Navštěvuje Vás někdo např. nějaký duchovní? Jak často máte příležitost mluvit s duchovním?
- Hovoří s Vámi personál o náboženství?

5. Duchovní četba a pořady

- Čtete nějaké noviny, časopisy či knihy nebo posloucháte nějaké konkrétní pořady v televizi? Např. přenosy bohoslužeb, poselství svatého Otce

- Vede u vás personál společnou nebo individuální četbu s duchovní tématikou?

**6. Stačí to Vaší duchovní potřebě? Či byste přivítali ještě další aktivity?
A jaké?**

7. Poděkování

Mnohokrát Vám děkuji za čas a námahu, kterou jste mi obětovali, při tomto rozhovoru, abyste mi aktivně pomohli ke vzniku mé diplomové práce. Je to pro mě velká pomoc a mnohokrát Vám za ni děkuji.

Příloha 3: Otázky a celé odpovědi seniorů

Otázky byly pokládány, tak jak jsem je zde nastínila.

- Máte zde nějakou kapli, kde se můžete scházet k bohoslužbám?
- Konají se u Vás v domově bohoslužby? Účastníte se jich? Jak často?
- Kolik se Vás setkává na bohoslužbě?
- Máte možnost zúčastnit se poutí? Měli jste možnost navštívit nějaká poutní místa?
- Jaké svátky slavíte zde v domově? (adventní, vánoční, postní, velikonoční)
- Jak to probíhá?
- Fungují zde nějaká společenství (např. růženec či jiná)? Jaká?
- Navštěvuje Vás někdo např. nějaký duchovní? Jak často máte příležitost mluvit s duchovním?
- Hovoří s Vámi personál o náboženství?
- Čtete nějaké noviny, časopisy či knihy nebo posloucháte nějaké konkrétní pořady v televizi? Např. přenosy bohoslužeb, poselství svatého Otce
- Vede u vás personál společnou nebo individuální četbu s duchovní tematikou?
- Stačí to Vaší duchovní potřebě? Či byste přivítali ještě další aktivity? A jaké?

Rozhovor č. 1:

- Helejte pani, já jsem z vesnice jo, tak mě se to tady tentokrát jako líbí, jsem tady tři roky jo a byla jsem doma jo a potom jsem tam padla a omdlela jsem nějak, nebo jsem málo pila, nebo čím se to stalo, já nevím, a mám křivou nohu tadyhle, koleno se mi uhnulo a byla jsem tam sama a tak potom, když přišel syn z práce, tak teprva mi zavolali sanitku, záchranku, přijela, pan doktor přijel a ještě nějaký dva páni, já je ani neznala a oni mi, jak jsem padla, tak jsem měla vykloubenou ruku, tak pan doktor mi tu ruku takhle dal zpátky, no a nějaký modřiny jsem měla tady na obličejí, to se mi zahojilo už, no a tak mě tam vyšetřili v nemocnici a přivezli mě zpátky. No

já mám dva syny a ty chodili do práce, tak hold mě nemohli ošetřovat, tak tím pádem jsem se dostala do domovinky, žádali jako že se mnou musej bejt doma, chodili se mnou i v noci, no a ke mně chodila pani doktorka Z. a ta mi řekla, že když nebudu chodit, tak že budu ležet na lůžku, no a já jsem se tak děsila, že se mě ujali a že mě chodili každou chvilku vodit jo, no nemohla jsem a oni přeci jen mi pomáhali hodně, protože my jsme měli babičku, manžel měl maminku a ta ležela sedm roků, tak jsme měli strach abych to já taky takhle neprožívala, no a jinak, pak jsem se sem dostala a tady v domově se mi líbí a mám hodné syny, že mě chodí navštěvovat každý týden jako oba dva. Někdá jeden ve středu, někdá jeden v pátek, podle toho jak mají služby, odpolední nebo dopolední, tak tím pádem se sem dostanou. Tady se mi skutečně líbí, jsou tady sestřičky ochotný, pomáhají nám, všechno no.

- Kapli? No helejte se, k nám sem chodí pan farář. Každou středu. Každý týden ve středu. Já jsem, pani, u římskokatolické víry a oni jsou, tedy nejsou římskokatolíci, ale evangelíci. Včera tady byl nějaký mladík a ten byl, já jsem myslela, že když ho sem přivedl pan Nečil, tak že je u evangelický a jedna sestřička mi říkala, když mě slyšela, protože jedna paní se mě ptala u jaký víry byl, a já říkám, já jsem ho tak dobře neslyšela, ale poněvadž já jsem byla hodně vzadu a oni byli vepředu, tak prej byl u víry bratrský, no ale já jsem u římskokatolický od narození, já jsem křtěná, biřmovaná v kostele jsem měla svatbu.
- Bohoslužby máme pravidelně. Pravidelně každou středu. Střídají se nám sem. Každou středu přijde jeden pan farář. A jeden tady taky je, podává nám a říkají mu jáhen. No tak si taky někdy zazpíváme, podle toho jaký máme písničky. No kapli máme v Písku, ale já tam nejezdím. Tady v domově máme pouze pana faráře každou středu. Tady v jídelně se scházíme a zpíváme, je nás tam hromadu. Rádi tam chodíme, zpíváme. Setkává se nás tam hodně, od 9:30 to tak trvá vždycky do 10:30 – 10:45, tak se to tak pohybuje.

- Mladá pani, já nemůžu jezdit na poutě ani navštěvovat poutní místa, poněvadž jsem uvázaná na vozejku, poněvadž špatně chodím, a když mě povodějí, tak mě musej držet trošku po levej straně, abych neklopýtla, abych nepadla, poněvadž tady jedna pani spadla z vozíku a zlomila si nohu a právě dneska ji vezou, jestli ji to srostlo. Zlomila si nohu tady ve stehně a dali jí tam nějakej drátek, byla na operaci. Ta tady leží vedle mě na třináctce a ještě je tady jedna pani, chudinka ta ani mezi nás nejčko nejde, ta byla taky v nějakém místě, že tam byla pečovatelská služba, asi s ní cvičili nebo, když já to tak neznám, víte tady někde u Prahy a byla tam asi tři neděle a taky říkají, že se to nezlepšilo, že se to jako spíš zhoršilo, že nemůže mluvit a že jí musej krmit, sama se nenají.
- Podle toho zpíváme taky písničky. Když jsou vánoce, když je advent, podle toho taky zpíváme písničky. Sejdeme se v té jídelně. Pečeme cukroví. Pan farář za námi chodí, u zpovědi jsem byla, co jsem tady 3 roky, tak pokaždé. Já jsem u římskokatolické víry, tak já jsem chodila vždycky. Ráda jsem chodila do kostela, ráda jsem zpívala. Tak vždycky chtějí na mě nějakou písničku zazpívat, tak podle toho jaký je to pan farář. Když je to pan farář římskokatolický, tak zpívám o Panence Marii, a když je to evangelický pan farář, oni nevěří v Pannu Marii, tak spíš jako zpívám o Pánu Ježíši
- Já se modlím sama. Já se modlím každý večer za své děti, za svou rodinu. Manžela už nemám přes dvacet let, ten mi zemřel, poněvadž neměl krvinky červený, pan doktor ho nějak přepráškoval, že jsme potom hledali jako pomoc a už bylo pozdě, takže ho už nemám tolik let.
- Já ty jiný církve moc neznám a taky jim někdy nerozumím. Musím dávat pozor, jakou písničku zpíváme. Máme tam takové sešity, tam mají napsané písničky, který pan farář chce zpívat a já jsem se tady hodně naučila a tak zpívám s nimi hodně. On nám sem taky často chodívá třeba v pátek a promlouvá si s námi, nebo nám taky ukazuje ze zoologické zahrady obrázky, zvířátka. To on rád se chodí pobavit sem s námi. O náboženství ani bych nemohla říct na to nic, že by s námi personál hovořil.

- Posloucháme televizi, ale dříve jsem neměla možnost poslouchat televizi, poněvadž já jsem ošetřovala dojnice, víte, hovězí dobytek a měla jsem dojnice, proto mám taky takový..., víte, jak jsem dojila, víte, než byl kravín, tak mi schromla trochu ruka. Já nemůžu, když cvičíme jo. Ne, to ne, personál s námi nevede četbu s duchovní tematikou.
- No, to mám ráda, ať je to evangelické nebo ať je to jaké chce. Rádi nás vozí na výlety, třeba, nebo, když by jsme mohli jet na hřbitov domů, pan farář, že má auto, že by nás dovezl, přivezl. Jinak se mi tady líbí. Obědy, snídaně a večeře, mě chutná všechno jako. Já jsem měla taky nevlastní děti, tak nás bylo víc, tak mi jsme si moc nevybírali, jsme nejedli pořád takový věci jako tady, žejo dneska nám tady dávají taky salám, to já jsem doma tolika salámu neměla.

Rozhovor č. 2:

- No, jistě máme. A kaple to není, je to jídelna. Tam dole ta veliká místnost. Je tam místa dost pro nás akorát.
- Ano, účastním se. Každý týden ve středu. Bývá nás tam tak 30, 35 ke 40. Kdo může, tak většinou jde a trošku má zájem o ten život duchovní.
- Mají možnost, kdo může, ale já už nemůžu na ty nohy, vlézt do autobusu. Mají možnost. Na Svatý Hoře byli, a tak vyjíždějí sem tam. Auto mají tady k dispozici. Co se pořádají třeba jako v tom Elemu, tuhle bylo nějaké to modlení za Písek, a tak kdo má možnost, tak se tam nějak dostane nebo je tam dovezou nebo prostě jim zase povědí ti, co tam byli, co se tam dělo. Tohle bylo to modlení za Písek ne v Elemu, ale u Svaté Trojice. Ale já ani nevim, já nejsem písecká, byla jsem tu sice dvacet let, ale to už, to víte, když už je osm a osmdesát, to jsme byli v bytě tedy, no manžel byl nemocnej a já jsem se nemohla tak volně pohybovat, abych mohla, kam se mi zlíbí jít, musela jsem bejt u něj doma no. Já toho moc nepojezdila a nepochodila, ale zvou a vím, že chodí a jezdí.
- Ano, všechno se slaví. Je tady ta bohoslužba a přitom se to jako připomene. Vystřídají se tu kněží všech církví. Ted' přišli dva noví kněží,

mladí, no šikovní moc oba dva. Rozumní už, moderní a přitom tomu rozumí celé té duchovní vědě. Včera tam byl jeden ten byl z církve českobratrské nebo evangelickobratrské, já nevím všecko, tyhle. Já se o církve zase tolika nezajímám, já vím, že je to bezvadný prostředek pro člověka, aby se duchovně vzdělával. No, ale když potom pokračuje, tak jaký pak, vždyť je to všechno jedna církev, vždyť všichni věříme v jednoho Boha, ne? Tak mi to nepřijde, jestli je to katolická nebo českobratrská. Je tu zastoupená ta diakonie-evangelická, českobratrská, církve katolická a ještě jedna, jsou čtyři, ale to už si nevzpomenu. Prostě jsou čtyři, tak čtyři týdny jsou tu a každý týden se střídají, a když vyjde i 5. týden, když vyjde, tak jde ten, kdo má zrovna čas. No, ale jeden čas to nefungovalo, ale teďka je to pravidelně a je to. Včera bylo to krásný. Mladý chlapec, českobratrský, pochází snad z Liberce, přišel z Prahy, Písek se mu líbí a bylo tady místo. A ten co tu byl dřív, je nemocný asi invalidní už zůstane, taky mladý taky hodný, přestal chodit, má něco s plícema, tak prostě asi už nebude moc. Bylo to moc pěkný, tak krásně kázal. Ta jedna z té církve říkala, co se s nim zná, říkala: „Vypadá na 20, ale je mu ke 40 a káže na 60“, to bylo tak hezký. A ono to tak fakt vypadalo. Na advent máme vždycky ten věnec, je to tam vyzdobený pěkně. Asi dvě sestřičky jsou tady, tak šikovný a chtějí to dělat. Tak to tam míváme moc pěkný.

- To už asi ne. Já o ničem nevím. Oni tam mají programy, ale nějaká společenství to ne.
- S panem Nečilem církve evangelické, co tohle je jejich, tak ten tady u mě několikrát byl a povídali jsme si, to jsem měla. On byl hodný a šikovný na všechno. Jenomže má čtyři děti a byt malinkatý a málo lidí na mši, říká, jak ho to deprimuje, taky tam má 6 lidí na mši, on káže naprázdno, je to bývalá nějaká sokolovna nebo tělocvična, je to strašně veliký já tam jednou byla. On káže pro 6 lidí v takových velkých prostorách pro 6 lidí, že to na něj působí špatně, no to dá rozum, on je budějovičák a teď se uvolnilo místo v Budějovicích, a jeho pani také, a tak půjdou zpět do

Budějovic, tak přišel ten jeden nový, ten se představoval, ale mši ještě neměl jako, jestli se tomu dá říci mše.

- Ano, některý personál má zájem. Některá, mužský ne, těch je tu pár a ještě jsem se s nimi nějak neskamarádila, ale nehovoří. Ale jako personál, kdo má zájem tak hovoříme se všemi, to taky nejde.
- No, poslouchám, když je v televizi něco pěkného a v neděli ty bohoslužby v 9 hodin na Praze 2. No to poslouchám. Ale jsem na tom bídne, číst můžu jen přes lupu, tak já teď už nečtu. Já mám modlení, každý den se modlím, a to už umím skoro nazpaměť. Ale když chci, hodně chci, trvá mi to sice dlouho, tak si něco přečtu. Oni říkají, že tam za nimi nechodím na program, no chodím málo, ale já špatně sedím, bolí mě záda, zadek, všecko, hlava. No a tak se tam začnu vrtět a s holema, jinak nevstanu a to víte je to plný a motejte se tam se čtyřma nohama, no tak radši nejdu. Já se nenudím, já mám pořád nějakou činnost nebo alespoň myšlenkovou nebo ležím a přemýšlím.
- Možná tam dole někdy jim něco přečte, protože ta, co to tam vede je taky věřící. Takže tam asi přečte taky.
- Já ne už. Já o další nestojím. Protože oni už další jsou zbytečné. Když věříte, tak to máte jedno, jestli věříte na posteli nebo támhle, když Vám povídá, to, co už dávno víte, že jo. To už pro mě není, to je pro mladý, že jo, aby pokračovali. Mít Boha v sobě, být s nim, chodit s nim, to je důležitý, mít Boha pořád v sobě tady vevnitř – tak hezky to řekl, mnohem lépe než já, to jsem si říkala, chlapče ty jsi, ale chytrý, ne chytrý, ale moudrý.

Rozhovor č. 3:

- Scházíme se na jídelně, to není kaple, ale to je jedno, prostor je k rozjímání. Je třeba za ten prostor a za to, než má být to shromáždění, abychom se modlili, aby Duch svatý měl přístup k člověku, aby nás osvítil, než se začneme modlit, abychom se mohli soustředit. Musíme prosit: „Odpusť nám Pane, naše viny“, je to také v Otčenáši napsáno. Tak

to se modlíme dost často, vezmeme se za ruce a kolikrát se ta modlitba říká, tak rychle, že člověk nemůže kolikrát pojmout všechno, co ty slova obsahují.

- Jednou týdně se zde konají bohoslužby. Hodně se nás schází, nevím na počet kolik, ale přes 20 určitě vždycky.
- Já ne. Já na poutě ne, ve škole jsme chodili, já jako katolička, tak jsme chodili, procesy různé, ty poutě se konali, tak jsem chodívala taky. Ale dnes už nemůžu nikam dojít.
- Vánoce, ano. Je třeba přijmout Pána Ježíše, který se pro nás narodil, který tady chodil, dával nám příklad, jak máme žít a potom nakonec umřel, nepřátelé ho sami ukřižovali, nechtěli, aby kraloval nad námi, ale stejně, potom když umřel, tak ještě taky chodil nějaký čas a pak dal lidem požehnání a odešel do nebes. Každý sám slaví svátky, jeden duchovně nebo tělesně, tak jak kdo chce. Já spíš prosím, aby tady Pán Bůh s námi byl, aby nám ukázal cestu, my musíme překročit ten práh nebeského domova, to nám musí zase Pán Ježíš pomáhat, aby nás doprovodil.
- Ne. Já růženec ne, nikdy ne, protože to je mnohomluvnost a to je nesmysl, to nepatří do duchovního života. Je třeba modlit se, vždy se modlete, ale abych se modlila jedno a to samý pořád dokola, to ne.
- Když máme shromáždění, tak máme možnost pohovořit s duchovním. Taky sem za mnou přijdou, pohovoříme, ten kazatel s manželkou, mají chlapečka, taky sem přijdou. Ale kdykoliv můžete přijít. Abych pravdu řekla málo. Já spíš navedu k rozhovoru. Někteří se rozhovoří.
- Když je něco, tak posloucháme. Taky poslouchám v neděli bohoslužbu z rádia. Ať je to co chce, ale já říkám Když se hlásí Slovo Boží, tak je to dobrý. Co se mi nelíbí, tak to vypustím. No, ale jako kazatele z novin to ne, z novin ne. Když je bohoslužba, tak se čte Slovo Boží to jo, Bible ano, ale z novin ne. To asi ne, spíš jen články z novin, ale to není s duchovní tematikou. Já si čtu sama z bible. Od začátku, pozastavím se nad tím a přemýšlím o tom.

- Mě tady nechybí nic. Slovo Boží tady mám a to shromáždění je tady také, takže mi tu nic nechybí.

Rozhovor č. 4:

- To víte, to je naše kaplička, to my si považujeme. A kdybyste viděla, co jsem tam všechno našila, všechno to, co tam je s těma krajkami a všechno panu faráři, všechno jsem tam našila já. Ale vyšívat ne. Taky je tam vyšívaný, ale to já ne, já tak šikovná nejsem. No, scházíme se tam, to víte, do kostela, to bylo od mého dětství, už mě tahali do kostela, to jsem tenkrát ještě taky nechtěla, to víte a bylo to daleko, my jsme chodili hodinu pěšky a hodinu nazpátek a tam jsme museli hodinu stát jako děti, bylo nám to dlouhý, no co Vám budu povídat a tenkrát byl ten kostel tak nabytý, že jste si nemohla sednout, tak jsme se váleli po mamince, ta už toho měla plný zuby.
- Tak tady je to většinou každé tejdén. Ale taky se stane, tuhle byl v těch Lurdech pan farář, tak to nebylo anebo má taky nějaké povinnosti jiný, tak asi dvakrát už vynechal. Ale já jsem byla na té operaci, tak chodil za mnou se svátostí. Tak potom už jsem šla o těch holích, jsem tam přeci došla a on byl, tak šťastný, že už jsem tam dole.
Jak často? Každý čtvrtek, každý čtvrtek no. Ale nedělní poslouchám tady, to mám rádio, jinak ho neposlouchám, ale v neděli ho vytáhnu, natáhnu a posloucháme ještě s jednou paní. To víte no, vono taky přijde nemoc, všelijaká se sem rozleze, ale někdy je nás plná kaple, ještě přijdou třeba nějaký tihleti sousedi, moje švagrová, ta sem chodí pravidelně. No, někdy je nás plná kaple, ty vozíčkáři, vono to zaplní, víte a potom už, když přijdou ještě nějaký navíc, tak oni sedí v jídelně a to je spojený, víte. Ne nějak mnoho a tak to tak bejvá, někdá je mnoho, někdá nás tam tak sedí, takovejch přes 12, nevím, to je s nemocí, víte, když je.
- No tak to už ne, už ne. Chodívali jsme, co bylo moje poutní místo, bylo na Svatou Horu několikrát, ale to jsme šli nejdříve dvě hodiny pěšky, potom jsme jeli vlakem do Příbrami a z Příbrami jsme šli tamtou chodbou, no a

potom jsme se modlili všechny schody, to bylo Otčenášů, no a potom po druhé hodině jsme šli ještě, nebo po poledni, já nevím kolik, na požehnání a potom už jsme chvátali domů. No a přišla jsem domů po tmě a ze tmy jsem šla a bylo to v létě, no tak. No ale, jinak jako my jsme neměli motorku ani auto a tak jsem k sv. Anně, to bylo takový. Já jsem tam chodila, šít do toho Kraselova, víte, a tak jsme šili na tu pouť těm nevěstám a těm babičkám, no prostě se mluvilo o sv. Anně a tak jsem tam taky ráda šla.

- Ale já nemůžu, nemůžu. Já mám astma a srdíčko mám ještě...A jezdili, jezdili, nebo ještě byli loňskýho roku, nevím, možná ještě byli k svatej Anně. Je tam dovezli. Bylo jich pár, který jsou zdatnější a ten hic v létě, to je těžko na pouť ke sv. Anně. A máme, taky máme poutě, dole v kapliče, no i koláče dostaneme. Taky, ale to je taky tak. Loňskýho roku, jak to bylo se mnou, to jsem taky jezdila na operaci, dvě operace jsem měla, loni a letos a tak za mnou taky pan doktor Viktor přišel, no tak jsem říkala, byla to oběť od něj, takovej hic, ale von přišel no, tak jsem byla ráda. My, kteří opravdu věříme tak všechny, všechny. Teď, co bude Cyrila a Metoděje a Jana Husa a nevím, jdu teď na vyšetření, zítra, tak nevím, jestli přijdu a tak už jsem o tom uvažovala, jestli bych tam někde mohla vidět ten Velehrad. To jsem vždycky každý rok v televizi musela vidět. Tak nevím, jestli se to...jestli už budu doma, jestli je to nějaký vyšetření tak, ráda bych to chtěla vidět. Loni asi přšelo, se mi zdá, nebo to bylo předloni, tolika deštníků a vítr byl a moc jsme z toho neměli. No taky to není takový hezký, víte.
- No helejte ten kdo... my se tu tak jako náhodně scházíme, víte, při tom modlení. Mělo bejt včera a já myslela, že je dneska, ale ono to nakonec není, až v pátek, nevím proč, jestli pani ředitelka má nějakou tady ...,víte, nevím taky bývají v úterý zpívánky, jestli by byli v úterý zpívánky a v pátek modlení, nevím, no tak, my dvě, co jsme s tou paní V., tak my si povíme každá to, co ty svátky víte, těžko se bavit s někým, to je těžký,

když jsme hluchý, neslyšíme a to je těžko se bavit o něčem takovém. To radši sama se sebou.

- No jo, to se modlíme každé pondělek, to tady máme ten růženeček. Ta naše Andulička, ta umí zpívat, ale to víte, my umíme hučet, a tak ona nám zazpívá a my taky některý s ní umíme, a tak nám zazpívá, a potom se pomodlíme všechny modlitbičky Pod Ochranu Tvou, Zdrávas Královno, Věřím v Boha, Andělíčku, Anděl Páně a to všechno se modlíme, a poté jdeme k obědu. V neděli tu mši svatou, jak je osm hodin, vyndám rádiíčko a už posloucháme. A helejte my jsme Vám poslouchali tuhle, my jsme pořád poslouchali jen tu katolickou, ale tuhle jsem si řekla, že budu poslouchat každou, pokavaď mi to zdraví dovolí. A já jsem poslouchala metodějskou tuhle a to vám bylo, tak hezký. No, já nevím, jestli to povídat mám nebo nemám, máte zájem, abych Vám to řekla? Je to o tom, jak sv. Štěpán a sv. Jan mohl nahlídnout do nebe a tam viděl oltář svatej, 24 dědečků v bílým, otevřeli, položili to takhle před sebe no, a potom bylo sedm duchů a čtyři oděný dámy, který měli vlastní oči, tak i tak vepředu, ale to nemůžete tam psát tohle, a no tak ten sv. Štěpán viděl na tom oltáři takovýho něco, a potom v tom výkladu prostě řekl, že na tom oltáři byl Bůh všemohoucí a tam byl kamen jaspis, skrze kterej viděl, no tak ten sv. Štěpán byl ukamenovanej a sv. Jan byl s'atej. No tak, koho by to nezajímalo, mě teda jo. Sice je to jiný, ale každé si věří svému, víte, no a tak jsem byla tak šťastná, že jsem to poslouchala. No, tak jsem jim to vykládala a mě se zdál, když jsem byla v nemocnici a bylo mě velice těžce, a já jsem se taky tu dobu moc nemodlila, protože to byla hrozná příprava a hrozná bolest a mě se Vám zdálo, že...jo a já povídám ty se vůbec nemodlíš, kdyby si mě aspoň poprosil, jestli k horšímu nebo lepšímu, kam pujdu, tam nebo tam? No a tak jsem se vydala za tím Všemohoucím a potkala jsem Pannu Marii, no neviděla jsem a tohleto tu přikrývku tý hlavy, já nevím, jak by se to řeklo, no to je jedno a kousek dál jsem potkala pana Ježíše, a taky ne obličej, jen tu svatozář jsem viděla, a potom jsem šla nahoru a šla jsem a to se mi tohleto zdálo, to jsem slyšela,

až potom, a tam jsem viděla takovej kvádr a tam bylo takový jako prkno a tam já ho prosim, jestli je to tak špatný, aby si mě vzal a jestli je to lepší, aby mě poslal k těma svejm a to jsem šla po takovej lehce zelenej nahoru k tomu Všemohoucímu Bohu a on mě poslal domu. Já jsem byla a ty naše ženský, ta Andulička tam byla, dušinka tam za mnou chodili „pani držte se, bojujte, bojujte o vaše zdraví“, tak co Vám mám říct víc, já nevím. To tam nemusíte všechno psát, co Vám tady říkam, to si můžete něco vybrat. Ale chtěla jsem Vám povědět, co já mám v srdci víte, jaké já mám smýšlení a jak, ale pani V., to víte, ta je ...byla jste tam za ní? Jenže ta špatně mluví, víte, ale vy jí možná budete rozumět, já ne, těžko.

- No, tak s tím jedním našim panem farářem, on mi povídal, s ti našim, co jsme měli toho starého to byl náš Otec, za toho se modlím už tolik let a on na tom byl tak špatně a on ještě chodí. No a s tím novým našim je tu, tak nějak po Vánocích v lednu, v únoru. No a on mi povídá, asi nevěřil, že jsem byla u svatý zповědi a on mi povídá já vás neznám, já jsem vás ještě neviděl a já povídám pana farář já Vás dobře znám, já už jsem Vás viděla dvakrát, a jelikož jsem byla pryč, no tak to je... Když ho vidím, prostě to je, já vám to neumím vysvětlit, je to někdo, to není obyčejný člověk, takový usměvavý, ale člověk málo slyší a to je velká chyba s tím našim to bylo, oni mi udělali překvapení tím prvním rokem a pozvali ho toho Viktora na to silvestrovské rozloučení s tím rokem, pozvali i toho našeho pana faráře, oni tu byli dva, tak to bylo hezký. On nás poznal a viděl, tak to bylo tak hezký, já byla tak šťastná. Já povídám, to bylo jako v Čišicích, tam to bylo taky takový hezký v tom kostele. Co vám budu povídat.
- Taky, taky. Ta hlava je taková po té operaci, ještě není, já nevím, už nebolí ale no. O náboženství každopádně, ale i tak o těch Lurdech taky. A ten náš to je, to víte, to si všechno pamatujeme, to, co nám říkal v kostele, to už je léta a my to ještě pořád pamatujem. Ten měl dar od Pána Boha, který přišel do kostela a všichni byli jeho a pro všechny měl prostě úsměv a slovo. Já se za něj modlím denně, nezapomenu na něj.

- No, víte, ta pí. V bere noviny, já jsem tolika peněz neměla už, ale ona spíš, spíš doma jo, tady jsem už neměla peněz, tady všechno polkne ten náš pobyt, ale tady ty noviny si od ní беру, no a tak to přečteme, a pak o tom konzultujem, a tak jsem povídala: „ pí. V. tam v tom modrým rámečku to si přečtete a potom mě to povíte, jaký máte o tom smýšlení!“ No, a knížky taky jsem četla leccos, ještě doma o té Bernardetě, doma jsem brávala ty katolický. Ted' jsem tady měla Růženec Panny Marie, nebo jak se ta knížka jmenuje. Občas si něco přečtu, ale už jsem přestala vidět po té operaci, tak jako písmo, která jsou větší, přečtu ještě, ale když si rozsvítím světlo a vidím, tak něco přečtu. No jinak jsem četla leccos a počkejte, co chcete ještě vědět. Na televizi se nedívám vůbec, ani jsem si jí sem nevzala, ale snažíme se na ten Velehrad a na Boží hod vánoční, Půlnoční. Letos jsem byla už nějaká špatná, tak jsem to nedokoukala. Ale jinak, jak jsou pobožnosti v televizi to je naše.
- Personál? Ne to nám nečtou. Ale jak jsem hodně stonala, tak jsem říkala paní N., že bych tak ráda slyšela něco o Panně Marii Medžugorské. Tak ona mě přišla přečíst a já jsem pak trošičku ožila. Ale tuhle mi říkala ta paní, co nám tady hraje na pianino, že mi přijde přečíst něco hezkého, tak nevím, kdy to bude, snad se dočkám, budu čekat. Ale já už ani nepamatuju, to víte, hodně se zapomíná, ale to jsme hltali, my jsme, když jsem šli do kostela, ještě jako děti, my jsme četli Svatou horu, tu jsme odbírali, pí V. ji taky má, taky jsem to četla, ale když jsme byli malí, tak jsme to měli rádi, tak což ted'.
- Já si myslím, že na tu bídu těch kněží, jsme šťastní, že nám přijde jednou za týden ve čtvrtek a tu druhou si poslechneme v rádiu, no já nevím, co byste ještě chtěla vědět. Mojí potřebě si myslím, že by to stačilo, modlíme se každý den, někdy musíme začít ráno, abychom to do večera stihli a tuhle mám, co se modlím pravidelně každé ráno, jak vstanu, to jsou prosby k Svatému Duchu a k prosba k Panence Marii, tak to si musím každé ráno přečíst. Dále prosby k Pražskému Jezulátku, to když jdu na tu operaci nebo někam pryč, tak si to devětkrát za den po hodině přečtu. To, co nám

nemohou oni dát, nemůžou už víc. Já myslím, že ta jedna mše svatá v týdnu, že nám musí postačit asi a kdo touží po nějakých tom, ať si to přečte, já to jinak nevidím. To jsou prosby a všechny možný modlitbičky a děkování za den. Tak to je návrh ve stolečku a ráno už to tadyhle vyndám, aby sem s tím počítala, že to ještě musím vykonat. Tak já nevím, čas, ten tady nemáme tak drahocenej. Taky luštím osmisměrku, taky už jsem taková nabažená a víte, taky si myslím, že jsem splnila, to, co jsem si předala za úkol a taky osmisměrku a no a jinýho ne nebo nějaký ty noviny. A tak jsem povídala, já jsem toho zapoměla, všechno po tý operaci, já povídám, dyť vono to evangelium je už jako, když přijdu ve středu, až potom v neděli je teprve hostie v kostele. Tak já povídám, tak jak to bylo, já povídám to už jsme slyšeli, to už jsme si přečetli a slyšely, tak to víme dvakrát. Taky nejsem tak dokonalá, to si nemyslete, to jsou i dokonalejší, já si myslím, že mi to tak nějak musí stačit do té smrti, abychom si nějakou tu cestičku vyšlapali. To víte za nás už se nikdo modlit nebude, nevím nevím, ale tak si to musíme nadehnat za živa. Přes den nějaký ten růženeček se pomodlíme a potom navečer ještě poděkování všechny ty modlitbičky musím a potom toho mám ještě spoustu, za toho pana faráře to je první, kterýho mám v pořadí, potom za ty moje nejmilejší a drahý, potom mám za ty všechny tety, které už tam odešli před námi, potom mám za dušičky v očistci, protože na ty už nikdo nevzpomíná a naposled mám za ty všechny, kteří mě mají rádi a chodí za mnou, je jich hodně. Denně tu mám někoho, až dvakrát, stále někoho mám. A tak si myslím, že to za to stojí děkovat za ně, že obětují tu cestu za mnou. No to je taky víte, každý je v práci a nemá na nic čas, každý má svou práci, no a já si říkám už jste tu byli nedávno a už jste tu zase za mnou, no buď ráda, buď ráda. Za všechny, co za mnou chodí a mají mě rádi v prosbách k Duchu svatému, jsou prosby i za ty nepřátele, co si to nezaslouží, ale aby byli lepšími.

Rozhovor č. 5

- Ano, máme. Ano, konají se bohoslužby. Účastním se jich každý týden ve čtvrtek, je tady mše ve 14 hod odpoledne, no tak pro mě sestřičky přijdou, já špatně chodím, tak musím tam na vozíku a ve 14 hod odpoledne jsou tu bohoslužby. Je to hodinu, je to pěkný, chodím i k přijímání. I to tělo se tak nějak zklidní, jsme už starý, no tak se rádi modlíme. Schází se nás tam hodně, tak po deseti, 10–15. Je tady pěkně, pěkně tady o nás pečují, tak můžete to klidně do té práce napsat. Opravdu tady o nás pečují, jídla je tu dost, čisto jak vidíte, koupou nás, je to tady pěkný opravdu. Starý babičky i dědové jsou tady. .... se opravdu postaraly o ty starý lidi, je to tu pěkný.
- Helejte, tady co jsme, tak špatně chodíme, já tu jsem teprve půl roku, tak já nemůžu tolik posoudit, já jsem nikde na žádných místech nebyla ještě. Všechno se tady koná v budově, ředitelka je tu hodná. Byli tady, když bylo výročí v ....., tak nám sem pozvala harmonikáře, bylo to tady veselý, byli jsme veselý všichni. Taky sem zvou děti, básničky říkají, zpívají. Starají se tady v ..... moc dobře.
- Slaví se tady všechno. No hlavně jsou tady ty bohoslužby. No a Velikonoce. Dostávali jsme takový...dělali se kuřátka, tak jsme dostávali kuřátka. Já jsem tady ještě na ty svátky nebyla na Velikonoce, tak to nemohu posoudit. Ale paní ředitelka se tady o to moc stará, je taky pobožná a je hodná. Zpívánky se tady konají. Každé pondělí sestřička dole z klubovny má růženec, tak se tam scházíme buď tam na klubovně, nebo tady v místnosti, kde se s námi modlí růženec, kdo chce, přijde, nikoho nenutí, nikoho nezve. Kdo nemůže, tak ho přiveze, pomůže mu. Je to tu pěkný. Bohoslužby opravdu se tu konají. A ty starý lidi už to potřebují, co jiného než se pomodlit, než tu útěchu pro duši.
- Helejte, každý týden je tady ta mše, to přijede pan kněz ze Strakonice. Koná mši, zpívá se, modlí se. Povídá nám. Ale zatím jsem s ním sama nehovořila. Personál s námi o náboženství nemluví. Zatím ne.

- Zrovna včera jsme měli puštěnou televizi o Panně Marii ten film, už druhý byl, pokračování. Anička z klubovny, tak ta hodně se s námi modlí, ta Anička ta nás má na starosti, ta se s námi modlí ten růženec a ty filmy nám pouští, připravuje nás na tu mši, říká nám, dneska půjdete k přijímání, dneska půjdete ke zpovědi, tak nás k tomu nabádá. Ano, personál nám čte. Objednává nám kalendáře nebo tak připravuje nás na tu mši.
- Helejte, to nám stačí úplně, jsme už starý. Mě je 85, tak to už stačí. Už nám to tak nemyslí, abychom tak přemýšleli o tom, už jsme spokojený, co máme. Tady ukončujeme ten svůj život a pěkně, to můžeme říct, Sousedovice se opravdu postarali o ty staré lidi dobře, jak čistotou, tak duševně, víc nepotřebujeme v těch našich letech, už nám to tak nemyslí. Kdybyste měla babičku, tak byste to posoudila. Všecko to domov nenahradí, to víte, když jste doma přes čtyřicet let, přes šedesát let, to Vám nemůže tu chvilku ..... nahradit, ale je to tu moc dobře postaráno, jak duševně tak soukromě. To můžete všude rozhlásit. To Vám řekli ty ostatní babičky taky, tak vidíte, že vám nelžu. Jsme rádi aspoň, že to takhle je, postižený jsme skoro všechny na nohy. Nemůžeme chodit, o berlích anebo na vozejku, ale ty sestřičky opravdu se o nás staraj, což vám můžu jinýho říct. Hanit nic nemůžu. A je to dobře, že tady zavedli mši a takový to pro starý lidi. Přijde kněz za námi do budovy, nás dovezou do místnosti, kdo může, dojde a tak nějakou útěchu duše máme.

Rozhovor č. 6:

- Ano, je tady místnost vyhrazená. Půl je vysvěcená za účelem konání mše svatý. Každý čtvrtek máme mši svatou. Účastním se pravidelně jednou týdně, každý čtvrtek. Setkává se nás tam, tak 20.
- No, nabídek bylo hodně, jenže zdravotní stav většinou nedovoluje, aby se zúčastnili těch poutí na těch význačných poutních místech, takže v tomto případě bohužel. Určitě slavíme svátky. Začnu Vánocemi – slavnostní večere, poté většinou si každý jde po svém většinou, to obstarává televize, že si pouštíme pořady. Jsme zasvěceni do celého toho obřadu těch Vánoc.

No Velikonoce – taky, protože my starší jsme spíše duchovně založení, tak to dodržujeme, ke zpovědi chodíme v postě před Velikonocemi. No, tak je všechno v pořádku. Co se týče duchovního života, tak kdo chce a má k tomu vztah, tak se jistě zúčastňuje všeho.

- Jo, růženec. Růženec se modlíme jednou týdně, podle toho jaké je období. Říkám, člověk, který je duchovně založený a máme vztah k tomu, tak jsme na výsost spokojený, že se můžeme tomu věnovat.
- To je právě problém, jak říkám po mši svaté si můžeme pohovořit s panem a zpověď nám poskytne taky a všechno. No, pokud se v personálu najde osoba, která má vztah k duchovnímu životu, tak určitě s námi hovoří o náboženství.
- Duchovní četba? Ano, cesty víry, Křesťanský magazín – to je naše oblíbený. A knížky taky s náboženskou tematikou – to máme taky, to nám Anička obstarává. Bohoslužby – Velehrad a ty poutě tam, to všechno sledujeme, a když tady svatý otec byl, tak ty všechny přenosy jsme také sledovali. Personál nám nemůže číst, protože je hodně zaneprázdněný, hodně vytížený. Ale teď právě sledujeme video z Lurd, film, teď zrovna, včera jsme měli druhý díl, vždycky po týdnu. Tak si tam pookřejeme.
- Ano, mě to stačí. Já se sama sebou také zaobírám a co se týče toho duchovna, tak jsem sama se sebou už jako taková srovnaná, chci říct. Nejsem, tak duchovně dokonalá, ale mám to prostě v sobě a říkám si, že Pán to všechno vidí, jak jsem žila a doufám, že bude se mnou spokojený.

Rozhovor č. 7:

- No, kapli nemáme, ale máme knihovnu a tam máme prostě takový koutek, kde se to nechá upravit vždycky a rozestavět židle, že to je jako kaple. A kaple do budoucna prý má být. A bohoslužby tady máme každých 14 dnů. A bývá nás tam dost, tak kolem 20, celkem dost.
- No, tak zatím ne. Ale myslím, že do budoucna by to mohlo být, protože jsme dostali auto, takže dost vyjíždíme na výlety, tak když si naplánujeme nějakou pouť, tak nás tam určitě vezmou.

- No, docela hezky. Vždycky nám upraví jídelnu jako jeden stůl, abychom byli všichni pohromadě, dostaneme taky nějaké ty dárečky. Je to hezký. Jsme spokojený tady. Bohoslužbu máme jen, jak to vyjde jednou za těch 14 dní, jinak nemá pan děkan čas, protože má jiné farnosti.
- No, to právě míváme jednou za 14 dní tu mši a mezitím ten týden si tam děláme jako takovou pobožnost, modlíme se růženec a zpíváme. Vede to takový pán, on už je slepý, je to profesor hudby, umí hrát na hodně nástrojů, hraje na ten klávesový nástroj, chodí s nim jeho paní, která hezky zpívá, no a ty to vedou. Je to moc hezký. Já mám blbý zuby, tak mi je blbě rozumět.
- No, když si to přežeme, tak můžeme mluvit s duchovním. Na přání. To ne personál s námi o náboženství nemluví.
- V neděli poslouchám mši, protože do kostela dojít nemůžu, tak to poslouchám jenom v televizi. Z toho čtení, to je věc, jak kdo chce, to je soukromý. Já mám dost knížek a bibli jsem dvakrát přelouskala. Personál to ne, četbu s duchovní tematikou tu nevede.
- Já mohu mluvit jenom za sebe. Já bych uvítala, kdybychom navštěvovali ty poutní místa, jo. Třeba kdybychom vyjeli na Svatou Horu nebo na Hosín. To by bylo příjemný, to bych přivítala.

Rozhovor č. 8:

- No, tak tady je na 2. patře a jsou tu bohoslužby jednou za 14 dnů, ale pravidelně ne, protože pan děkan má veliký rajon a někdy se mu to nehodí. Tak teď jsme tu neměli asi měsíc. Takže to úterý, když tady bývá, tak potom tam máme společný růženec. Posledně tady byli taky, ten pán, jak se jmenuje, nevím, a hraje na varhany a tak nám taky hrál všechny ty mariánské a nakonec takovou tu starou „Sbohem má radosti“, a to je krásná písnička, tu vy asi neznáte, ta je stará a opravdu krásnou melodii má, no a modlili jsme se společně růženec, ona ta paní jeho zase říkala k tomu tajemství bolestnému růženci, měla takový nějaký napsáno jako, aby ty lidi věděli, o co se vlastně jedná. Jednou za 14 dní v úterý v 16

hodin. Já jsem tam vždycky, ale moc tam není lidí, malý zájem. No, je nás tam asi, tak kolem 15. Jedné pani jsem povídala: „Vy nejdete?“ ona že ne, „proč nejdete?, vždyť věřící jste“. „Tak proč nechodíte?“ „Protože, jak dělali v těch kostelích nějaký ty úpravy a obrácení, mě se to nelíbilo, tak jsem přestala chodit.“ Já jsem jí říkala: „paní, tam nechodíte kvůli nějakým úpravám, ale kvůli vlastní duši“, tak ona se otočila a šla pryč. Je to pravda, tak když je tam nějaká úprava, to se dělá pořád, že se něco přeměňuje a ona kvůli tomu přestala chodit do kostela, ale to je jenom důvod, u ní nebyla víra, kdyby měla opravdu víru, tak tam jde kvůli své vlastní duši a ne kvůli nějakým úpravám.

- No, tak tady už nemůžu, ale jezdívali jsme na Svatou horu a taky na Velehradě jsme byli a na Lomečku a pak jsme u nás chodívali do Římovy a do Chlumu, pěšky jako děti. A když jsme potom už měli kolo, na který jsme si vydělali na jahodách jako děti, tak jsme tam jezdili na kole. A tam se spalo v hospodě na slámě na zemi před šedesáti lety, to ani žádný dneska už nepamatuje. V hospodě nám tam nechali přespat a chodili jsme po těch křížových cestách. A v Římově byla ta křížová cesta, říkali, že je to prý úplně ta samá jako v Palestině, stejná jako jí šel Pán Ježíš. Já jsem četla tu brožurku a už si nepamatuju, kdo to napsal, ten terén a ty dolinky a ty vršky, všecko je to nejpodobnější Palestině. Tak tam jsme chodívali po tej křížovej cestě odpoledne. My jsme tady, my jsme od Budějovic, Štěpánovice od Třeboně, protože tady máme neteř a ona, když ji v 44. roce umřela maminka, bratrovo manželka, a tak maminka ji hned přivezla po porodu a tak jsme ji vychovávali do pěti let, no takhle nám to teď oplácí. To víte, tenkrát to bylo složitý ve válce, nic nebylo.
- Tak tady se slaví tak nějak ty Vánoce a Velikonoce, tak tady je to složitý. Do kostela to máte daleko a ty bohoslužby jsou tu jen jednou za čtrnáct dní. To víte, když jsem byla doma, tak jsme měli kostel vedle, tak tam jsme chodili pořád. Já jsem se starala o kostel 40 let. A kytky jsem vypěstovala, protože ono to není jen tak, když jdete řezat kytky, tak je musíte mít a běhejte po vsi, daj vám je, nedaji, no tak na farskej zahrádce

byla prázdná zahrada a tak jsem si je pěstovala, měla jsem asi 300 mečíků. Všechny od jara jsem si je pěstovala, i chryzantémy jsem si pěstovala, to jsem pak je květníkovoala a přes zimu jsem je měla schovaný ve sklepě, a to jsem si všechno vypěstovala. Ráda jsem to dělala. My máme Pannu Marii na nebe vzatou a je tam strašně...já tohleto nebudu říkat, protože to je závažný, ale máme tam kostel Panny Marie na nebe vzaté.

- Růženec je tu, když tady není ta bohoslužba, tak se tam modlí růženec. A jinak každý soukromně, kdo chce, jako skutečně je to jen místo těch bohoslužeb. Někdy jsme se ho taky modlili před bohoslužbami, když jsou ty mariánské měsíce růžencovej, to je květen a říjen.
- No jezdí sem, zrovna tu byl ve čtvrtek. Pan děkan od nás z Lišova, ve Štěpánovicích už teďko není kostel, totiž kostel, kněz, protože nejsou, tak fara je prázdná, už ji prodali a zbourali. Tak tu byl ve čtvrtek pan děkan z Lišova, sem občas jezdívá za námi. Jmenuje se Doležal a je z Vysočiny, on je mladej, on tam byl ještě za pana děkana Š., ten, víte oni tam dávali kaplany, aby se zapracovali, protože pan děkan Š., to byl takovej kazatel, ten okamžitě doved lidi bez přípravy, když přišel někdo, tak maminko a každýho pohladil, tatínku, takovej vztah k lidem, protože on taky hodně zkusil, on byl, taky jako nasazenej v dolech, v Ostravě myslim, byl zasypanej a Š. ho našel a potom přišli od červenýho kříže a museli ho pustit, tak on mi to vždycky vyprávěl, a takže potom seděl na lavičce a lidi si potom mysleli, že žebrol, tak mu tam začali házet drobný, tak on nevěděl, kam má jít, tak šel na faru v tej Ostravě a oni se tam o něj postarali, nechali ho tam vykoupat a převlíct a přespat a dali mu peníze na cestu, on byl ze Šumavy a takže potom dojel domů, a byl dlouho nemocnej a že mysleli, že umře, tak ho biskup světil dřív, když byla promoce, primice a já jsem se ptala proč a on říkal, aby šel na věčnost jako kněz a představte si dočkal se 82 let, ale takovej kazatel, jéjéjéjé, já si to vzpomenu on k nám dojížděl do Štěpánovic a měl vždycky kázání, nojo. Potom přišel, to jsem byla už v důchodu, asi dva roky, já jsem byla zavřená, to víte. Tak, já jsem učila náboženství, já jsem katechetka bejvalá,

učila jsem náboženství a objednávali jsme si obrázky a tak my jsme si objednávali všechny obrázky po válce jsme šli na tu katechetku, protože potřebovali, bylo málo kněží a tak jsme si objednali z Budějovic od Zlatýho klasu obrázky, po stovkách, koncem června jsem si je objednala, když byl konec školního roku a začátek září, ve devětačtyřicátym roce jsem nějaký dala a na některých byl podle komunistů protistátní text, některý byli čistý, některý byli modlitbičky a udal mě učitel Železný, tadyhle byl z ulice ten učitel a tak přišel STB, ukázal mi obrázek, povídá dávala jste tyhle obrázky, jestli jsem tenhle dávala, já povídám nevim, dovolíte, nedovolil, já jsem nevěděla, co tam vůbec je, já jsem všechny nekontrolovala, já jsem neměla důvod je všechny kontrolovat, tak mě sebrali, odvezli mě do Plzně na STB a tam to všechno vyšetřili a hned mě zatkli a odvedli mě na celu, já jsem pořád seděla ten večer na židli a nemohla jsem se odvážit do té špíny si lehnout, do toho kavalce špinavýho, nevymodlila jsem se, já nevim, kolik bylo hodin, hodinky mi taky sebrali, náušnice, všechno mi sebrali a najednou jsem slyšela ze zdálky krásnej mužskej hlas zpívat mariánskou píseň, melodii jsem neznala a slova jsem nerozuměla, protože to bylo zdaleka a vždycky na konci velice výrazně zazpíval Maria Maria, to na mě tak zapůsobilo, že jsem začala plakat a říkala jsem si Panna Maria je tady s náma, Pan Ježíš taky a Panna Maria spala ve chlévě, tak konečně jsem si do té špíny lehla, tam jsem byla pár dní, pak mě vzali zpátky do bytu, tam udělali prohlídku bytu, jsou ještě ty obrázky, tak ty sebrali a dali mě zase do vyššího do Plzně do věznice, no a tam jsem byla, tam mě dali pracovat do kuchyně pro soud, no a nějaký ty soudci si dávali to jídlo, tam byla taky jedna katechetka, tak oni ji řekli, kudy se jde přes hranice, tak jí taky zavřeli, pak tam byla se mnou na cele, ta dostala doživotí, protože dávala lidickejm dětem jídlo, tak dostala doživotí, jinak by dostala trest smrti, tak s nima jsem byla na cele a byli jsme v té kuchyni a jednou se mě ten pán ptal, co jsme mu dávali jídlo, jak se jmenuje, tak jsem mu řekla Karndlová, krátký a, dvakrát se mě na to zeptal a udělal velikou přednášku, že máme anglický jméno, že

naši předci jsou angličani, můj brácha si dělal rodokmen a našel, že na tom našem statku je naše jméno přes 300 let a ono mě to zajímalo, já se jako domnívám, že...tak když tohleto dělal protože tam byla bohatá šlechta a ta si tam povolávala z ciziny různé pracovníky na ty hrady a zámky a možná, že i z Anglie, že tam to jméno zůstalo.

- Personál, ne žádný zájem nemá mluvit s námi o náboženství. Taky se tomu divím, protože jsou tady samý staří lidé a tak by už potřebovali se připravovat na tu věčnost. Žádný zájem.
- Jo, tak to si tady půjčuji, ten časopis Regina, někdy taky ten katolický týdeník. Ale jinak, já už moc nemůžu číst, měla jsem operovaný oči na záněty, a taky špatně vidím a furt si musím kapat do očí, tak toho moc nepřečtu. A tady mám ještě tři díly knihy od toho Vrby, tam je taky náboženství, ale má tam velice bujnou fantazii. Ono je to umění napsat tři díly, má nepřebornou zásobu slov. Na televizi se taky dívám, když tam něco dávají, ale zajímalo by mě to. Rádio nemáme, protože jak jsme hluchý, to musí pak křičet a tak to už nemáme, to jsme nechali doma. Personál, to asi nevede četbu s duchovní tematikou, já tam nechodívám, protože už taky málo slyším, ale to asi ne.
- No, to je samozřejmý, že bych chtěla, jenže když, ti druhý nemají zájem a kvůli jednotlivcům těžko by to uplatňovali a prosazovali, protože ono je to náročný, ono jich je málo dneska, aby sem chodili. Snad by zájem byl. To víte, to by si museli udělat tady průzkum sami, jestli by lidi měli zájem. Na ty bohoslužby nás také moc nechodí, většinou jsou tam na vozíčkách a ty jsou hluchý a to je složitý tady to. A měli by dát nějaký námět z náboženského života a dle toho bychom si vybrali. No jinak nevím, teď je to všechno jiný než to bejvalo.
- Já jsem Vám to ještě nedopověděla, pak mě vyžádala Praha, z věznice, protože to byla církevní věc, tak mě dali na Pankrác a měla jsem soud, 3.ledna1950, 14. září jsem byla zatčená a potom jsem měla soud a byla tam s náma na cele Alenka Kedrová, Ruska, oni v 45. roce utekli z Ruska a utekli maminka s dcerou a tatínek jim padl ve válce a bratr zůstal v západním Německu a oni se schovávali na karlické faře na Slovensku, až do 49. roku a ten bratr pro ně

poslal a oni je na hranici chytili, tak je přivezli na Pankrác, Alenka byla se mnou, maminku dali jinam, společně je nenechali, co ta Alenka vyprávěla o Rusku, ta říkala tam jsou nepředstavitelný koncentráky, mě do Ruska nikdo živou nedostane, co vyprávěla o tom Rusku, já už si to ani všechno nepamatuju, že v těch věznicích říkala, že je nechávej stát dlouhý hodiny ve vodě, těm lidem votečou nohy, to srdce to nemůže utáhnout a umíraj na zástavu srdce, o tom se navyprávěla chudák a představte si ona byla věřící, že když já jsem přišla od toho soudu, tak holky řekli, tak jak si dopadla, já říkam „holky jdu domů“, načeš nastalo na cele veliký ticho, to víte všechny chtěli jít domů, jediná Alenka šla ke mně, vzala mě kolem krku a říkala mi: „Aničko, až přijdeš domů, jdi do kostela a modli se tam za mě“, já povídám: „Alenko, dyť já domu nejdu, dostala jsem tři roky“, no a tak mě hned vozili na pracoviště a se mnou tam byli Vojka Soldátová, profesorka Věra Šitrová, profesorka práv, doktorky..., všechno, tam byla samá inteligence a představte si ta Maruna H. to byl monster proces, to bylo několik dní, chodili k soudu a ta Maruna H., říkala počkejte, až vy tady budete říkala, když vyšla ze soudu, tyhlety celý budete mejt kartáčkem na zuby vždycky vyhrožovala, ale představte si, že z toho procesu Husák udělal prezidenta, to mi vůbec nejde na rozum tohleto, protože oni se o to zajímali taky tydlety političtí vězni a zjistilo se, že manželka se s nim rozvedla, takže se domníváme, že to byl spolupracovník STB, protože politickej vězeň může udělat za toho režimu prezidenta republiky? To je něco teda. Tomu nemůžu věřit. Dostala 25 let, její bratr doživotí, jeho snoubenka 15 let, takový vysoký tresty a on udělal prezidenta, to mi nejde na rozum tohleto, jak je tohleto možný. No, a právě, proto tyhle církevní věci, to se tak strašně trestalo, když mi přišel obhájce soudní, tak mi ani neukázal ten obrázek, já jsem vůbec neviděla, co tam je, u soudu si ze mě dělali blázný taky, že jsem z kulagský rodiny a že jsem měla malej plat, tak že jsem si musela přivydělávat zametáním kostela, strašně se tomu všichni smáli, celej senát, a jak jsem se málo vzdělávala, já jsem říkala: „já jsem byla vychována tak, abych žila na kolik si vydělám“,tak se všichni smáli a tak jsem se potom dozvěděla, až když jsem měla rehabilitaci, v 65.roce, tak teprve jsem ho

dostala do ruky ten obrázek, to už bylo všechno pravda, co tam bylo a řekli mi, že to bylo tištěný před 48. rokem, a to byla pravda, a po 48. už to bylo protistátní a bylo tam napsáno „že nám berou kostely to není nejhorší, že nám berou kláštery to taky není nejhorší, nejhorší je, že si necháváme ohlupovat pravdivost svých dějin, protože naše víra je mrtvá“, tak za to jsem dostala 3 roky a od nejvyššího ještě jeden, čtyři roky. Chodilo se jako na komanda, říkalo se na jiný věznic a voni byli v Dobříši, byli soudci lidu a ta Věra F. tam chodila si pro prádlo, tam byla prádelna a prali si to všechny komanda a tak ona tam přišla taková velitelka a vždycky ji tam nechala sedět, a tak já taky chtěla, když bude potřeba doplnit stav na práci, tak aby si mě jako vyžádala, no tak ona šla na velitelský věznic, on se podíval do papírů a řekl: „ta má práť na pankráci, ta nikam nesmí.“ Když, to bylo církevní něco, tak to bylo pořád jako horší a byla to pravda, když jsem se vrátila, tak nebyl ani jeden klášter, takhle to bylo, takhle jsem seděla 3 roky, potom byli podmínky a naši vždycky říkali, žádej si o odpuštění a já vždycky říkala, dyť já jsem nic neudělala co tam budu psát, dyť já jsem nic neudělala a to, co tam je, tak je pravda, tak moje sestřenice měla známého právníka v Třeboni, tak on jim napsal jako žádost, že jsou staří a aby se dočkali mého návratu, tak na to jsem dostala podmíněčný propuštění za tři roky a každých půl roku šel na mě posudek a takže jsem měla ještě dosezovat jedenáct měsíců a to jsem měla v té podmínce a když mě pouštěli, tak mi řekli, že co jsem dělala, to že dělat nemůžu, že je jich dost katechetek, tak rovnou do Strakonice do průmyslu, já jsem se nebála práce, mě to nevadilo, ale bála jsem se toho, že mám podmínku, že má jedenáct měsíců a že tam budou kolem mě kroužit estébáci a že tam budu za fízla, tak jsem řekla helejte se, všechno jste mi zkomplikovali, tak mi alespoň umožněte, abych mohla bydlet u rodičů a mohla jezdit z Štěpánovic do Třeboně do práce, až jestli vám to váš pracovní úřad dovolí, tak ten právník, ten si přečetl co potřebuju, tak on mi to říkal... já jsem se nebála práce, ale toho jsem se bála, že tam půjdu znova, jak jsem tam byla, tak ještě že tam ta Maruška byla, já jí vidím tu Marušku, my jsme si potom tykali, když jsme tahali ty velký koše prádla do sušárny, tak když jsme se museli zastavit, když někoho vedli na

popraviště tak, tak ta se pořád neustále modlila, a když se táhli ty koše od prádla, tak jsme potkávali od poprav, to jsme se museli zastavit, vždycky, většinou šli tři nebo čtyři kožený kabáty, aktovky a my jsme to věděli, protože ta Monika M., ta profesorka, ta tam dělala vedoucí, ta kolik vydávala novejšch souprav, tak tolik bylo druhej den poprav, tři šli na jednoho. Když popravovali Horákovou, tak jsme nešli do práce, až v deset hodin. My jsme nevěděli, co se děje no a pak se tam začlo povídat, že tam popravovali Horákovou, čeho se báli komunisti, dyť měli všechno v ruce a když jsem potom přišla z kriminálu, tak ten jeden politickéj vězeň, tak mi to všechno vyprávěl o tomhle a pak v novinách bylo uveřejněno, tak jsem si to napsala, tak 240 bylo poprav, to řek ten vězeň, 600 jich umřelo na umučení, 5000 jich postříleli při útěku z věznic a přes hranice a 250 000 lidí bylo nespravedlivě souzených z politickéjch důvodů. Já jsem si to napsala, abych si to pamatovala a ještě vyprávěl, že na tej Pankráckej věznici v nemocnici byla mučírna a tam, že byla cedulka, že je to lékárna a byla to mučírna, tam, že byl stůl, tam, že je přivazovali, třískali je, aby z nich vytřískali to, co potřebovali a nebo myslim, že strhli i vaz a jednou jsem tam byla na tej Pankráckej nemocnici, protože nám tam brali otisky prstů jako zločincům a fotografovali nás taky z profilu i zepředu, jednou jsem tam byla v tej pankráckej nemocnici a viděla jsem tam pankráckýho kata a chodbařka nám řekla: „holky, až půjdete tou a tou chodbou...“, aby nám to vysvětlila, to jsme tam šli prvně, „tak se podívejte do levý strany do toho okna, to je pankráckej kat“, představte si, do dneška ho vidim, to je šedesát let nebo víc, takhle měl položenou ruku a jak se chodí okolo okna, tak se díval, ty oči to byl snad d'ábel, já ho do dneška vidim, takhle měl klobouk, koženej kabát, ty strašný oči, to víte, že normální člověk nemohl popravovat tolika důstojníků, kteří nasazovali životy, taky tam byli se mnou velitelé pražského povstání a ty oba popravili ty velitele a ten jeden je prosil, to jsem četla v novinách, aby mu splnili poslední přání, že je tam manželka Olga, ta tam byla se mnou v prádelně, aby mu dovolili, aby se mohli rozloučit, že mu to nedovolili, to, že nedělali ani Němci a odplata na vás přijde. Ta Olga tam byla a oni jim nedovolili ani, aby se rozloučili. A ta

Válová, ta jednou vyprávěla, že jejich prapradědeček, že dělal na Pankráci kata a že, když jednou někoho popravoval, že ho prosil, že je nevinej, aby ho nepopravovali a on že, když ho popraví, takže je proklíná, že celý Válů rod zemře násilnou smrtí a ona řekla, že se skutečně všecko vyplnilo, že já si to všecko nepamatuju, ale, že jejich tatínek zemřel při autohavárii a tenhleten poslední byl důstojník, takže věřili že se na nich to zlo zlomí, nezlomilo popravili ho, takže poslední Vále se to vyplnilo, že všicky zemřeli násilnou smrtí, to jsou věci vid'te.

Rozhovor č. 9:

- Bývá tady mše jednou za 14 dní a bývá to tady na 1. patře, jak je knihovna a někdy to bývá u Františka, oni se střídají. Včera měla být tady, ale nebyla, asi nebyl ten kněz, pan děkan nebyl doma, tak nebyla, měli nějaký růženec. Každých čtrnáct dní, ale vždycky tam nejsem, každých čtrnáct dní, někdy tam jsem, někdy ne, podle toho jak...Chodívali jsme tam, abych Vám řekl prakticky, tak jsme tam byli dva, byl tu nějaký pan Veselý, tak s tím jsme chodili a jelikož, potom zemřel, tak mi to tam připadá samotnému mezi nimi. Ale někdy tam jdu taky, je to tam dost malý a potom, když je tam více lidí a ty vozíčkáři, tak se tam toho moc nevejde.
- Ne to ne. Tuhle jsme měli jen soutěž v Táboře, to jste slyšela? Tak jsme jí tam vyhráli, s těma koulema, tam jsme chodili, tak jsme to vyhráli a tuhle jsme byli, především, v pondělí jsme byli na Hluboké zase v té zoologické zahradě. No a na pouť, když bych šel, tak to nahlásím sestřičkám, aby věděli, kde jsem a jdu. Většinou se to má hlásit tak dva dny dopředu. Nebo když někam jdem, tak jim to hlásíme, aby věděli, kterým směrem, kam jsme šli, kdyby náhodou se někde s někým něco stalo, tak nevíme dne ani hodiny žejo.
- No, jak to probíhá? No, kdo chce, tak jde do kostela, co jsou tady jako Františka a... No, já jsem většinou tady. Někdo jede domů no rodiče. Já nikoho nemám, jenom dceru, ta je vdaná v Zálší a syn nám tragicky odešel a manželka mi zemřela potom za rok, tak já se domů netáhnou, protože je to

snachy teď, tak mě to tam nikterak netáhne. Jsem radši tady. Mně se to tady líbí a lepšího si přát nemůžu.

- Ano, včera ho měli právě. Vede to nějaká paní Voborníková, teď tu není, je doma a tak to včera vedla paní Pětnicová. Včera na tom byli, ano.
- No, chodí tu, každých těch 14 dní sem chodí. Mluvit s ním můžeme, kdo chce tak klidně. Personál některý s námi hovoří, abych řekl pravdu a jiný ne, že jsou nevěřící.
- Taky poslouchám pořady v televizi taky. Napřed jsem se díval na tu ulici, to skončilo, no ty zprávy poslechnu, no a někdy, když jsme přijeli z tý zoologický zahrady, to už jsem to neposlouchal, to si pustím ráno rádio. To ne, moc nečtu, ale čtu, tady mám ty veselský noviny a zpravodaje a můžu vám je ukázat? S náboženskou tematikou ne, to jediné přečtu články z těch novin, dozví se z toho taky dost, kde jsou jaký poutě, taky jsou tam. To jsem právě četl teď, tady máte článek, kamarád to byl můj, to bych Vám ukázal tadyhle...Personál? Asi ta paní Voborníková, ta to tam vede. Tady na to chodí ty starý ženský, bejvá to většinou na prvním patře.
- No tak tady máme dost duchovních aktivit. Na tohle drží, na tyhle akce, zábavy tu vždycky máme, každých 14 dnů sem chodí ten pan J., ples taky jsme tu měli maškarní a bylo tu toho dost, je to plný tady vždycky, dost se to sem táhne. Vařej nám tu dobře no, sestřičky tu máme hodný, kuchařky taky jsou hodný. Líbí se mi tu. Hlavně to zdraví aby bylo, třeba tady dlouho nemusíme bejt, odcházej někdy i mladí lidi. Ještě by tu mohli bejt ty, který jsou samostatný a můžou se obsloužit, ty ležící, to víte, to už je horší s nima.

Abstrakt

VLNATÁ, M. *Teorie a praxe pastore seniorů*. České Budějovice 2009. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Mgr. M. Opatrný. Dr. Theol.

Klíčová slova: pastore – senior - duchovní – potřebnost – domov pro seniory

Diplomová práce se zabývá pastorcí seniorů v České republice. Práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou.

V první části se snaží vysvětlit pojem pastore pomocí různých názorů několika autorů a dále se snaží popsat různé případy ze života seniorů. V této části je pak ještě odkaz na užitečnost starší generace a návod, jak se udržovat stále v dobrém stavu i přes pokročilý věk.

Ve druhé části se snaží v praxi potvrdit nebo vyvrátit dvě hypotézy – o větším rozsahu pastore v domovech zřizovaných církví a o větším zájmu seniorů o pastore v domovech zřizovaných církví.

Abstract

VLNATÁ, M. The theory and an experience *pastoral care of Seniors*. České Budějovice 2009. Diploma work. University of South Bohemia in České Budějovice. Faculty of Theology. Department of Practical Theology. Supervisor Mgr. M. Opatrný. Dr. Theol.

Key words: pastoral - senior – divine – needfulness - retirements homes

This diploma work deals with the pastoral care of seniors in Czech Republic. It is divided into two parts – theoretical and practical one.

I try to explain the conception of pastoral care in the first part of this work by using different opinions of several authors and then I also describe various stories of seniors' life. In the end of this part there is also a refer to the usefulness of older generation and clues on how to keep ourselves in repair even in advanced years.

I proof or refute two hypotheses in practice in the second part – the first one is about bigger extention of pastoral care in houses established by the church and the second one about bigger seniors' interest in pastoral care in houses established by the church.